جلال ساهر — كوپریلی زاده محمد فؤاد

قرائت ادبیه

برنجی قسم

استانبول — قره‌بت مطبعه‌سی

١٣٢٨

دردنجی

یوکسک قیاده اولماز خاکده نبات
متواضع اولانلر رحمت رحمنه بولورلر .

خلقک استعدادینه وابسته در آثار فیض
ابر نیساندن صدف دردانه افعی سم قپار .

جلال ساهر — کوپریلی زاده محمد فؤاد

قرائت ادبیه

عموم مکاتب اعدادیه‌نك برنجی سنه‌لرنده تدریس اولنمق اوزره ترتیب ایدلمشدر

برنجی قسم

صاحب و ناشری

عموم مکاتب عسکریه وملکیهٔ عثمانیه کتابجیسی

قره‌بت

استانبول ـ قره‌بت مطبعه‌سی

١٣٢٨

افاده

مکاتب اعدادیه‌ده اوقوتولمقده اولان ادبیات درسلرینك بحق مفید اولماسی دها اولکی صنفلرده طلبه‌نك دماغلرینه بر تربیهٔ ادبیه ویره‌جك منتخب أثرلری اوقویوب آکلایارق یتیشمه‌سنه وابسته اولدیغی مسلمدر. بو طلبه‌نك عینی زمانده منظوم ومنثور آثار ادبیه‌نك طرز قرائت وانشادینی اوکره‌نمه‌سی ده لازمدر. حالبوکه شیمدی‌یه‌قدر بوکا کافی درجه‌ده اهمیت ویرلمیوردی. هله اقوام مدنیه مکتبلرینك پروغراملرنده الك کوچوك صنفلردن باشلایارق کمال اعتنا ایله تعقیب اولونان انشاد درسلری بزده بوتون بوتون مجهول برشیدی. بونك ودها بوکبی تدریساتده‌کی اهماللرك نتیجهٔ طبیعیه‌سی اولارق قوهٔ نطقیه وانشادیه نقطهٔ نظرندن نسلمزك فقر عمومیسی ومکتبلرده ادبیات تدریس اولونان صنفلره قدر چیقان طلبه‌نك اکثریتنك نظریات وقواعد ادبیه‌یی، بالخاصه مباحث صنعت وبدیعی آکلامق ایچون لازم اولان تکامل ذوق و ادراکدن درجهٔ محرومیتی کمال اسفله کورولمکده‌در.

قویاً امید اولونورکه استقبالك امیدلری اولان کنج دماغلرك وسائط تنویریه‌سنی احضار وترتیب ایله مکلف اولانلر بونقطه‌یی نظر دقته آلارق پروغراملرده بوخصوصده اساسلی تبدیلات یاپاجقلردر. بز شیمدیدن بوکتابی ترتیب ایتمکله بویکی بنای تحصیلك تمل طاشلرندن برینی حاضرلامش اولیورز.

فکرمزجه بر «قرائت ادبیه» ترتیبی اولدقجه مشکل و برآز محتاج اختصاص برشیدر. هیچ برزمان کندیمزی لایخطی عد ایتمه‌مکله برابر

بوخصوصده بر آز حائز صلاحیت کوردیکمزی شوراده آچیقجه سویلرسه‌ك صمیمی اولمقدن باشقه برقصور ایشله‌مش اولمایز . یارینك کنج آدملرینه ویریله‌جك تربیهٔ ادبیه البته بوکونك ترقیات وتمایلات ادبیه‌سی نظر دقته آلنارق تعیین اولونمق اقتضا ایدر . اونك ایچین بز بوکتابه انتخاب ایتدیکمز اثرلری تلقیٔ عمومیه ویا آثار ومحررینك زمانلرنده قازاندقلری شهرت ومعروفیته قاپیلارق بکه‌نوب آییرمادق؛ طلبه‌نك سویهٔ فکریه‌سنی واونلرك دماغنه ویرلمسی مطلوب اولان استقامت تکاملی دائما نظر دقت اوکنده بولوندورمق واونلر ایچون نه‌کبی آثار ادبیه‌یی مطالعه مجاز ومفید اولاجغنی اصلا اونوتمامقله برابر بر درجه‌یه قدر ذوق ادبیمزی‌ده برمعیار انتخاب کبی قوللاندق .

مناجات

— شناسی —

حق تعالی عظمت عالمنك پادشهی ؛
لامکاندر اولاماز دولتنك تختکهی .
خاصدر ذات الهیسنه ملك ازلی ،
بی‌حدود اونده اولان کوکبهٔ لم‌یزلی .
اثر حکمتیدر یرله کوکك بنیادی ،
دولو بوش جمله ید قدرتنك ایجادی .
عزت وشاننی تقدیس قیلار جمله ملك ،
اکیلیر ، سجده ایدر پیش جلالنده فلك .
امری وجه اوزره یر ایلر کیجه کوندوز حرکت؛
دکیشیر ، تازه‌لنیر موسم فیض وبرکت .
پرتو رحمتنك لمعه‌سیدر آیله کونش ؛
تاب خشمندن آلیر آلسه جهنم آتش ؛
شرر هیبت علویه‌سیدر ییلدیزلر ،
اونلرك شعله‌سی کوك قبه‌سنی یالدیزلار ؛
کیمی ثابت ، کیمی سیار بتقدیر قدیر
تکرینك وارلغنه هر بری برهان منیر .

وارلغن بیلمه نه‌حاجت کرهٔ عالم ایله ؛
یتر اثباتنه خلق ایتدیکی بر ذره بیله .
کوره‌مز ذاتنی مخلوقنك عادی نظری ؛
حس ایدر نورینی اماکه بصیرت بصری .
وحدت ذاتنه عقلمجه شهادت لازم ،
جان وکوکله مناجات وعبادت لازم ؛
نشئهٔ شوق ایله آیاتنه طاپمق دیله‌رم ،
آکلا وار خالقمه غیری نه‌یاپمق دیله‌رم .
ای شناسی ، ایچمی خوف الٓهی داغلار ،
صورتم کرچه کولر ، قلب کوزم قان آغلار .
ایدر عصیانمه کوکلده ندامت غلبه ؛
نیله‌یم ، یوز بولامام یأس ایله عفوم طلبه ؟
نه‌دیدم ، توبه‌لر اولسون ، بوده فعل شردر ؛
بنم عذرم کنهمدن ایکی قات بدتردر ؛
نور رحمت نه‌یه کولدرمه‌یه روی سیهم ؟
تکرینك مغفرتندنده بویوکمی کنهم ؟
بی‌نهایه کرمی عالمه شاملمی دکل ؟
یوقسه عالمده قولی عالمه داخلمی دکل ؟
قولنك ضعفنه نسبت چوق ایسه نقصانی ،
یا اونك قهرینه غالبمی دکل احسانی ؟

سهوینه اولدی سبب عجز طبیعی قولنك ؛
هم اودر عالم معنیده شفیعی قولنك .
نی عفو ایله‌مکه فضل الهیسی یتر ؛
صانما ـ حاشا ـ کرم نامتناهیسی بیتر .

ملت شرقیسی

— توفیق فکرت —

چیکنندی ، یتر ، وارلغمز جهل ایله قهره ؛
دوغراندی مبارك وطنك باغری سببسز .
برلکده بوکون بولمالی‌یز دردینه چاره ؛
جان قاردشی ، قان قاردشی ، شان قاردشی‌یز بز ،

ملت یولیدر ، حق یولیدر طوتدیغمز یول ؛
ای حق ، یاشا ، ای سوکیلی ملت ، یاشا ... وار اول !

کل قاردشم ، آنه‌ك سکا محتاج ؛ اوکا قوشمق ...
قوشمق اوکا ، قورتارمق او بی‌بختی وظیفه‌ك .
قارشیکده کوکس باغری آچیق ، اولکون یاتیور باق ؛
لونسز یاشامقدنسه برابر اولش اهون .

هر ان او کوزل سینه‌یی خنجرلیور ایللر ؛
امدادینه قوشمازسه‌ق اکر محوی مقرر .

ظلمك طوپی وار ، كله‌سی وار ، قلعه‌سی وارسه ،
حقك‌ده بوكولمز قولی ، دونمز یوزی واردر ؛
كوز یومما كونشدن ، نه‌قدر نوری قارارسه
سونمز ابدی ، هر كیجه‌نك كوندوزی واردر .

ملت یولیدر ، حق یولیدر طوتدیغمز یول؛
ای حق ،یاشا،ای سوكیلی ملت، یاشا...وار اول!

وقتیله باباك كیمسه‌یه منت‌می ایدردی ؟
یوق ، قالمادی حاشا سكا ذلت پدركدن .
دنیاده شرفدر یاشاتان ملتی ، فردی ؛
سیلكین ، شومذلت توزی اوچسون اوزركدن .

انسانلغی پامال ایدن آلچاقلغی ییق ، از .
بالله یاشامق یرده سوروكانمكه دكمز .

ایتام شهدایه

— جناب شهاب الدین —

یتم عزیز قارداشلرم ،
یكرمی ییل قدر كچدی ... بوقدرزمانك پرده‌پرده كشیده
ایتدیكی طبقات نسیان آره‌سنده قالان بر دماغ صبیدن سزه بر
حكایهٔ تسلیت چیقاراجغم .

بر یوم مخصوص، بر یوم مستثنی ایدی : او ، رتبه‌سنك اشارات رسمیه‌سی، بر سبیل ضیا کبی بازولرینه دوکولن پارلاق اپولتلری، — سیم وزردن یاپیلمش بر هالهٔ افتخار ایچنده اسمر بر ماه ظفر کبی — کورونڈی؛ دست عصبیسی قبضهٔ سیفنده، کنیش کوکسی بر هوای هجوم ایله مملو، ناصیهٔ بر یی لمعان متانتله، نظری کمال امنیتله طابورینه منعطفدی ؛ قیر آتنك پای آهنینی بی صبرانه اشینیور، قالدیریملری قوپاریپوردی .

او، قولده اوچ صیرمه شریده صلاحیت ویرن ایلك فرمانی هنوز قورومامش بر کنج ضابط... او ، بنم بابامدی.

تأثیر باد ایله آل موجه‌لر یاپان، تأثیر باد ایله فیصیلدایان سنجاغك پنبه سایه‌سی آلتنده بر شهرك قلب ولوله‌دارندن چیقیوردی ؛ بر یشیل یوله متوجهدی. بویوك بر طابور اونی تعقیب ایدییور، بوتون برغلبه‌لق طابوری تشییع ایدییوردی ... صانیوردم که یورولرك خطوه‌لری تشویق ایدن آهنك معدنیسی بوتون دکانلری أولری، بوتون اوچارشی یی، اوشهری، طاغلری، هر شیئی یوروته‌جك؛ چونکه اومطرد ترانه بنم قلبمده بر چارپنتی حاصل ایتمشدی.

سیاه اوموزلرله قیرمیزی فسلر آره‌سنده کسکین سونکولر پارلدایوردی. بوتون طابورك تونجی چهره‌سنده بر شمس افقینك اشعهٔ ملایمه‌سی، بوندن باشقه‌ده بر مؤثر کولکه، بولوط کبی برشی واردی. کندی کندیمه :

— امان یاربی، بو طابورك شدت هجومنه قارشی هانکی جهان ایاقده قالا بیلیر ؟

دییوردم . چونکه بکا اونلر یورودکجه بر صارصیلیورکبی کلیوردی؛ طوغروسی بن قورقمشدم ...

صوکره اویشیل یولك باشنده بوتون ضابطلر بر کره حایقیردی: بویوك طابور طوردی، بوتون غلبه لك طوردی، هرکس طوردی. آه، اوزمان بن نه اولاجغنی آکلامش کبی محزون اولدم؛ خایر، بو طورمغی ایسته میوردم؛ بورو سسلری، ترامپته کورولتولری آره سنده یورورکن بن یاواش یاواش هر شیئی اونوتمشدم؛ یورومگلی، دها یورومگلی ایدك؛ بن ضعیف باجاقلرمده بو کون هرزماندن زیاده قوت حس ایدییوردم؛ هیچ یورولمیوردم... فقط طوردق؛ چونکه بتون ضابطلر بر کره حایقیردی، چونکه بویوك طابور، بوتون غلبه لق، هرکس طوردی. او وقت برشی اولدی: بویوك طابور، بوتون غلبه لق بری برینه قاریشدی. آبانی صاریقلی، قیرصاقاللی، بیاض قوشاقلی آدملر عسکرلری قوللرینك آره سنه آلیور، صیقیور، اوپیور، بردها اوپیور؛ آلنندن، یاناقلرندن، چکه سندن، یوزینك راست کله بر نقطه سندن اوپیور؛ صوکره بیاض قوشاغندن قیرمیزی مندیلنی چیقاریبور، کندی کوزلرینی قورولایوردی؛ اوته ده برنفر یاری چیپلاق برکویلو چوجوغنی قوقلایور، دها اوته ده بر کوی دلیقانلیسی براونباشینك کوکسندن آیریلامیوردی. بونلر هپ بابالر، قاردشلر، اولادلردی؛ قوجاقلاشیورلر، تکرار قوجاقلاشیورلردی؛ کوزلرینك اطرافنده قیرمیزی بر طولغونلق، سسلرنده شیشکین برلرزه واردی ... بریده

اوست دوداغی کولکه‌لی پك کنج بر ملازم—شبهه‌سزمکتبدن اوسنه چیقمش، طابوره کلمشدی — بر قایا اوستنه اوطورمش یومروغی شاقاغنده، طالغیندی؛ صانکه رؤیاده راکد برحوضه باقیوردی . اونك اوراده قوجاقلایاجق، اوپه‌جك، صاریلاجق هیچ کیمسه‌سی یوقدی؛ اوراده یوقدی ، فقط اوزاقده؟... بیلمم نیچون، بن‌او زمان اوراده یالکزطوران کنجه آجیمشدم؛ اکر اوتانماسه‌یدم مطلقا کیده‌جك، اوکا برشیلر سویلیه‌جکدم . صانیوردم‌که او کندی کندینه سیاه بر شیلر دوشونیور: مثلا استانبولده بر فقیر والده، بر علیل پدر، بر کنج همشیره...

بابام، زواللی بابام بنی قوجاغنه آلدی :

— یارامازلق ایتمه؛ آننه‌کی اوزمه ... باق ، صوکره طاریلیرم ...

دیوردی؛ بنی اوپیور ، اوقشایوردی. بن کیتدکجه محزون اولیور ، هیچ جواب ویرمیور ، اوکه باقیوردم ؛ آه ، نیچون اونك یوزینه باقمیوردم !... اودائما برشیلرسویلیور، نصیحتلر، وعدلر ایدییوردی ؛ بن عادتا :

— اکر سن کیتمزسه‌ك هیچ یارامازلق ایتمم، اوصلو اوطوروروم ...

دیه یمین ایتمك ، اونی آلیقویمق ایچون بر بهانه بولمق ایستیوردم؛ چوجوقلق ...

صوکره هرکس بر حلقه شکلنده طوپلاندی : اورته‌ده

بياض صاقاللی ، يشيل صاريقلی برافندی واردی . افندی كوزلرينی قاپادی ، اللرينی قالديردی ؛ هركس : « آمين ! ... » ديوردی . آمين طاغلره قدر كيديور ؛ صوكره طاغلردن عودت ايدر كبی اوليوردی . بن هيچ برشی آكلامايوردم ؛ فقط بو آكلامازلق بنی هركسله برلكده : « آمين ! ... » ديمكدن منع ايده‌ميوردی : بنم كوچك اللرمده سمايه قارشی آچيلمشدی ... يالكز اوته‌ده اوچر اوچر چاتيلمش طوران سونكولر ديكليور ، سكوت ايدييوردی ...

بردن بره حلقه طاغيلدی ؛ برقاريشيقلق دها اولدی . اوزمان بابام بنی بر دها ، بر دها ، بر دها اوپدی ؛ ديدی كه :

— آرتق آلك چوجوغی ، كوتورك ...

اوزمان ايچمده ، تا قلبمك ايچنده بر شيئك قيريلديغنی حس ايتدم . او قيريلان شی شيشيور ، بوتون كوكسمی طولدوريور ، بوغازيمه طوغرو بر طيقانيقلق كبی كليور ، طاشمق ايستيوردی . محزون ، پك محزوندم ...

بيلمم نه‌دن ، أوه كيرمك ايچون استعجال ايدييوردم : عادتا قوشيور ، بنی الدن طوتان اوشاغی چكيور ، سوروكليوردم ... اوزاقده ، تا اوزاقده بوروسسلری ترامپته طولولرينه قاريشيوردی . كندی كنديمه : « كيتديلر ، كيتديلر ... » ديوردم ...

تازه برقادين اينيور ، چيقيور ، كزينيور ، طاغينيق چماشيرلری

طوپلایور، آچیق قالمش برصاندیغی قاپایور ، ماصه‌نك چکمه‌سنی اعاده ایدییور ، چکمجه‌نك آناختارینی چویرییور ، طورامیور ، طولاشیور ، برسفرینك خانه‌سنده ترك ایتدیکی یادکار پریشانی‌یی اصلاحه چالیشـیور ... بوتون بوحرکات اثناسنده سسسزجه آغلایوردی : بو بنم والده‌مدی .

قاردشم ـ اوزمان اوچ یاشنده بر بی‌خبر ـ قوجه باغچه‌نك چامورلو برکوشه‌سندن یورغون کلمش ، متحیر ، باقیوردی؛ کیم بیلیر ؟ بلکه‌ده کیدنك هر آقشامکی عودتنی بکلیوردی ...

ارته‌کی ، همشیره‌م ، دها اوچ آی بشیکنده ایلك تبسملری کندی کندینه تعلیم ایدییوردی ...

خدمتچی قیز ، آشچی قادین ، هپسی اوراده ایدیلر. یالکز برکیشی اکسیکدی ...

بریومروق قدرعقلمله بردقیقه دوشوندم : کیدن بابامدی؛ بابام بنم ایچون برمتکا ، برسپر ، برحامی ایدی ؛ بن برسپت کبی اونك قولنه آصیلیر ، قورقدقچه اونك کوکسنه صاقلانیر، بوتون شکایاتمی اوکا سویلر ، دائما اوندن استمداد ایدردم . شیمدی اوکیتمشدی ، بن‌بونلرك‌هپسندن‌محروم قالمشدم ... کیتمشدی، « ینه کله‌جك ... » دییورلردی؛ فقطیا کله‌میه‌جك‌اولورسه...

اوزمان ایچمده ، تا قلبمك ایچنده قیریلان شیئك نازك بر اویونجاقدن ،کوزل‌برببکدن دها پك چوق‌سوکیلی‌برشی‌اولدیغنی آکلادم : کوکسمده شیشـوب طوران شی بردن‌بره فوران

وطغيان ايتـدى ، بر طوفان شهيق ايله دوشـدم ... اوزمان آغلادم ، او زمان پك چوق آغلادم ... اوقدر آغلادم كه سـسـزجه آغلايان والده‌مى صوصدردم ؛ شـيمدى والده‌م بنى قوجاغنه آلمشدى ؛ حايقيرييوردى :

— آه يا ربى ، اولادمه خسته‌لق كله‌جك ... آمان ياربى، هيچقيريقلر اولادمى بوغاجق .. . صو ، صو ، چابوق بر آز صو كتيرك ...

بوتون كندى ماتم افتراقى اونوتمشدى ؛ بنم يوزمى ييقايور ، بنى تسليه ايدييوردى ؛ زواللى قادين ...

او كيجه هيچ بريمز آقشام طعامنه كنديمزده اشتها بولامامشدق.. بن ياتاغمده اويقوىى تقليد ايتدبكم زمان والده‌م : « امان ياربى، اولادمه بر كوزل رؤيا ... » ديدى ؛ زواللى قادين ...

او كيتدى؛ بيلمم نره‌يه ، غالبا پلونه‌يه كيتدى. كيتدى وكلمدى؛ بردها هيچ ، هيچ كلمدى .

بن بوندن يكرمى سنه اول ـ بوكون سزك اولديغكز كبى، اى عزيز قاردشلرم ، ـ بر شهيدك يتيمى اولمشـدم ؛ بنمكى ده سزككيلر كبى حياتنى باروت دومانلرينه صارمش ، كيتمشدى. بوكونكى سز يكرمى سـنه اولكى بنسـكز؛ بن سزك بوتون حسياتكزى، بوتون روحكزى ، روح مجروحكزى بيليرم...

بن اوجریجه‌نك صمیمی بر آشناسی‌یم . اوجریجه‌یی سویکز ؛ اوسزك ابدی برنشان افتخارکزدر .

سویله‌دم، سویله‌دم، چوجوقلغمك بتون قلب ملولنی سویله‌دم... چونکه هرکس سزه ویرمك ایستیور ؛ بن سزدن آلمق ، ـ آلامکزه اشتراك صورتیله ـ سزك دردکزدن بر قسمنی آلمق ایستیورم .

وجد

— رجائی زاده اکرم —

بر مکوکب کیجه یدی ، بن تنها
بولنوردم کنار دریاده ...
پاك ایدی ابردن فضای سما
بحر ایسه بادباندن ازاده ..

دالارق کوزلرم ایدردی خرام
ماورای جهانه حیرت ایله ؛
کوه واشجار وکائنات تمام
صانکه بر لهجهٔ غرابت ایله

پرسش ایلردی سر معنایی
دالغه‌لردن ، نجوم زهرادن
اختران ، تاج پرتو افزایی
اکه‌رك راکعانه بالادن ،

دالغه‌لرکه ـ خروش وحدتنه
ویره‌مز کیمسه انکسار ودرنك ـ
سرفرو ایتدیروب شهامتنه
شویله دیرلردی هپ بهم آهنك
که بلندی صداده ، پستیکاه :
« وحده لااله الاالله ! »

باربا روس

— محمد امین —

اووقتلر دیمشدك كه : « ای خیرالدین ، ای حضر :
عثمانلیلق قارده‌شلکدر ، غربی شرقلی یاتقدر ؛
هایدی صدف قومساللره یلکنلرك آچیلسین ؛
آی ییلدیزلی بایراقلرك کولکه‌لری صاچیلسین . »

حقك واردی ؛ قسمتلری داغنیق اولان بزلردك ؛
طالعلری بر اویونجاق ایتمش اولان عسکردك ؛
اولکه‌لره یکی دوغمش فکر کبی یوروردك ؛
استقبالی ایکی قطبك آراسنده کورردك .

سن بزلره حیران اولدك ! ... غروریکه‌تو کوردك .
ودیدك كه : « هرشی اورده ! ایمان ، امید ، عدالت :
کیت ، بو کوزل مملکتی کعبه کبی طواف ایت ! »

أوەت، كلدك ! ... پادشاهك آیاغنه یوز سوردك .
خلافته حیاتكی آداق ایتدك ؛ تاج ویردك ؛
بر بك ایكن بر قالیونجی اطاعتی كوستردك ! ...

عثمان

— خالد ضیا —

اطرافده طوپلر ، تفنكلر متمادی بر ایكیلتی ایله آتشلر پوسكوریيور؛ قارشیده‌كی تپه‌لرك آره‌سندن شیمشك قدر سریع بر بولوط پارچه‌سی قوپیور، آتشفشان بر گولله یووارلانارق اوچیور ، بر سقوط دهاش ایله دوشیور ، بر انطراق هوا چاك آفاقی صارصیور ؛ دهاصوكره بر دیكری، بر اوچنجیسی، بردردنجیسی، باشنك اوستندن، اطرافدن بی‌نهایه گولله‌لر — بر قوهٔ خارقه ایله جانلانان بوتون بو سنكستان پارچه پارچه قوپارق، آتشنثار بولوطلر ایچنده جهنمی بر پرواز ایله اوچارق بولوطلری ییرتان اژدرلر — او بیتمز توكنمز سلسلهٔ اهوال موت كچیوردی ...

اونلر بر بولوك ایله بر طوپ ایدیلر ؛ مهیب ، سیاه قیالرله بر عفریت لیال شكلنده یوكسلن تپه‌نك كنارنده ، بولوطلری پامال استحقار ایدن بر نكاه آتشدار شجاعتله ، ضابطلرینك بر برقپارهٔ بیاض شكلنده پارلایان قیلیجنك اوجنی تعقیب ایدیيورلر ؛ او تپه‌یه طیرمانمق ، ایاقلری كفایت ایتمزسه

دیشلریله ، طیرناقلریله او یالچین قایالری کمیره کمیره ، طیرمالایه طیرمالایه خطوات فرشتهٔ ظفره ازهار خونین ایله مزین بر شهراه علوی آچمق ایستهیورلردی .

اووقت برحملهٔ فوق‌البشرله خلاطلری قوللرینه صاردیلر برسد شدید سنکین شکلنده یوکسلن بو تپه‌یی چیکنه‌یه‌رك ، چکدیلر ...

اطرافدن بر باروت سحابپاره‌سی قالقارق تپه‌لرك فوقنده شوحوضهٔ جباله صیغینمش وادینك اطرافنده طالغالانه طالغالانه بر بیاض قوشاق کبی طورییور ؛ ناکهان بر تپه‌دن برگولله‌نك پروازیله قالقان طبقهٔ هوائیه ایچنده صارصیلارق چالقانیور ، بو نطاق سحاب رقص آلتنده بایرله طیرمانان عسکرلر ، اوچوروملردن بر کردباد ذی حیات شکلنده اوچان سواریلر ، واديده سیاه قایالرك دهان مخوفندن دوکولن طوفان آتشه‌قارشی کوکسلرینی قابارتارق ایلرله‌ین طابورلر ، بر مار هوائی کبی ایصلیق چالارق هوالری قامچیلایان قورشونلر ، آره صره جبال محیطه‌نك انین اضطرابیله قارشیلاشان آجی بوروسسلری ، دها صکره بوتون بو حوضهٔ مضیقه‌دن بر موجهٔ طوفانما ایله قاباره قاباره تپه‌لره مستولی برسیلاب دهاش‌عظمتیله شیشه‌رك یوکسلن غلغلهٔ تکبیر آره‌سنده سیاه بر کتلهٔ ذی حیات هیبتیله ایلری‌یه دائما ایلری‌یه کیدن طابورلرك آیاق سسلری : رراپ !. رراپ !. رراپ ! ...

عثمان تا اوکده ایدی ؛ اطرافنه باقدی، بومنظره‌یی کوردی؛ صوکره هنوز اتکنده‌طیرماندقلری تپه‌نك فوقنه کوزلرینی دیکدی. او تپه‌یه چیقسه‌لر!... شوطوپی اورایه قویا بیلسه‌لر!...

شیمدی بو طوپ اونلرك بر دلدار قیمتداری، بر نازنین روحی ایدی.

عثمان « هایدی!... » دیدی؛ خلاطلر، بازولرك اطرافنده غیجیردادی؛ طوپ، بونوعروس نازان بر بولوك دلداده‌نك هوای غیرتدن تشکیل ایتدکلری کردونهٔ عشق اوزرنده بر خطوهٔ استغنا فروشانه دها آتدی.

عثمان تا اوکده ایدی، هرخطوه‌یه تاعمق قلبندن قوپان بر صیحه‌یی ترديف ایده‌رك « هایدی!...» دییوردی ؛ اووقت یرلره یاتارق ، طاشلره یاپیشارق ، طوپراقلری قازییارق ، سورونه‌رك ، دوشه‌رك ، یووارلانارق ، فقط ایلری‌یه، دائما ایلری‌یه کیده‌رك — اثوابلری ییرتیلمش ، قوللری ازیلمش ، اوموزلری چورومش، طیرناقلری قوپمش—طوپی سوروکله‌دیلر؛ تپه‌یه چیقیورلردی، اون اون‌بش حمله دها، تپه‌یه تماماً چیقاجقلر، طوپی اورایا قویاجقلردی؛ اوزمان بلکه شو بر بولوك، شو مینی مینی طوپ برفرقه‌یه رهبر ظفر اولاجقدی...

عثمان تا اوکده ایدی ؛ آرتق شیمدی یوکسکلردن منظره‌یی تماماً کورویوردی؛ قارشیده‌کی تپه‌لر، بوتون او دشمن تحصنکاهلری ، لباس سنکینی کفایت ایده‌میورمش کبی آهنین

مغفرلر کیبه‌رك آتش پوسکورن بومهیب، فقط جبین اژدرلر شو ارتفاعده کندیسنه یاقلاشمش کورونیوردی ؛ عثمان قوللرینی اوزاتسه بوتون بو تپه‌لری سینهٔ جلادتنه طوپلایارق صیقاجق، ازه‌جك، خرد وخاش ایده‌جك صانیوردی .

شیمدی دشمن اونلری هدف مقصد ایتمشدی ؛ شیمدی طوپلر بو بربولوکی محو ایتمك ایچون آتشلی آغزلرینی آچارق ییلدیرملر صاچیوردی. عثمان برده زیر منظرینه باقدی ؛ بوتون فرقه کویا باشنی قالدیرمش اونی سلاملایور، کوزلریله سمالری کوستره‌رك «ایلری‌یه !» دییور ظن ایتدی .

بر دها «هایدی !...» دیدی، طوپ بر خطوه دها آتدی؛ آه، بویله برقاچ خطوه‌دها آتسه‌تپه‌یه یتیشه‌جکلردی ...

ناگهان تااورته‌لرینه. تاطوپك کنارینه بر بولوط پارچه‌سی دوشدی؛ برثانیه ایچنده بو بولوطدن برآله‌وضربه‌سی چیقدی؛ عثمان بر مدت هیچ برشی کورمه‌دی، صوکره بو قارارتی ایچنده برقاچ دوشمش آدم کوردی ؛ بر آن ایچنده دهشت حقیقتی آکلادی ؛ بو موفقیتی آکلادقدن صوکره دشمنك او نقطه‌یی دوکمکده دوام ایده‌جکنی کشف ایتدی . شیمدی دقیقه غائب ایده‌جك زمان دکلدی ؛ پریشان بر نظر نیاز ایله آرقاداشلرینه باقارق بر دها «هایدی !...» دیدی ؛ بر دها آصیلدیلر، فقط عثمانك قولی صارقدی . تابازوسنك اوستنده بر صوغوق شی طویبوردی ؛ اووقت چوزیلدی، خلاطی بلنه صاردی ،

تکرار باغیردی، بر حملهٔ فوق العاده ایله ینه آصیلدیلر . بو دفعه عثمان یرنده صارصیلدی، «خلاط قوپدی!...» فریادی قولاقلرینی پارچالادی .

او وقت یرندن فیرلادی ؛ بر ثانیه‌لك بر وهم رؤیت ایچنده طوپی خلاطدن آیریلمش، یرنده سنده‌لیه‌رك یووارلانمغه باشلامش کوردی . بو طوپ اللرندن کیدرسه هرشی محو اولاجقدی ؛ اوزمان آتیلدی ، یووارلانمغه باشلایان طوپه صاریلدی ، فقط ضبط ایده‌میوردی ، طوپك آغیرلغی بیتاب وجودینی سوروکله‌یه‌رك، کاه آلتنده، کاه اوستنده قایالره چارپارق بر سقوط مدهش ایله عثمانی اوچورومله چکیوردی .

عثمان کندیسنی غائب ایتمش ایدی ، شیمدی هیچ بر شی کورمیور ، هیچ بر شی بیلمیور ، غیر قابل مقاومت بر قوتله دوشرکن یالکز برشی دوشونیوردی : طوپی براقمامق ...

کوزلری آچیق — کاه باروت دومانلرندن مرکب بولوطلرله محمول سمالری زیر نکاهنه سریلمش، کاه یالچین اوچوروملری ، سینهٔ حشرنده بیکلرجه انسانلر قایناشان وادیلری فوق منظرینه چیقمش کوره‌رك – یووارلانیوردی ؛ فقط بر زمان کلدی که هیچ بر شی کورمه‌دی .

بردن هرشی سکوت ایتدی . هرشی افق موجودیتدن سیلیندی ؛ نه‌او آتشبار تپه‌لر ، نه‌او قورشونلر پوسکورن طابورلر... هیچ بر شی ، هیچ بر شی یوقدی .

عثمان سلکینمك ، بوعدم موجودیت ایچنـدن چیقمق ایچون شو کابوس عدمی پارچالامق ایسته‌دی، فقط بوکاده قوتی قالمامشدی؛ شیمدی یالکز بر بولوط ، بوغوجی، بونالتیجی بر بولوط ایچنـده ایدی که تنفسـدن منع ایدییوردی . باغیرمق ایسته‌دی، باغیرامادی ؛ جکرلری صیقیشارق بر بوشلق ایچنده بوتون هویتی اریبوب آقیوردی...

آرقاداشلری یتیشه‌رك عثمانی ایکی قایا آره‌سـنه صیقیشمش بولدقلری زمان قوللرینی آچمق ایسته‌دیلر ،فقط قوللر آچیلمادی...

عثمانك یالکز کوزلری آچیلدی . « عثمان یاره‌لیسـك » دیدیلر ، آکلامیورمش کبی آرقاداشـلرینك یوزینه باقدی ؛ دها صوکره کوزلرینی او مطلقا چیقمق ایسته‌دیکی تپه‌یه دیکه‌رك « طوپ نره‌ده ؟ » دیدی ؛ او وقت هپ کولدیلر ، طوپ حالا عثمانك قوللرینك آره‌سنده ایدی . . .

بر چوجوغك مناجاتی

— رجائی‌زاده اکرم

ای رب که سکا ایلر ابم حصر عبادت !
نامك اولونور سجده‌که شکرده تذکار.
اول نام،که خاصیتیدر خوف وحلاوت،
روحمال قیلار مادرمی یرلره هربار .

دیرلرکه بو خورشید زر اندود جهانتاب ،
کیم اولماده درپیش جلالکده فروزان ،
قندیل مصنع که ایدر عالمی اعجاب
بازیچه‌سیدر قدرتکك ، ای اولو یزدان !

دیرلرکه بوتون سنسك اولان خالقی ، هپ سن
قیرلرده‌کی مرغان سریع الحرکاتك .
اطفاله‌ده سنسك ویرن آنجق کرمکدن
اول روح لطیفی که اوله عارف ذاتك .

دیرلرکه سنك لطفك ایله اولماده پیدا
پیرایه‌ده باغ وبساتین اولان ازهار .
فیض آلماسه‌سندن هله مانند اخِسّا
خالی بولونوردی ابدی میوه‌دن اشجار .

انعامکك ، احسانکك آثار کزینی
حیوانه ، نباتاته ، جماداته‌ده شامل .
بردار ضیافتکه جهان خوان یهینی
ناچیز هواملك‌ده اولور رزقنه کافل !

محض کرمکدن ینه هر ثانیه ، هر آن ،
خلق ایتدیکك افراد عنایاتکه ، یارب ،
کوکانجه سزاوار اولا بیلمك ایچون انسان
ایتمك یتیشیر نامکی تقدیس ایله‌درلب !

ای خوفی درون پدرم داغلایان الله !
قیل والدمّی کثرت انسال ایله خُرَّم .
تا ایتمك ایچون والده‌می واصل دلخواه
ایله بنی‌ده حکمت وعرفان ایله مکرم !

عسکر کچرکن

- توفیق فکرت -

نقاره اوکده ، برمتحرك جبل کبی
کچمکده ذی وقار وطرب موکب ظفر ؛
سنجاق اورنك آل ایله فجر ازل کبی
فرق مهابتنده صاچار موجه موجه‌فر .

هرکس ، بویوك کوچوك ، بیریکیر رهکذارینه
پرانجذاب روح ایله ، پرشوق واحترام ،
کوزلر دالار کذارش سطوت ـ مدارینه ،
ایثار ایدر قدومنه هرنظره برسلام .

دورماز ، یورور کتیبهٔ رخشان مفخرت ؛
هرلحظه برنمایش خندان مفخرت
یوزلرده ، سونکولرده ، قیلیچلرده برق اورور .

قالماز غنوده کچدیکی یرلرده حس شان ؛
بعضاً دورور سلامنه برقیشله ، ناکهان
برسیف آمرانه پاریلدار : سلام دور !

آناطولیدن برسس

یاخود

جنکه کیدرکن

ـ محمد امین ـ

« عثمانلی‌یم ؛ بنم » جنسم اولودر ؛
سینه‌م ، اوزم آتش ایله طولودر ؛
انسان اولان وطننك قولودر .
«عثمانلیلر » أوده طورماز، کیدرم !

یارادانك کتابنی قالدیرتمام ؛
عثمانجغك بایراغنی آلدیرتمام ؛
دشمنمی وطنمه صالدیرتمام .
تکری أوی ویران اولماز، کیدرم!

بوطوپراقلر اجدادیمك اوجاغی ؛
أوم ، کویم هپ بویرك بوجاغی ؛
ایشته وطن ، ایشته تکری اوجاغی !
آنا یوردین اولاد بوزماز، کیدرم.

تکریم شاهد ، طوراجغم سوزمده ؛
ملتمك سوکیلری اوزمده ؛
وطنمدن باشقه شی یوق کوزمده .
یار یاتاغن دشمن آلماز، کیدرم!

آق کوملکله کوز یاشمی سیله‌رم ؛
قاره طاشله بچاغمی بیله‌رم ؛
وطنمچون یوجه‌لکلر دیله‌رم .
بو دنیاده کیمسه قالماز، کیدرم !

نقیه خاله

— احمد حکمت —

آغستوس نهایتنك الڭ حار، الڭ آغیر ، فقط یالدیزلی کبی طوران بر آقشامی ایدی؛ ارن کوینك ایچ طرفلرنده، بر باغك کوشه‌سنده‌کی قمریه‌نك آلتنده اوستی اسکی بر کلیم ایله اورتولو، کراز داللرندن معمول بر قاناپه‌نك اوستنده باغداش قوروب برالیه چوبوغنی ایچن، دیکر الیله قیرمیزی پوسکوللو عود آغاجی تسبیحنی چکن نقیه خاله‌نك مور دامارلری چیقمش ، چیللی، یوموشاق النی معتادم وجهله علی العاده اوپدم ...

— برخوردار اول اوغلم !

هر آقشام اوه عودتمده بو سالخورده قادینك النی یاریم آغزله اوپدکجه بونجه سنه‌دنبری طرز و شکلی دکیشمین بو دعایه مظهر اوله اوله ، آرتق او قدر اهمیت ویرمه‌مکه ، بعضاً نه دیدیکنی بیله ایشیتمه‌مکه باشلامشدم . دنیادن النی اتکنی چکمش، کیتدکجه مشرف خراب عمر فانیسنه رغماً عقباسنی اعماره چالیشان ، ساکت، ساکن ، سکسانلك بر « نقیه خاله »

هرکسی نه‌درجه مشغول ایدرسه بنی‌ده اوقدره‌مشغول ایلردی. لکن بیلمم هرکس‌ده اویله‌میدر ؟ بن پك کوچوك چوجوقلر، برده پك اختیارلرله مکالمه‌دن لذتیاب اولورم . برینك ماضیسی معدوم ، دیکرینك استقبالی مفقود بوطلوع وغروب لوحه‌لری بکا پك خوش، پك طبیعی کلیر ! ...

کیتدم، نقیه خاله‌نك یاننه اوطوردم. کناری اویالی، یشیل نماز بزینك آلتندن چیقان ، کوکلری اسمرار حیاتدن آق ، اوجلری قینادن قیرمیزی صاچلرینك .. بردانه بیله دیشی قالمادیغندن ایچری طوغروچوکمش انجه، اوچوق‌دوداقلرینك.. آقلری بیله صاری‌یه مائل صولوق کوزلرینك اوستنده آغیر آغیر اینوب قالقان کوز قاپاقلرینك .. کهنه چوبوغنك دومانی قوصورداتارق صاوودقجه مد وجذری پك آشکار اولان بوروشوق ، قانمرلی یاناقلرینك . . حلالی کوملکك آلتنده دائما آچیق‌قالان، کمیکلری چیقمش‌پاك، قیرمیزمتراق کوکسنك حالی بو آقشام بکا پك طوقوندی . . .

— نقیه خاله، صیجاقلرله نصلسك ؟ بروسه‌می صیجاق، استانبولمی ؟

نقیه خاله پدرمك سود ننه‌سنك بویوك قیزی ایمش .

کندیسی موره‌لی اولوب مهاجرتدن صوکره بوتون عمرینی بروسه‌ده کچیرمش، اوراده تأهل ایتمش، اوراده‌چوجوقلرینی عسکره کوندرمش بر مبارك بختیار ایدی .

نقیه خاله عسکرلکی، عسکرلری پك سوردی . استانبوله کلدکدن صوکره اك بویوك تنزهی اکثر جمعه‌لر قباطاشه قدر کیده‌رك بورادن عسکرلرك عودتنی تماشا ایتمك ایدی. قاراقو-للرك اوکندن کچرکن نوبتجی‌یه « سلام علیکم اوغلم ! » دیه مطلقا آشنالق ایتمك معتادی ایدی. یولده کوردیکی نفرلرله فرصت بولدقجه لاقیردی ایتمك پك مراقی اولدیغندن اوفرصتلری هیچ غیب ایتمز ، بعضاً اونلره یمش آلیر، توتون آلیر ، ویریردی. چوق دفعه‌لر خاله‌نك قالدیریم اوستندن سوکولمش ایری طاشلری ـ اوغلی کبی سودیکی عسکرلرك آیاغنه چاریوب اینجیتمه‌سین دیه ـ قالدیروب برکناره قویدیغی واقع اولمشدر .

— اوغلم سلیمیه قیشله‌سی بورادن چوق اوزاقمیدر؟...

سلیمیه قیشله‌سی طرفنه باقارکن ـ چوبوغنك دومانلری آرقه‌سندن ابدیتوند برخیاله قرارکاه اولان ـ اونوری صولوق قاره کوزلرینك اوزاقلرده ، پك اوزاقلرده حزین بر شیلر کورور کبی کوله‌رك یاشاردیغنی کوردم .

یوموشاق تویلو، ایری بر صاری یلپازه کبی قسماً افقه کومولمش کونشك اوچوق ضیاسی ، کثیف، ضعیف، اسمرین بر روزکار ایله برابر قمریه‌نك یاری صارارمش آصمه ، یابانی کل داللری آره‌سندن سوزوله‌رك خاله‌نك یشیل نماز بزینی خفیف نوازشلرله اوپیوردی ... کائنات مهیب بر سکوت ایچنده؛ آغستوس بوجکلرینك اوزاقدن ایشیدیلن اوغولتوسیله،

باغك كوشه‌سنده‌كی حوضك ایچندن قورباغالرك فاصله‌سز فریادی اطرافه سرپیلیور؛ اوزوم كوتوكلرینك كوندوزین حرارت شمسدن ترس‌دونمش صاری‌یه مائل یاپراقلری اوصول اوصول تیتریور؛ سس‌سز سس‌سز، سرین سرین أسن آقشام روزكاری اطرافده‌كی آغاچلره، چمنلره، كیجه صفالره بایغین برطراوت، نازنین برتازه‌لك ویریور؛ فضایه پك رقیق بر «آقشام قوقوسی» یاییلیور؛ طونوق مائی آسمانك اوته‌سنده بریسنده بیاض بولوط پارچه‌لری حركتسز كبی طوریوردی.

— خاله، سلیمیه قیشله‌سنی نه‌یه صوردك؟...

— هیچ!...

بو «هیچ» شو مبارك قادینك بوتون عمری، بوتون سركذشت حیاتی، بوتون ماضیسی ایدی. رنكسز دوداقلرینك آره‌سندن بردعای لطیف بو آقشامك روحانی رونقنه قاریشارق درگاه اجابته طوغرو پرواز ایتدی. اوح! شو دقیقه پیشمده اوچ شهید والده‌سی بو قادین نه‌علوی، نه ملكانه بر لطافته بوروندی. كوزلرینك اوجندن طیران ایدن بر ابتسام نوّار مفخرت، برشعلهٔ شفقت اصیله بكا بر مستیٔ حزین معنوی ویرمشدی. باشمی یانمه چویردم. دیوارك كنارنده‌كی قالین بر كولكه‌نك آلتنده یاری یاپراقلری قورومش، دوكولمش، توزلر ایچنده ازیلمش، یاریسی صولمش، بو كولمش برچیچكك اوچوقلغی.. اوته طرفده طوپراغه طوغرو چوكمش برقورو كراز آغاجنك

منظرەسی، دها ایلریدە کهنه، بویاسز برقولوبەنك خرابی یأس آلودی کوزمه ایلیشدی :

— مرحوملری یاد ایتدك دکلی ؟ ...

یوزمه بر نکاه شفقت عطف ایدەرك اسکی یارەلرینی کوسترن اختیار برغازی کبی حزین برنشئه ایله یاواشجه «أوەت» دیدی :

— بویله بر یاز آقشـامی ایدی . حسینجکمی صـورمغه کیتمشدم . بر ضابط دفترە باقدقدن صوکره «یاقینده کله‌جك» دیدی. صـوکره چیقیوردم ، برنفر یانمه صوقولدی ، «حسین آغا بزم نائل اولامادیغمز رتبه‌یه نائل اولدی... شهیداولدی... والده !» دیدی . آغلامادم . ذاتاً پدری بکا اونلر ممەده ایکن «یاغازی ، یاشهید» دیه سوت ویردیریردی. نه اوکا، نه‌حسنمه، نەده دامادمه تأسف ایدرم . آخرتده بنی بکلیه‌جك شو اوچ قربانمدن باشقه‌برشیئم یوق. البته اونلر بکاشفاعت ایدەجکلردر. کوکللو کیدن دامادمك شهادت خبری کلدیکی‌زمان قیزم نەقدر اولسه تازه ، جاهل اولدیغندن خیلی تأسف ایتدی . ذاتاًده ضعیف ایدی .. افلاح اولمادی . اوچنجی آیی اوده مرحوم اولدی . تازەلك ، یکی کاینلك نه غریبدر ؛ آیریلدیغی کیجه نصلسه قوجه‌سی کندی کندینه :

بولمق کوزل اولمازمی　　یارین حق دیوانندە
کوکسی آل آل یارەلی　　نشـانلکی یانکدە ...

دیه برتورکی سویلەمش. قیزجغز بوتون خستەلغنده کندینی غیب ایتـدیکی زمانلر بوتورکی‌یی تکرار ایدردی . شیمدی، شیمدی بن‌ده آنجق اونلرڭ بوخیاللریله وقت کچیره بیلیورم . آرتق بونلر بنم ایچون درت قاناددر، دکلمی اولادم ؟ ... آه ! ذاتاً اولەجك اولنجـه بویله غزاده کناهلرندن سـیلکینەرك کیتمەلری اولی دکلمیدر ؟ آرقاداشلرینڭ سویله‌ییشنه باقیلیرسه اوچی‌ده آلنندن، کوکسندن وورولمش . آه حسـنجغم .. نه ییکیت، نه قهرمان‌ایدی ! بکا کیدرکن: «نینه‌جکم! بنی آرقه‌مدن وورولمش دیه ایشیدیرسەڭ صـاقین روحمه اوقوما . سـندن أمدیکم سوت بکا حرام اولسون ! » دیمشدی . ذاتاً اوچی‌ده اولملڭ نیتیله کیتمشلردی . حسنڭ شهید اولدیغنی خبر آلنجه آغلادیغمی کورن باباسی بکا داریلدی. کندیسی سجدۀ شکرانه قاپانمشدی . او زماندن بری نه وقت کوکه برقت ، بر آجی کلسه کوزمی قاپانجه اونلر کوزمڭ اوکنـه یاره‌لریله کلیرلر ؛ کولەرك اللرمی ، یوزمی اوپرلر ... انشاءاه سن‌ده اولادلرڭك غازیلکنی کورورسڭ .

— آمین خاله‌جغم ! ...

صوکره کوکسندن نسخه کبی اینجه بر مُشَمَّعدَه صاریلی ، بوروشمش، قات‌یرلری ییرانمش برکاغد چیقاراراق دوداقلرینه کوتوردی ؛ صارارمش کوزلرندن آغیر آغیر داملایان برایکی قطره یاشـله ایصـلاندی ؛ حسـینڭ صـوڭ مکتوبی دیه بکا اوزاتدی :

« حقیقتلی باباجغم ، شفقتلی ننه‌جکم !

« اللریکزی اوپوب جمله‌یه سلام وثنالر ایدرم . سزه بر شی سویلیه‌جکم ، دها طوغروسی دیمزجه برمژده ویره‌جکم؛ اما آجیمیاجقسکز ، آغلامیاجقسکز . بابا ، ایستر ایسه‌ك ننه‌مه سویله‌مه . هانی سن بوقدر محاربه کوردم، لکن بردرلو مرامه نائل اولامادم .. دیمزمی ایدك ؟ ایشته ، تمام حسن مرامنه نائل اولدی .. شهید اولدی . اوچ کون اولکی محاربه‌ده بر کیك کبی چویکلك ، بر آرسلان کبی ییکیتلك کوستردکدن‌صوکره شهید اولدی. الله رحمت‌ایله‌سین! دوشرکن یاننده ایدم؛ حقکزی حلال‌ایتمه‌کزی رجاایتدی. برقورشونله شقاغندن، ایکی‌قورشونله‌کوکسندن یارالانمش، بر کولله‌ده صاغ النی کوتورمشدی. کندی اللـه کومدم . طوپراغه کیررکن‌ده چهره‌سی کولومسیوردی. او اجدادمزك یادکاری، سنك هدیه‌ك اولان‌یاتاغانی‌ده برابر دفن‌ایتدم. قبنی‌ده طاش یرینه باش‌اوجنه دیکدم. بیلیرسك‌که رحمتلی بونجه سنه‌در کیجه‌لری بیله یاتاغنه او بچاقله یاتاردی ... آه باباجغم ، دشمنه نه‌شدتله صالدیردق، کورسه‌یدك! کوزمك اوکنه سنك اومحاربه‌لرده ایتدیکك هجوملر کلیوردی . اونلری بزه نه‌طاتلی ، طاتلی آکلاتیردك. یاره‌لری نه‌سونجله‌کوستیردك. امین اول باباجغم، قاردشم سنك‌اولادلغکه لایق اولاجق صورتده شهید اولدی . دشمن ایلریدن قره بولوط کبی کلیوردی . بز ایکی بلوکدن عبارت ایدك . ییلدیرم

کبی هجوم کوستردك. ایلك حمله‌ده یوز باشیمزی غائب ایتدك. چاووشمزده یارالانجه قوماندایی حسن آلدی. اه باباجغم، شویله اوزاقده بولنوبده حسنك «یاالله!» دیه باغیردیغی وقت آیاغمزك آلتنده‌کی طوپراقلرك، باشمزك اوستنده‌کی اولو آغاچلرك زانغیر زانغیر تیتره‌دیکنی کوره‌یدك شاشاردك! نهایت دشمنی تپه‌دن پوسکورتدك. قوغالامغه باشلادق. الك اوکده چاریقلری چوزولمش، فسی دوشمش، باش آچیق. یالین آیاق ینه حسن قوشیوردی.. قوشیوردی.. قوشیوردی.. قوش کبی، روزکار کبی، آهو کبی قوشیوردی. بوصره‌ده دشمن بر دفعه دها دونمکی تجربه ایتمزمی؛ ایشته او دقیقه‌ده حسنی یرده کوردم. حرصندن، حدتندن نه‌یاپاجغنی بیلمیور؛ آلندن دوکولن قانلر ایچنده قیپ قیرمیزی کسیلن دیشلریله تتیکی چکمکه چالیشیور؛ تفنکنك ناملوسنی ایصیریوردی. کوزلری کوکره‌مش قاپلان کوزی کبی دیشاری فیرلامشدی. اونی ناچار اوراده براقدق. دشمنی تماميله تارمار ایتدکدن صوکره یانینه کلدم. کلدیکمی طویجه کوزلرینی آچدی.

سن هرزمان دیمزمی ایدك که: بن شهید اوغلی‌یم. انشاءالله شهید باباسی اولاجغم. ایشته بابا دعاك قبول اولدی. او حسرتلی یارینه، شهادته قاووشدی. هم غازی اولدی، هم شهید. انشاءالله بزده جنتده اوکا قاووشورز. ظن ایدرم که ایکی کون صوکره یکی برهجوم دها اولاجق... باقی سنك ونه‌مك اللرکزدن اوپرم. دعاکزه محتاجم. بنی صورانلره سلام.

بو مکتوبی آلایمزك ملازمی*** بکه یازدیردم. کندیسیده سزی تبریك ایدییور والللرکزدن اوپیور.»

اوغلکز
حسین اونباشی

صولر قارارمغه باشلامشدی ؛ کونش استانبولك آرقه‌سنه طوغرو غروب ایدییوردی . اوزاقدن بر اسحق آره صره کسیك کسیك اوتیوردی . کوزلرم صولانمشدی . آقشامك ظلّ ضعیف حزینی آلتنده ـ زیر ترابنده قیمتلی بر وجودك بقیهٔ عظامی مدفون بر مزار طاشنه بکزه‌ین ـ خاله‌نك صولمش چهره‌سنه باقدم ؛ حرکتسز طوریبور ، توتونی توکنمك اوزره اولان چوبوغنی ایچیوردی ، کاغدی ینه اولکی کبی منتظماً بوکدم ، اعاده ایتمك ایسته‌دم ؛ « بکا بر کره دها اوقوسه‌ك آ .. نه‌اولور ؟ .. » دیدی . اوقویامادم ؛ حسینك ، او برادرینك شهادتندن متحسرانه، محرومانه بحث ایدن ضعیف وجودلو، قوی قلبلی غازیٔ جوانمردك صورت شهادتی کوزملك اوکنه کلدی ...

بو تورك جوهرینك، بو تورك تربیه‌سنك، بو تورك قلبنك، بو تورك شجاعتنك بر نمونه‌سی اولان بو ایکی دلیر دلاورك، بو ایکی شیر نرحمیتك ، بو ایکی قهرمان بارقه طینتك ، ـ دها ساده‌جه ـ بو ایکی عثمانلینك خیال علویسی آره‌سنده قالان اویالی یمنیسی ، قینالی صاچلری ، یاسمین چوبوغی ، ضعیف

کوکسنی اورتن نیم حلالی کوملکی، قوردیغی باغداشك التندن اوچلری کوزوکن سیاه مستیله ـ بونجه فداکارلغه مقـابل ـ شو مقدمهٔ لیل حزینـك اوچوق ظلالی التنده ، پاکیزه ، معصوم ، صاف بر تسلیمیت دیندارانه ایله قارشیمده بکا کولو ـ مسه ین نقیه خاله نك حال خداپسـندانه سی پیش ابتصارمده بر لوحهٔ بلند وبدیع تشکیل ایتدی. براستغراق عمیق بهت ایچنده قالدم . اوزاقلردن ، یوکسکلردن طوغرو طالغه لانه طالغه لانه کلن، تیترك سسله تلاوت اولنان آقشام اذانی بنی ایقاظ ایتدی. قمریه اوزرنده صولمش کللر ، یاسـمنلر نسـیم مسـانك تأثیریله بو قادینك باشنه ، کوکسنه ، قوجاغنه دوشیوردی . قالقـدم ؛ نقیه خاله نك ایکی اللرینی اوپدیکم زمان حسنله حسـینك ، او ایکی شهید مبارکك والده سی کلمهٔ شهادتی تکرار ایدییوردی .

***

بو وقعـه نك اوزرندن اوچ سـنه کچمشـدی . نقیه خاله بر هفته دن بری آغیرجه خسته ایدی. برصباح ایرکن اویاندم. هیچ اونوتامام ، بر جمعه صباحی ایدی . أولك ایچنده هرکسده بر سـکوت ، بر یأس مبهوت نمایان ایدی ... « سزلره عمر ، خاله کیتـدی ! » دیدیلر . بن بو آجی نتیجه یه بر قاچ کوندر ایسته مه یه ایسـته مه یه انتظار ایدییوردم . یوره کمه زهر کبی بر مرارت ، روحانی برخشیت چوکدی . « الله رحمت ایله یه ! » دعاسی او آجینك ، اوبار مخوف یأسك آلتنده ازیلن کوکلمدن بر سکونت کسلان ایله دوکولوویردی.

خاله‌نك تابوتى باشنده قيرميزى يمنيسى ، اوزرنده اسكيجه بر شاليله جامعه طوغرو كيدييوردى . جمعه نمازندن صوكره بوتون جماعت جنازه نمازنده بولندى . بو نمازى ادا ايدن جماعتك قسم مهمى نفرات عسكريه‌دن متشكل ايدى . ايديلن دعايه بوتون او مرحومه‌نك چوجوقلرينك سلاح آرقاداشلرى « آمين » ديديلر . آداب مستحسنهٔ دينيه‌مزدن اولديغى اوزره ينه عسكرلردن مركب بر جم غفير تابوتك قوللرينه كيره‌رك تعقيب ايتديلر . او محمل اخروى طالغه‌لانه طالغه‌لانه بر ناز روحانى ايله يوقوشدن اينيوردى . قاره‌جه احمد مزارلغنه دفن اولونمق اوزره اسكداره امرار ايچون قباطاشه كچيرلدى . جاده‌يه كلنجه بزى بر موزيقه صداسى استقبال ايتدى . ايكى اوچ طابور عسكر ، بو عسكر والده‌سنك تابوتى اوكندن — ماضيسنى بيليرلرمش كبى — بر حس غيابئ احترام ايله ، روحنه فاتحه‌لر اوقويارق آغير آغير كچيورلردى . بو ، بر شهيد ننه‌سنه تصادفك صوك بر مكافاتى ايدى !

قيليچ

— توفيق فكرت —

چكيچ آلتنده محقر ازيلير كونلرجه
بر چليك پارچه‌سى بر تيغ مهيب اولمق ايچون ؛
صوكره ياتمقله كچر عمرى نيامنده بوتون ؛
نه حزين اشكنجه !

او چلیك پارچه‌سی بر کون بر اهمیت آلیر ،
قوجه بر قومك اولور حارس استقلالی ؛
قوجه بر مملکتك عرضی ، حیاتی ، مالی
اوکا وابسته قالیر .

اوزمان ، ای ابدی حامیٔ شان اقوام ،
اوزمان سن ید قهار حمیتده عیان
اولارق اهل تعدی‌یه ویریرسك خسران.
اوزمان ناکام

قلبه شوقکله کلیر نشئه‌لی بر حس فلاح ؛
سکا باقدقجه فخورانه پاریلدار کوزلر ،
سکا ای سیف مجلا ، سکا ای برق ظفر ،
سکا ای شانلی سلاح !

اختیار دکرمنجی

— محمد امین —

ایرماق کوزل بر قورولغك اتکندن ، قیرمیزی یوصونلو قیالراوزرندن، آللی یشیللی رنکلرله آقیوردی. کویك کرپیچدن یاپیلمش دکرمنی ، بونك اوزرنده چاغیلتیلرله دونیوردی ، بن بو دکرمنه یاقلاشـدم ؛ اوراده بویونلری چاکلی حیوانلرك یوکلرینی ایندیروب طاشییان بر دلیقانلی‌یه اختیار دکرمنجی‌یی

صوردم. بو دلیقانلی بکا یاراسنه دوقونمشم کبی: « اواختیار بنم عموجهم ایدی؛ سزه عمر کچن قیش اولدی.» جوابنی ویردی.

زواللی آدم!... بوندن اوچ ییل اول بز اونکله شوراده، ایشته شو سوگود آغاجلرینک کولکه‌سنده، بابا اوغل کبی باش باشه ویره‌رك برچوق صباحلری برلکده کچیرمشدك. ینه بر صباح اوطورویوردق. او بکا صوك موسقوف قاوغاسنی آکلاتیور، بو قاوغاده آلدیغی یاره‌لرك یرلرینی کوستریوردی بو صیراده یانمزده اسکی برجاره بورونمش، یالین آیاق، یاشلیجه برقادین کلمشدی. صیرتنده‌کی طغارجغی اوکمزه قویارق: «اوغل اوشاق ایکی کوندن بری آچز، الله رضاسیچون شو آرپه‌جغمی اوگوت . » دیه دکرمنجی‌یه یالوارمغه باشلامشدی. دکرمنجی قادینجغزك شو آجیقلی حالنه دایانامیارق قالقوب طغارجغی النه آلمش. وبنم یوزمه باقارق ایچین ایچین دیمشدی که: «یوقسوللق!... ایشته بریارده دها که دمین سکا کوستردیکم یاره‌لردن دهادرین.»

— ای دکرمنجی، ای بنم عزیز دوستم!... ایشته سنك اودرت طاشی چویرن دکرمنك ینه دونیور، ایشته «کلکیت» ایرماغی ینه چاغلایور. سن بونلری، دها برچوق شیلری هپ بوراده براقوب کیتدك. آنجاق بوکون سنك کیتدیکك، یارین بزم هپمزك کیده‌جکمز اوبره سن یالکز برشی کوتوردك: او یوقسول قادینجغزك صیجاق آرپه اکمکندن دومان چیقارکن یتیم چوجوقلریله سکا ایتدیکی دعالری !...

مرثیه

ـ عاکف پاشا ـ

طفل نازنینم اونو تمام سنی،
آیلر، کونلر ده‌کل کچسه‌ده ییللر .
تلخکام ایلدی فراقك بنی،
چیقارمی خاطردن اوطاتلی دیللر ؟

قیاماز ایکن اوپمکه تنك،
شیمدی نه‌حالده‌در نازك بدنك؟
آکدقجه کاشنده غنچه دهنك
یانسین آهم ایله‌کول اولسون کللر !

تغیرلر کلوب جسم‌سمینه ،
دوکولدیمی سیاه ابرو جبینه؟
صیرمه صاچلر یاییلدیمی زمینه؟
طاغیلدیمی قوقلادیغم سنبللر؟

فلکك کینه‌سی یرین بولدیمی؟
کل یاناغك رنك رویی صولدیمی؟
عجبا چورودی، طوپراق اولدیمی،
اوپوب اوقشادیغم اوپاموق اللر ؟

ایلك

– محمد عطا –

هندستانك جهان شهرنده فانی اسمنده بر آدم بولونیوردی.

فانینك اوچ احبابی وارایدی. محبتی بویوك بر نعمت وقوت بیلدیکی برنجیسنی پك سوردی : بردقیقه خاطرندن چیقارمازدی؛ اونی خوشنود ایتمك ایچون هرشیئی فدا ایتمکه حاضردی. ایکنجیسنی اولدقجه سوردی : محبتیله افتخار ایدردی؛ برمدت کورمیه‌جك اولسه آراردی. لکن اوچنجیسنی آز سوردی : تصادف ایتدیکی وقت بر آشنالق ایدر؛ بعضاً ده بر ایکی کلمه تعاطی ایلردی. اوزون بر زمان هیچ کورمدیکی اولوردی؛ نه آرار، نه صورار دی. اونك دوستلغنه هیچ اهمیت ویرمزدی.

بر کون فانی، حکومت طرفندن ید اداره‌سنه تودیع اولونمش بر ایشك حسابنی ویرمك اوزره شهرك حاکمی حضورینه دعوت اولوندی.

قارشیسنده بولونانلرك قلبنده‌کی خفی حسلری کشف ایده‌جك قدر نفوذ نظر صاحبی اولان حاکمدن بر شی کیزله‌مك، کندیسنی هیچ برشیده آلداتمق ممکن دکل ایدی. واقعا ایلر مرحمتندن امیدوار ایسه‌ده کوتولر عدالتندن تیتر ردی.

فانی حاکمك حضورینه یالکز کیتمك ایسته‌مه‌دی. برنجی محبنه مراجعتله حساب رؤیتنده معاونت واقتضا ایدرایسه برایکی سوزله کندیسنی مدافعه ایتمك اوزره برلکده کلمه‌سنی رجا ایتدی.

اواحبابی غایت بارد برطور ایله دیدی‌که :

— بوشهر خلقنك جمله‌سی بكا پرستش درجه‌سنده حرمت ایتدیكی حالده حاكمك نظرنده هیچ قدر واعتبارم اولمادیغنی بیلمزمیسكز ؟ بونكله برابر شو آنده برباشقه‌سی طرفندن اكلنجه‌یه چاغیریلدم؛ برابر كیتمه‌مه امكان یوقدر؛ سزكله‌وداعه مجبورم .

فانی حیرتده قالارق ایكنجی دوستنه مراجعت ایله‌دی. برابر كیتمك تكلیفنی ایشیدنجه رنكنه تغیر كلمش اولان بودوستی برلكده یوله چیقدیسه‌ده محكمه‌نك قاپیسنه كلیر كلمز توقفله :

— عزیزم ، دیدی ، بن سنی چوق سورم . لكن بوقاپی بكا عجائب كورونیور ! بن بوقاپیدن عادتا قورقیورم ، بورادن ایچری كیره‌مم . یاپابیله‌جكم بر شی وارسه اوده قاپی‌یی آچیویرمكدر . ایشته آچیورم ، سن كیر !

فانی یالكزجه كیرمكده مضطردی . چونكه او شهرده برآدمك حاكم طرفندن واقع اولان دعوته اجابت ایتمه‌مه‌سی ممكن اولامازدی . میت چهره‌سیله ، تیتره‌یه‌رك ، اوقورقونج قاپیدن كیردی .

حضورحاكمده ، كندیسنه مودوع ایشلك‌برقیریق آقچه‌سی خارجده قالمامق اوزره ـ حسابی رؤیت اولوندی .

معاملاتی قصوردن ، خطادن سالم اولمیان فانی دوچار جزا اولاجغنی تخمین ایده‌رك مأیوس بر حالده ایكن ـ كندیسنی

وسترمکسزین بر طرفده طورمقده بولونان ـ اوچنجی محبی حاکمك مواجهه‌سنه کلدی ؛ اونی مدافعه وحقنده جلب مرحمت ایچون اوقدر بلیغ ، اوقدر مؤثر برنطق ایراد ایتدی که حاکم قاتیلك هپ قصورلرینی ، هپ خطالرینی عفو ایله برابر بر بویوك مکافات احسان بویوردی.

***

هپ انسانلر اوفانی یز. بزه توديع اولونان ايش حیاتدر . حاکم ، رب ذوالجلالدر . مدهش محکمه قاپیسی مزاردر . محکمه ، محکمهٔ کبرای عدالت الٰهیه‌در . برنجی دوستمز ثروتمزدرکه صوك نفسمزك حلولیله برابربشقه‌لرینه انتقال ایلر. بزی براقوب اونلرك استحصال حظوظ وخوشنودیسنه قوشار. ایکنجیسی اقربامزدرکه بزی مزار کنارینه قدر تشییع وبر ایکی داملـه کوز یاشی فدا ایده‌رك اوراجقدن افتراق ایلر . اوچنجیسی دنیاده یاپابیلدیکمز ایلکدرکه بزدن اول حضور رحمته شتابان اولور؛ مساویمزی کوچولتوب محاسنمزی بویولته‌رك بزی مغفرت رحمانیه‌یه مظهر ایدنجه‌یه قدر چالیشیر .

اون پارا ویر

— محمد امین —

— بك افندی، چولوغکك ، چوجوغکك باشیچون اون پاراجق صدقه ویر ، اختیاری سویندیر .

— اوف اوصاندق بو دیلنجی سوروسندن بوتون کون ،
الله ویرسین !..
— الم طوتماز ، کوزم کورمز ، علیلدر ...

— الله ویرسین

... الله‌ویرسین یالان ده‌کل ، پك کرچك ...
أوه‌ت ، الله بودنیاده بویوك کوچوك هرکسه
ایسته‌دیکی شیلری هپ چالیشیرسه ویره‌جك .
لکن اونك الی طوتماز ، یاخود کوزی کورمزسه ،

اوبر چووال کمیك کبی سوروکله‌نیر دوروسه ،
سوپرونتولو قالدیریملر ، کسکین طاشلی دیوارلر
هرکون اونی دوشوروسه ، اوکا یومروق وورورسه
صورارم که بوسقطجه نه‌ایش کورور ، نه‌یاپار ؟

طوپراق اوندن نه‌سی وارسه اسیرکر !
« سن ده‌کلسك بِنم ایچون تر دوکن ؛
« آچلغکدن هرنه اولسه‌ك ، کبرسه‌ك
« ایشته هرشی ! فقط سکا ویرمم !... » دیر .

انسان اونی ایتر ، قاقار ، آزارلار ،
هیچ دیمز که « بومخلوقده انساندر ،
بوکوکلیده آجی سوزلرله صیزلاتیر ،
بونده دخی هرروح کبی برروح وار . »

اون‌پارا ویر، بردوشمشه ال اوزات!
صاغلاملره « یاردیم ! » دییور برسقط !
زنکینلکدن صو ایستیور یوقسوللق !

اون پارا ویر ، هرکون کبی بوکونده ،
چوردن چوپدن بر قولوبه اوکنده
اه کیم بیلیر بکله‌شیور قاچ چوجوق !

کنعان

— توفیق فکرت —

اون‌بش سنه اول شوکوچوك خانه‌ده ، سسسز ،
برکویلی قادین ، برده اونك یاوروجغیله
مرکبجکی ساکندی ... چوجوق ، صیسقه وعاجز ،
لرزان حرکاتیله ، مقوس باجاغیله
اقراننه اکلنجه اولور ، خیرپالانیردی ؛
خلقك نظرندن قاچینیردی ، اوتانیردی .

کنعان ... بوصولوق چهره ، بواعجوبهٔ فطرت ،
شکلنده‌کی نقصان ایله دوننده جهانك ،
قلبنده‌کی جوهرله فقط ، جوهر غیرت ،
هپ کندینی تزییف ایله ممنون جهلانك
فوقنده ایدی . صانکه بولوب جسمنی شانسز
انسانلغی طوپلانمش ایدی روحنه یالکز .

کنعان بویودی ، خیلی ده کوربوزله‌دی؛ لکن
حالا اوکا معطوف ایدی اولکی نظرلر .
بیچاره کزر تك باشنه ساکت وساکن ؛
الك مشکلی ، قیزلرده کورورلردی محقر .
هپ شرم وحقارت دولاشیردی اوزرنده ،
برغنچه آچیلمازدی زمین کذرنده .

حرب اولدی ، بوتون کویده‌کی شبان حمیت
سرحده شتاب ایلدی ... کنعانده برابر ؛
بر کون پوصوده براووج ارباب جلادت
برفرقه خراب ایلدی ... کنعانده برابر .
کنعان کوینه یاره‌لی دونمش کلیوردی ،
پیشنده براوازهٔ شان یوکسلیوردی !

یاد صباوت

— رجائی زاده اکرم —

وانی کوینده‌کی یالینك حمام دائره‌سی طوتوشوب یاندیغی کون هرکس تلاش ایچنده ، مکدر بر حالده ایکن بن نه قدر سوینمشدم! چونکه بزم یاتغینه‌ده ایجادیه‌دن طوپلر آتیلمشدی . ینه او یالیده ایکن طوفانی آنکدیریرجه‌سنه یاغان یاغموردن هرطرفی سیللر باصارق عموم او خلقی عظیم خوف وخلجان

ایچنده اولدیغی بر کون بن نه‌درجه بختیاراولمش ایدم!...چونکه حرم دائره‌سی حوالیسنی بر حوض وسیع حالنه کتیرن صولر اوزرنده قاییق یوزدورمك بنم ایچون آسان اولمشدی !

ینه او یالیده ایکن بر قیش ایکی آرشونه یقین قار یاغدیغندن یوللرك منسد اولدیغی وخصوصیله فرونلرك اکمك چیقارامادیغی بادره‌سیله هرکس بهت ودهشت ایچنده بولوندیغی کون بن نه قدر خوشلانمشدم !... چونکه أوده نه‌قدر آدم وار ایسه جمله‌سنك باغچه‌دن سوقاق قاپیسنه قدر اولان اوزونجه بر یولی آچمق ایچون صباحدن آقشامه قدر اوغراشملری بنم ایچون شایان حیرت بر تماشا وجوده کتیرمشدی !

ینه او یالیده ایکن برکون والده‌مله پاشاباغچه‌سنده اوزمانلر موجود اولان بلور فابریقاسنه دکزدن کیدییوردق . برخیلی ایلریله‌دکدن صوکره بردن‌بره هوا قاراردی .. متعاقباً دهشتلی بر یاغمور‌در باشلادی ... بز قاییق ایچنده ایدك ... صیغیناجق بر یر بولامادق ... فنا حالده ایصلاندق . ذاتاً فابریقه‌یه‌ده آز برمسافه قالمشدی... اورایه چیقیلدی. والدم ویاننده بولونانلر او حادثه‌دن پك چوق متأسف اولدقلری حالده بالعکس بن پك ممنون اولمشدم !... چونکه اونلرك بر طرفده قوروتمق قیدنده بولونملری فابریقانك باغچه‌سنده اوته‌یه بری‌یه آتیلمش رنك‌رنك بلور چوبوق پیغینلرینك کونشه قارشی بیك‌درلو الوان ایچنده پارل پارل یاندیغنی طویه طویه سیر وتماشا ایله اکلنمکه بنم ایچون میدان ویرمشدی !

ینه او یالیده ایکن بر کون بویوك برادرمله باغچه‌ده بولونیوردق. برادرم بنی ناصلســه دوشوردی .. دوداغمی پاطلایارق قانلر آقمغه باشلادی . زواللی برادرم زیاده تلاشه دوشدیکی حالده بن کیزلیجه سوینیوردم .. کوزلرمدن آقان یاشلر دقت اولونسه ایدی اضطرابمدن زیاده ممنونیتمی کوســتریردی . چونکه بن درت یاشنده قدردم . بنــدن طقوز ســنه اول دنیایه کلن .. بناءً علیه بکا هرخصوصــده تحکم ایدن برادر مغروریمك بنی صوصدورمق ، مطیب ایتمك ایچــون بر طاقم التفاتلر ، محبتلر بذل ایتمسی .. بر طاقم چاره‌لر دوشونمه‌سی .. بر طاقم اهتماملرده تقیدلرده بولونماسی زیاده‌سیله خوشمه کیدردی .

ینه او یالیده ایکن بر کون حمامه صوقمشــلردی . . حمامدن چیقدقدن صــوکره بر آرالق اسکله‌یه ایندم . . اســکله‌نك بر بر دکز حوضی واردی . . اورایه بویالی قلمــدانمی اولجــه دوشورمشــدم . قلمدان نظریمه تصــادف ایتــدی .. حوض بر آرشون قدر درینلکده وبر جهتی دها زیاده صــیغ ایدی . قلمدانی بر دکنکله ایته‌ایته حوضك صیغ اولان جهتنه کتیرمك ایچون اوغراشــمغه باشلادم . اسکله‌یه ایســه بویاغمق اوزره بر صاندال چکیلمش .. بن بری طرفده اوغراشــوب طورورکن صاندالك دستکــنه چارپمشم.. صاندال او طرفه طوغرو یاتدیغی کبی بنی ایتــه‌رك حوضك ایچنه دوشــورو ویردی .. درحال حایقیرمغه باشلادم.. کلدیلر، بنی چیقاردیلر.. تکرار صویدیلر..

حمامه صوقدیلر.. آزارلادیلر .. آغلامغه باشلادم .. بو آرالق قلمدانیده چیقارمشلر .. کتیردیلر .. بکا ویردیلر .. درحال تأثرم زائل اولدی.. سویندم.. هرشیئی اونوتدم..ایرتهسی صباح اویقودناویاندیغمده اوقلمدانی باش‌یاصدیغمك‌اوزرنده بولمشدم.

بوقدر قیدسز بر عمر بر صفا ایچنده ایکن‌ده آره صره بك محزون اولوشم واردی‌که اوده الڭچوق دادیمك بنی اویوتمق ایچون‌تیترهك ونغمه‌لی برسسله چرکس تورکیلری‌سویله‌دیکی زمانلرده واقع اولوردی . اما اوزمان باشمه یورغانی چکر.. ساکت ساکت آغلاردم . روحم او تأثر یاشلریله عالم لطائف منامه سوزولور کیدردی . ایرتهسی کون اویقودن کوزلریمی آچدیغم زمان کوکلمی انوار شوق‌ایله ینه طوب طولو بولوردم.

او موسم سعادت هانکی دیاره کیتدی ؟... او سوکیلی وجودلر هانکی‌عالمه چکیلدی ؟...

أوهت.. کوزلریمی یومدیغم کبی اوفردوس سعادتك پارلاق شفقلری.. نشئه‌لی مهتابلریله؛ ملون‌بلوطلری.. منورکیجه‌لریله؛ لطیف رؤیالری .. معصومانه خولیالریله هیچستان ماضی‌یه طوغرو کمال سرعتله کیتدیکنی کورویورم !... بنم ایچون قرقنجی طبقهٔ اعوامه وارمش، ینه متصل کیدیور ! ... بردها عودت ایتمه‌مك اوزره کیدیور !... حتی خاطرده‌کی یاد حزینی‌ده‌بنده‌براقیاجق صورتده کیدیور!... والده‌لرك‌ابتسامات حسن آمیزندن‌استعارهٔ‌لطافت‌ایلین کللرینك‌خزان‌آلودیاپراقلرینی،

اطرافه صاچارق . . دایه‌لرك تیتره‌ك نغمه‌لی ننینیلرندن اقتباس آهنك ایدن بلبللرینك نالهٔ حسرت انکیزینی آفاقه عکس انداز ایده‌رك کیدییور .

الٓهی لایقمیدرکه اوبهار آباد صفا دفعةً پاژدهٔ خزان اولسونده ، الك نازك ، الك کوزل عرایس ازهاره جلوه‌کاه طراوت اولان اولطیف طرحلرینی مضر ومنفوز ییلانلر ، عقربلر استیلا ایتسین ؟... الك دلپسند ..الك دلربا فرشته‌لرك جمال لطافت نثارینه مرآت انعکاس اولان اومصفا حوضلرنده مستکره ومدهش تمساحلر پیدا اولسون؟...الك روحانی...الك علوی نغمه‌لریله قلبه صفا ویرن طیورمبارکه‌یه مشقخانهٔ ترنم اولان او مفرح آغاجلقلری کریه‌وموحش آوازهٔ بوم‌وغراب ایله طولسون؟ بعضاً دوشونور ، محاسبهٔ عمر ایدرم .. سوابق حیاتمك تخطرایتدیکم قدرینی کوزملك اوکندن امراره باشلارم . هردورهٔ عمری دیکرلریله موازنه‌یه قالقیشیرم .. نتیجه‌سنده برانسان ایچون اولدقجه کدر واضطرابدن سالم اولارق کچن زمان حیاتك یالکز صباوتدن عبارت اولدیغنه کرچکدن قائل اولورم . بونی پك چوق کتابده بویله اوقودم .. دیمك‌که بو بر حقیقتدر . نیچون بویله‌در عجبا ؟

غالبا بو ، شو حالدن نشأت ایدییور: چونکه حال صباوتده دائرهٔ ادراك غایتله محدود اولیور.. تزاید سن ایله برابر برطرفدن قوای ذهنیه‌نك نصابنی بولماسی.. برطرفدن

معلومات ومشهودات وتجاربك توسع وتكثر ایتمه‌سی انسانده برطاقم ملاحظات ومحاکمات وانفعالاته بادی اولیور . فکرك آسایش وانبساطی .. قلبك حضور وصفوتی مختل اولارق بیچاره انسان الی‌الاخرالعمر دغدغه‌دن‌قورتولامیور. یوقسه بر آدم بر آز دها آز دوشونسه.. بر آز دها آز بیلسه.. بر آز دها آز کورسه شبهه‌یوق‌که بر آزدها زیاده مصون‌الغوائل‌اولوردی. بونی عالم بداوتده یاشایانلرك حاللرندن‌ده استدلال ایدییورم.

آه! ای عالم انسانیتك بویوك بویوك صبیلری اولان بختیار صحرا نشینلر ! سزك سعادتکزه غبطه ایدرم . سز او سعادته لایقسکز . . چونکه بلاد متمدنه اهالیسنك انواع مساویسیله آلوده اولمیان نزاهت اخلاقکزله بن سزی انسانیتدن زیاده ملکیته قریب کورورم !

چیفتجیلك

— محمد مین —

— آلتون، آلتون...

— خایر قاردش ، سن ، بوفکری دکیشدیر ،
آلتون دوری چوقدن کچدی، شیمدی دمیر دوریدر؛
دیوانه‌در او تنبل‌که دمیرلره خور باقار ،
اوندن صوکره کیجه کوندوز آلتون دییه صاییقلار.

شو کوردیکك حقیر شیلر: تخم، اوکوز، بل، اوراق!
سنك اصل اوکمقلغك بونلر ایله اولاجق.
بونلر صاچمش، بونلر صاچار هر اوجاغه برکت،
سن بونلری شو دنیاده هرشیدن چوق تقدیس ایت؛

اکر بری الکده‌کی صاپانکی ایسترسه،
«آغر نجه ایشته آلتون؛ اونی براق، آت، دیرسه»
ابوکا اصلا طمع ایتمه، أل اوزاتما صاقین سن.

چیفتجی اولمق بویوك شیدر؛ اکین، یوردی شنله‌تیر؛
صاپان عزیز برآلتدر، آلین تری بر ذوقدر.
سن بو ذوقی بولامازسك باشقه یولده کیدیشدن..!

سعی

— نامق کمال —

«احرث لدنیاك کأنك تعیش ابداً
واحرث لآخرتك کأنك تموت غدا»

هم یارین ایچون موته حاضرلانمق، هم ده، هیچ اولمیه‌جك کبی تحصیله چالیشمق بر بویوك قاعدهٔ حکمتدر که سعادت حالك اساسی اونك حکمنه اتباعدن عبارتدر.

البته انسان دقیقه بدقیقه موته منتظر اولنجه ذخر آخرتی تدارکده قصور ایتمز. لکن حیاتنه بر حد تصور ایتدیکی

حالدهده بر کون آچ قالمق مخاطرهسنه دوشمش اولور . چونکه آدمه بر آن اولومدن امان اولمادیغی کبی حیات ایچون عمر طبیعی دخی بر حد معین دکلدر . باخصوص که انسان فنا بولور . اما انسانیت دنیا طوردقجه باقیدر .

بر کره دوشونهلم ! دنیاده یکی طوغمش چوجوقدن عاجز برشی وارمیدر ؟ بیچاره بومحنتخانهیه بیك درلو احتیاج ، بیك درلو استعداد ایله کلمش ؛ حال بو که ایکی ضعیف قولندن بشقه لوازمنی تدارك که آلتی یوق ! هوا مرحمتسز ، برودت ورطوبتیله جانه قصد ایدر . طوپراق خسیس ، لازم اولان جواهر اثماری سینهٔ حرصنده صاقلار . ینه بویله ایکن هرحاجتی استیفایه ، هراستعدادینی اظهاره موفق اولیور .

بوکا مدار اولان اسباب هپ بزدن اول کلنلرك ثمرهٔ غیرتی دکلیدر ؟ اویله ایسه اسلافه اولان دین تشکرمزی اخلافه ایفا ایتمك لازم کلمزمی ؟

حقیقت ! انسان فانی اولدیغی حالده ینه حیات ابدیهیه مظهر اولاجق کبی چالیشمالیدر . یوقسه هرکس سعینی مدت حیاتی نسبتیله تحدید ایدرسه عمری دائمی اولان انسانیت فنا بولور .

دنیانك هرنرهسنه کیدیلسه مشقتسزجه ناز ونعیمه مستغرق اولمش نیجه بكزادهلر کورولور ؛ واونلرك حالنه باقیلنجه بختیار اولمق بختیار طوغمغه توقف ایدرمش یوللو حسرتلر چکیلیر .

باقالم ، عجبا بو تحسرلر روامیدر ؟ عجبا او ناز و نعیمده کوردیکمز آدملر حالجه غبطه کشلردن اعلامیدر ؟

البته دکل ، چونکه انسان ایچون بخت دینیلن شیئك حقیقتی قدرتك ذهنه، قولنه احسان ایتدیکی خاصه‌لردن، بختیارلق ایسه اوخاصه‌لرك حسن استعمالندن عبارتدر .

هیچ بر ثروتی متصرف اوّلی کتم عدمدن برابر کتیرمه‌مشدر. دنیاده مال اطلاق اولونور نه‌وارسه اقدام ایله طوپلانیر، سعی ایله وجوده کلیر. بوحالدن طولایی مضایقه‌یه ثمرهٔ عطالت، ضرورته محصول سفاهت دیمك روادر .

یا باری سفاهت وعطالتك بومشقتلریله برابر آرزویه دکر بر ذوقی اولسه !

عطالت ایچنده سفاهت مزارستانه قورولمش بر مجلس عشرت کیبیدر. اوکا ملازمت ایدنلر جسمانی هردرلو مضرتنه اوغرارلر، فقط نشاطه بدل حزندن باشقه روحانی بر تأثیر بولامازلر .

أوت! عطالت موتك کوچوك قاردشی،سفاهت حیاتك بویوك دشمنیدر .

عطالت انسانك وجودینه صاریلمش بر ییلانه بکزر. سفاهت ایسه او ییلانك الوانده اولان زینت قبیلندندر . بویله بر قید ایچنده طورمقده وبویله بر زینتله اکلنمکده نه‌صفا تصور اولونا بیلسین .

برعاطل دها شبابنده احتیارلار، چونکه ایشسزلکچن زمانك دقیقه‌سی ساعتدن اوزوندر .

برسفیه نه‌قدر یاشاسه دها عمرینه طویمادن دنیادن کیدر ؛

چونکه لهویات ایچنده کچن وقتك ساعتی دقیقه‌دن قیصه‌در .

بر نیجه میراث یدی بیلیرز که اوزاقدن حالنه باقلسه حظوظاته مستغرق ظن اولونور. حال بو که او بیچاره بوتون عمرینی بر اکلنجه بولمغه حصر ایدرده ینه لذائذ عالمك بریله خوشنود اولاماز : هر نه ذوق ایله مألوف اولمق ایستسه — قدحی النه آلیر آلماز یوزینی بوروشدورمغه باشلایان عیاشلر کبی — دها مبدأ تلذذده کوکلی استکراهدن خالی دکلدر .

امکسز اکلنجه طوزسز طعامه بکزر .

انسان کندی سعییله یاشامالیدرکه زمانك قیمتنی بیلسین ، حیاتنك لذتنی طویسون .

بز او آدمه نصل بختیار دیرز که هم هر کون عمر کذشته‌سنه تأسف ایدر طورور ، هم ینه — ایام حیات بیتمز توکنمز برمدت مجازات ایمش کبی — وقتی کچیرمکه چالیشیر ! سعینك پرورده‌سی اولان بر آدم ایسه هیچ اکلنجه آرامغه محتاج اولماز. چونکه اکلنجه‌دە‌ایش بولونماز. اما ایشده اکلنجه موجوددر . هله وقت کچیرمکی اصلا دوشونمز. زیرا — دریغ که — وقت کندی کندینه کچر ، کیدر . یوقسه اونك کذرانی تسریعه چالیشمق بر عاقلك کاری دکلدر .

« الله کاسبلری سور.» شو سببله که مخلوق ممتازی اولان انسانك حیاتی ، راحتی کسب ایله‌در .

شبهه یوق ! آدم برکون البته فوت اولور ، لکن دنیایه

اولمك ایچون کلمش اولسه‌یدی ، قضا ، هرکسی رحم مادردن مزار عدمه دوشوروردی .

شبهه یوق ! انسان هرمذلته تحمل ایدر ، لکن مذلت ایچون یارادیلمامشدر. اگر مذلت ایچون یارادیلمش اولسه‌یدی، قوهٔ فاطره عبث یره هپمزه چالیشمق استعدادینی ویرمزدی.

دیرلر که « بوقیصه‌جق عمر ایچنده نه یاپیلابیلیر؟ » زمانی ابدیته نسبت ایدرسه‌ك — نه‌قدر اوزون اولسه — لمحهٔ بصر کبی قالیر . آنجق بزم حالمزه قیاس اولونجه ، وقتمز — حسن استعمال اولونورسه — یاشامق ایچون کافیدر . بوقدرجق بر مدت حیات ایچنده‌در که ابنای جنسمزدن برطاقم اصحاب سعی عالم انسانیته — تا قیامت باقی اولاجق — نیجه اثرلر یادکار ایتمشلردر .

«عیش ونوش ایله‌بوکون آکماغم فردایی،
سـکا اصمارلادیلرمی بو یالان دنیـایی! »

قولنه اعتبار ایدرمیسك ؟ یا سن یارینی دوشونمزسه‌ك ، یارین سنی کیم دوشونه‌جك! طوتالم ، دنیایی سکا ایصمارلامادیلر ؛ سن کندیکی کیمه ایصمارلادك که عمریکی عیش ونوش ایله کچیره‌جکسك ؟

اطرافمزه باقالم ، ذهنمزه مراجعت ایده‌لم ! مشهوداتمزده ، محفوظاتمزده هرنه بولورسه‌ق جمله‌سی یارینی دوشونلرك آثاریدر . یالکز حال ایله مشغول اولان عمرلر ، هپ زمانمزك عمان غیر متناهیسی ایچنده محو اولور ، کیدر .

اكر ايسترسه‌ك كه بر كونك بر كونكدن اعلى اولسون ، بو كونك محصولندن يارينه برسرمايه نقل ايتمكه چاليش! « بو كونكى واريمى بولان بن دكلى‌يم ؟ يارين نيچون بولامايم؟ » ديه‌جك قدر آفات عالمدن امين اولانلرك — شرف انسانيت نره‌ده قالير — حس مشترك آثارندن اولان احتياطده بيله قارنجه‌دن دون بر صافدل حيوان اولدقلريني اعتراف ايتمك لازم كلير .

مستقبلده كى حالى امنيت آلتنه آلمق ، ايكى قازانوب بر يمكله اولور .

« زمان آلتوندر » ديرلر ؛ فقط اوده وقتك قيمتى لايقيله تقدير ايتمك ديمك دكلدر . بر دقيقه‌ده يوز بيك آلتون قازانيلا بيلير؛ لكن يوز ميليون آلتون انسانه بر دقيقه‌يى قازانديراماز. حال بويله ايكن — نه اغربدر كه — ينه وقتى غائب ايتمك ايچون يوزلرجه، بيكلرجه آلتون صرف ايدنلرده بولنور !...

زمان سرمايهٔ معشيت . سعى منبع حياتدر . آدم زمان سايه‌سنده كچينير ، سعى ايله ياشار . بوحالده زمانى سعيه صرف ايتميوب‌ده معطل طورانلر ايچون طوپراغك آلتيله اوستنده نه فرق اولابيلير ؟ راحت دوشكى يريوزينه چيقمش مزار دكل‌ده نه در ؟

ابذال مساعيده قصور ايتمه كه اولمش
وابسته بوعالمده سكونك حركاته !

موتا یاقیشیر وار ایسه راحت دوشکنده ،
اقدام وتحمل کرك ارباب حیاته !

بزده قلندرانه براعتقاد واردر که هرنه یاپارسه الله یاپار . امکلر ، سعیلر ، هپ بیهوده در دیرلر .

آمنا ! هرحال ایچون فاعل حقیقی جناب حقدر ؛ لکن بونکله سعیدن الی چکمك ، رزاق کریمی کندیسنه خدمتکار ظن ایتمك قبیلندن اولور .

« لیس للانسان الاماسعی . »

کوکدن مائده اینمك بر معجزه ایدی کچدی ؛ بز اسبابه تشبث ایتملی یز که الله ده تأثیرینی خلق ایله‌سین .

اکر هرکس چالشمقدن ال چکسه یدی ، دنیاده موتدن بشقه کیم قالیردی ؟

اکر هرکس النه کچنی تلف ایتسه‌یدی ، عالمك عدمدن نه فرقی بولنوردی ؟

بزده بیلیرز : انسان بر غائله‌سز کچن زمانلری دوشونور ، برده نتیجه‌سی معلوم اولان استقباله نظر ایدرسه بو « یالان دنیا » یی خواب وخیال نوعندن کورور ؛ لکن برکره‌ده اوزرینه ضرورت چوکمش بر فلاکت زده‌یه صورولسون که حیات دیدیکمز شی نه دهشتلی بر حقیقت ایمش !

« خسیس ، میراثجینك خزینه‌داریدر » دیمشلر ، اویله‌در ! شو قدر وار که « تنبللر عالمك دیلنجیسی ، سفیهلرده شونك ، بونك ایرغادیدر » دینلسه یالان اولماز .

قدرتك وارایسه ، حالکی دائما صفا ایله‌کچیر! فقط چالیش که استقبالده اونشئه‌نك خمارینی چکمیه‌سك! بوکون یاری آچ طورمق ، یارین نامرده محتاج اولمادن خیرلیدر.

ممکن اولورسه بتون عمرکده ذوقکی ترك ایتمه! آنجق دوشون که اولادیکه براقاجغك میراث کچمشه تأسفدن عبارت اولماسین. موجودینی اتلاف ایدوب‌ده عائله‌سنی آچ براقانلر ، یاورولرینی ییه‌ن کدیدن پك‌ده اهون شیلر دکلدر. واقعا بویولده اولان سوزلر تنبله‌تکلیف خدمت ، سفیهه حسن نصیحت کبی تعجیز نوعندن کلیر ، فقط عقلی اولان شوندن احتراز ایتملیدرکه قول یرینه فعلیات انسانی انتصاحه مجبور ایتمه‌سین! آجی سوز فلکك سله‌سندن اهوندر.

قیرمیزی مِرتوبلر

— رجائی زاده اکرم —

حدوده سوق ایدیلن قهرمان ییکیتلردن
کویك طقوز نفر اولمشدی ویردیکی عسکر.
کوکللو کیتدی بومجموعدن فلان وفلان.
محمد اونباشی افرادك ال دلیری ایکن
ردیف ایدی.. چیقاجق اذنی بکله‌دی ناچار.

« غزا.. غزا!» دیر، اولوردی زبوده صبر وقرار
باروت کوزنده توتن جنکجوی خصم افکن .
صدور امر حکومت اولونمادن اعلان
محمد اونباشی ـ آمادهٔ قیام وسفر ـ
غزا مناقبنی نقل ایدردی شاطر .. شن .

کلوب یتیشدی هله امر منتظر .. درحال
کنار قریه‌ده طوپلاندی هپ مجاهدلر .
محمد اونباشی .. چوق شی ! کورونمه‌دی اوییکیت .
أوه‌ت! اونك چوجوغی.. بش یاشنده‌کی زینل
براقیوردی صاریلمشده بوینه محکم .

« اونوتما قیرمیزی مرقوبلری . ـ اونوتمام . ـ هم
بوکونده قالده یارین کیت.. ـ براق ، چوجوق وازکل !
ـ اونوتما قیرمیزی مرقوبلری .. ـ پکی .. ـ هادی کیت . »
اوپوب متانت ایله اوغلنی یورکلی پدر
مجاهدینه قاووشمقده ایتدی استعجال .

محمد اونباشی برقلعهٔ جبل تمکین ..
محمد اونباشی بر آتش قضا رفتار ..
محمد اونباشی برچوق غزاده شهرتکیر ..
محمد اونباشی برچوق ظفرده شان آور ..
محمد اون باشی لکن زبون دست قدر !..

اصابت ایلدی برمرمیٔ خطا پرور ..
ووروﻟﺪی قلبکهندن اوقهرمان عسکر .
فقط اجل نیچون ایلر ورودینی تأخیر ؟
نه‌دن اوزار او دل افکاری موت شیرینکار ؟
هنوز اچیلمادیمی یوقسه باب خلد برین ؟...

اوزاقده برقایا کوردی .. کیدوب دایاندی اوکا
سقوطی یرلره نفسنجه ذل صایان آرسلان!
وجود غرقهٔ خون .. سر برهنه .. چهره غضوب
طورووردی . مقصدی کویا مخلد ایتمك ایدی
اویرده هیکل پر دهشت جلادتنی .

احاطه ایتمك ایله پای ذی صلابتنی
یاواش یاواش اومبارك دماء منجمدی .
تجسم ایتدی نکاهنده برقیزیل مرقوب .
بونی کورنجه تخطرله زینلی درحال
اوقان صیزان یورکی یاندی ، یاندی ، اوکا !

بیتیردی طاقت وآرامنی بو درد الیم ..
ییقیلدی بریانه حسرتکش حلول ممات .
دوشوندی صوکره بوتون کائناتی خلق ایدنی .
دلی امید ایله طولمشدی که یتیشدی اجل ..
شهیدی جنته آلدی حضرت متعال .

کوینده خسته‌لانوب برچوجوق اوکون فی‌الحال
ـ أووت ! او بیلدیکمز بش یاشنده‌کی زینل ـ
یانارکن آتش بحران ایچنده روح وتنی
صایقلایوب‌ده دییوردی ـ کسیك کسیك هیهات! ـ :
« کله یدی قرمزی مرقوبلرم!» ... زواللی یتیم !..

قوت

— حسین جاهد —

یولك اوستنده‌کی برجامع آولوسندن هر آقشام کچدکجه کورور دم ، برسورو چوجق دورلو دورلو اویونلرله، حایلازلقلرله مشغول اولورلر ، آراده باغریشیرلر ، غاوغا ایدرلردی .

بر آقشام ینه کچیوردم . اویون یوقدی؛ شیمدی‌چوجوقلر ینه خلقه اولمش ، برشی سیر ایدییورلردی . پك تحف ، پك اکانجه‌لی برتماشا قارشیسنده بولونیورلرکبی هپسی متبسم‌ایدی. کمال ذوقله سیر ایتدکلری منظره احتمالکه هرکون کوردکلری برحال ایدی. اوراده کیلرك هپسندن بویوك بر چوجوق، عادتا برکنج آدم، اوزرینه صالدیران کوچوك برچوجوغی‌دوودویور، غلیظ لاقیردیلرله‌یانندن‌ایتیوردی. فقط بریکی،هرطوقات‌ییشنده یکی برفریاد ایله هایقیرارق ، بوتون یوزی‌کوزی یره دوشوب قالقمقدن بره‌لره، کوز یاشلرینه بولانمش اولدیغی حالده ینه قارشیسنده‌کینك یوزینه آتیلیور :

— بمدر او ، ویر !

آوازه‌سیله برقامچی‌یی آلمق ، استرداد ایتمك ایستیوردی .
وبویله هرطلب محقنه قارشی برطوقات، برتکمه ییه‌رك کریله‌یور؛
آغلامقدن، باغیرمقدن سسی دونمش، قیصیلمش برحالده، عاجز
وضعیف ، اونی ویرمه‌مکه چالیشـارق قامچیسـنه دوغرو
فیرلایوردی.

نهایت بردفعه‌سـنده خائن برطوقات ایله شـدتلی برتکمه
یدی؛ برده‌اقالقمغه زواللی وجودنده قوت بولامادی؛ اورایه،
توزلرك ایچنه یووارلاندی. عجزینك، ضعفنك بوتون بیچاره-
لکلریله، اولدیغی یرده‌ایچنی چکه‌رك، باغیرارق آغلارکن، اوته‌کی،
زورله آلدیغی قامچی‌یی مفتخرانه صاللایارق اطرافنده‌کی چوجو-
قلرك،قوته قارشی مداهنه‌یی‌بیلن بوکوچوك مخلوقلرك قهقهه‌لری،
آلقیشلری آراسنده صالینوب کیدییوردی .

بك بابا ...

— حسین سعاد —

خرابه‌زار سیاهنده عمرمك نالان ،
قیریق دوکوك قالان انقاض تارماردن
صماخ روحمه برسس شکسته بالیله
ترانه‌لر کتیریر صفوت ملالیله ...

« بك بابا . . » ایشته بر ترانه‌كه آه
بنی مقهور یأس ایدر هرگاه ؛
« بن بواوكسوز حیاتی سومیورم ! »
دییه‌جك ظن ایدر بوتون روحم .

بنم بهار حیاتمده برصباح ایركن
آچیلدك ای صاری نیلوفر ، آه بربیلسه‌ك
كه والده‌ك نه قدر ... یوق ، یتر ، یتر ، آرتق،
كل‌ای‌زواللی چوجق، طورما كل، قوجاغمه چیق.

« بك بابا ... » سویله یاوروم، ایشته بنم
سنی دیكلرده قلب پر حزنم ،
سسلركدن غریب وزار ونزار
برتسلیٔ مغفلانه دویار .

جبین پاككه رؤیاده مست وپرخلجان
دكرسه بوسهٔ شفقتله برلب لرزان ...
فقط اوبوسه كیمكدر، بیلیرمیسك ؟ هیهات!
قیرلدی ایشته ینه قلبك ای شكسته حیات ...

« بك بابا . . . » آغلاما ملك چوجوغم ،
بنی آغلاتما سن‌ده یاوروجغم .
« بن بواوكسوز حیاتی سومیورم »
دییه‌جكسك ده‌كلمی ؟ صوص یاوروم !

ایکی یوز اللی غروشه برعصر

— سامی پاشا زاده سزائی —

زینت ساز جهان اولان بهار روحپرور ، هر یردن زیاده چاملیجه تپه‌سنك اتکلرینی مالامال ازهار ایدر . چاملیجه ایسه لاقیدانه وعاشقانه برصورتده براقدیغی اوزون اتکلریله اوموسمده هرطرفه رایحه‌لر،چیچکلر صاچار.بو ، اتك طولوسی چیچکلر ، چاملیجه‌نك ، او موقع سما قریبك زمینه هدیهٔ بهاریسیدر .

أوه‌ت!دست صنعتکاریٔ طبیعتك کللر ، ارغوانلر، لاله‌لر، یاسمنلرله نقش ایتدیکی بو یشیل دامن لطافتی شکر کذرانه، بدایع پرستانه تقبیل ایدن بر خیابان طراوتی ، بر اورمانجغی طانیاجغکزده شبهه‌م وار .

شو حقیقتی اعتراف ایتملی‌یز که بزلر اکثریت اوزره الك اوزاق بر یرده بولونان برعائله‌نك محرمیت احوالنه واقف اولدیغمز حالده اوتوردیغمز یرك برساعت اوته‌سنی بیلمه‌یز .

کرچك ! انسان چاملیجه تپه‌سنك اواتکلرندن اطرافه احالهٔ نظر ایتدیکی زمان ،بوغاز ایچنك ایکی طرفده کی یشیل سواحلی دولاشارق جریان ایدوب کیدن صولری، الك سودالی خلجانلردن ، الك کیزلی تلاقیلردن،الك ساکت روزکارلردن ، الك

رقیق بولوطلردن، الڭ خفیف رنكلردن اڭ بویوك عالملره قدر سماده بولونان بالجمله بدایع كائناتی ارائه ایده‌ر .

خفیف مهتابلی بر كیجه‌ده آفاق لاجوردیده یوزه‌ن شفاف، بیاض بولوطلر كبی بویوكدره اوكلرنده كورونه‌رك بر برینی تعقیب ایده‌ن صولرك مائیلكی ایچنده، سس سز، صداسز تقرب ایده‌ن یلكنلر، براز یوكسلدكجه هوایه قلب اولان بیاض ایسلیملریله یولجی واپورلری بوغازك اورته‌سندن آشاغی دوغرو آقار، آرقه‌لرنده بیاض ایزلر براقارق كچن شركت واپورلری ایكی طرف سواحلنه یاناشوب ینه آیریلیر، قایقلر موزون اندامدلربالریله عاشقانه صورتده جریان ایدوب كیده‌ر. هپ بو حركات بر سكوت وسكونت ایچنده وقوع بولور. یالكز آرا صیرا اسن روزكار بر قلب رقیقدن كذار ایده‌ن بر حس مؤثر كبی بوتون بو تماشایه بر اهتزاز وهیجان ویریر؛ ایشته بو بوغاز ایچی چاملیجه‌نك «ییلان قاوی» یاپیلمش بر نهریدر .

سمادن دوكولن شعاع ایسه قارشی طرفده‌كی مرمره‌نك یاریسنده بویوك بر قسمنی احاطه ایده‌رك نظر، ضیانك جوششنی، سطح دریاده دالغالانماسنی تماشا ایده‌ر. وقتلر كذار ایدوب ده كونش غروب ایتدكجه، شلالجه، مرمره‌ده افقلردن سواحله قدر ینه یوللر حاصل اولور. تا قارشی طرفده‌كی افقلرده غروب ایده‌ن كونشك حذاسنه كلن كمیلر، آل اطلاسدن یلكنلر آچمش كبی كورونور . ایشته بو مرمره چاملیجه‌نك بر « لاقی » در .

بو پنبه‌لكی حاوی اولان بولوطلری سمایه دوغرو سوق ایده‌ن خفیف بر روزكار، بحث ایتدیكم اورمانجغه داخل اولارق، بوتون بر عالم ذی بال نغمه‌سازك، بیك هوا اوزرنده‌كی آهنكلرینی بولونديغم يره، سمادن كليوركبی، دوكر .

بو خیابان لطافت . سمای ذی صفای شرقك زير نورانيسنده شديد اولديغی درجه‌ده مديد بر عشق و محبت سائقه‌سيله آلتمش سنه‌دن بری ناقابل افتراق بر صورتده بربرلريله قوجاقلاشمش آغاجلردن وجوده كلمشدی كه ، چاملیجه چايرلغنك نهايتندن باشلايارق بكتاشی تكيه‌سنه‌قدر امتداد ايده‌ردی . واقعا بو آغاجلرك جمله‌سی سما پايه دينيله‌جك قدر يوكسك اولماديغی كبی بو آغاجلقده نهايتسز اورمانلره مخصوص وحشت علويه، و بر طاقم سرائر عميقه ايچنده غائب اولوب كيتمش لطائف خفيه موجود دكلدی؛ حتی بعضی نسبتسز صورتده كوچوك آغاجلری اولديغی كبی سيره‌ك ياپراقليلری‌ده واردی.

حالا دوشوندكجه كوزمك اوكنه كلير ؛ اوراده ، اومشجره‌ده دها پك تازه آغاجلردن برينك تورم ايتديكنی كوردم . بو مشجره‌نك پر زيب وفر اولديغی بهارده او انجه ، او كوچوك آغاجك داللری ، ياپراقلری صارقارق ، متأثر ، متفكر برحالده دوروپوردی . صوكره‌لری اك خفيف روزكاره قارشی تيتره‌ر، داملە داملە آقان كوز ياشلری كبی كوچوك كوچوك ياپراقلری يره دوكولور اولدی . وجود

نازنینی آقشاملرك رطوبتندن تأثر ایتمکه، رنك وبویی صباحك شبنملرندن صولوب اوچمغه باشلادی. دائما سمادن برشی بکلر کبی دوران وکوندن کونه صارااروب صولان بوکوزل آغاجلك حالنه بوتون کائنات ایچنده یالکز سحر.هر صباح برقاچ دامله کوز یاشی دوکردی .

بر زمان موعد تلاقیلری اولدیغی حالده، آرتق کله بکلر اطرافنده اوچوشمامغه،قوشلر سرسما افسرینی تشریف ایتمه مکه باشلادیلر . مؤثر شی ! داللرنده نه یشیل بریاپراق ، اطرافنده نه بیاض بر کله بك . اوزرنده نه بر قوش ! ایشته بو حال ایله قوزویوب بیتدی .

بونکله برابر بوخیاباندهفکرشاعرانه یه مرقات اعتلا اولاجق قدر، میشه کبی ، شمشیر کبی بویوه سی دورلره محتاج اولان آغاجلرده واردی . بعضاً بر قاره طاووق خیابانك مدخلندن کیروب ایصلیق چالارق بویشیل قبه نك آلتندن سرعت طیرانیله کچردی . بعضاً غروب . بو مشجرده یه عکس ایدنجه آغاجلرك تپه لری ضیادار یشیل ، اورته لری اوچوق پنبه . کوکلری مائی کورونوردی . بعضاً شفق بومشجرده یه نورانی برنجره یاپاره اوپنجره دن اوچوب کلن برقوش، قانادلرینی ضیای نوظهوره قارشی صاللایارق ، اوانده حال هیجانده بولونان قلبه ، ظلام شبهات آراسنده اوزاقدن اوزاغه خاطرلادیغی بیلمم هانکی عالم نورانیدن دم وورردی .

بر بلبلك ، نجوم زاهره‌نك تا افقلره‌قدر دوقوندیغی برشب اختر دارده ، سیاه نقطه قدر كوچوك كوزلرینی سمای بی‌انتهای لاجوردی‌یه چویره‌رك ، اجرا ایتدیكی نغماتی ،اوبلندوروحپرور صــداسی قلبمــده یووا یاپدیغی ایچــون حالا كوزلرمی قاپایوب دیكله‌ســه‌م ، بر خرابه‌دن یوكســلن آواز حزین ومؤثر كبی قولاقلرمه عكس انداز اولور ؛ بعضــاً بنــدن اوزاقلاشارق كاه غلیانده ، كاه فاصــله ویره‌رك درونی بر صــدا ایله اوتر ، او صدانك كیجه‌نك سكوتی ایچنــده اوزاقدن برحوض شفافه داملایان صولر كبی ، داملە داملە روحمك ایچنه دوكولدیكنی حس ایتمشدم . اوكیجه تابصباح كوزلرمی بردقیقه بیله یومامدم .

بركیجه برقاچ احبابمله برابر اوخیابانك مدخلندن چیوردق. كیجه غایت پارلاق بر مهتابله منوردی .. آیك ضیاسی قارشی طرفده‌كی افقلرده ، او ســاعتده درین بر اویقویه دالمش كبی كورونن وتولدن بریورغان كبی غایت خفیف وشفاف برسیسله مستوراولان استانبولی ارائه ایدییور ،صولرك اوزرنده‌چیرپینیور ، دورا دور افقلرده بی تاب محبت اوله‌رق سمانك مائی كوزلرینی اوپویور ، قوشلرله ناز ونیاز ایدییور ، خفیف برروزكار ایله اهتزازایدن آغاجلرك یاپراقلرندن مشجره‌نك ایچنه‌داملایوردی. او اثنــاده اطرافمزده بر سس ایشیتدك . بو سس ، بر عصرك كذارایتدیكی یولدن‌اوزاقلاشوب كیدییوردی. كمال‌دقتله‌دیكله‌دك:

کوکبی دوچار ایدن بو حاله هپ
قاره قاشلیم ، قاره کوزلومدر سبب
ایتدیکم آه وفغانه روز وشب
قاره قاشلیم، قاره کوزلومدر سبب.

همان هرطرفده کیزلی کیزلی سودالر اشعال ایدن بو نورانی کیجه‌نك سکوت وسکوتی ایچندن ظهور ایدوب کلن بوصدا ، یانمده بولونان کنجلردن برایکیسنه خیلی دوقونمش اولملیدرکه کمال تهالکله « نره‌یه‌کیدییورسك ؟ براز بورایه کلزمیسك ؟ » دییه باغیردیلر . همان یانمزه کلدی.قاره قاشـلردن ، قاره کوزلردن فریادوفغان‌ایده‌ن‌بو آدم، آق صاچلی، آق‌صقاللی برپیرسفیدسردی. او دقیقه‌ده بنم بویوك سعدیمك :

ای سیم‌تن سـیاه کیسو
از فکر سرم سپیدکردی

بیت عاشقانه‌سنی خاطرلادم . آیك ضیاسـنه قارشی کلن بو بیاض صقاله ، صـاچلره باقدقجه، محبتدن ، مهـتابدن آغارمش کبی کورونیوردی.مریدی اولدیغی بکتاشی‌تکیه‌سنه‌کیدییورمش. آرقه‌سنده بر زنبیلی ، زنبیلك ایچنده — کیمسه دویماسین — برشیشه‌ده راقی‌جغی واردی. اطرافمده‌کی ارباب اصالتك کندینه کوله‌رك ویردیکی مجیدیه‌لری قورقارق آلیـوردی . پاره‌لرینی صایارق وشرقیسنه دوام ایده‌رك بزدن تباعد ایدوب کیتدی .

او اثناده مملکتمدن اوچ سنه غیبوبت ایتدم. لوندوراده بولوندیغم اوسنه‌لرده، بعضاً محشر مدنیتك دغدغه‌سندن بیتاب اولارق اوتوز بش ساعتدن بری سونمه‌ین لانبامك ضیای حزینی آلتنده صباحی اوزله‌ین اعما کبی، او نورانی چاملیجه‌یی، او یشیل خیابانمی دوشونوردم. اوزون برمدت افتراقدن صوکره ینه چاملیجه‌یه عودت ایتدم. اوکونلرده هر هانکی باغچه‌نك ایچندن، هر هانکی اراضیدن کچسه‌م، هرجهتده حکمفرمای تخریب اولان دهشتلی برباططه‌سیله یورکلر دایانماز صورتده آجی آجی فریادلر ایده‌رك برطاقم آغاجلرك یرده بیقیلدیغنی کورویوردم. صوربدایع طبیعت آراسنده اندامدلربالریله تمایز ایده‌رك برعالم‌ذی‌بالك کائناته قارشی ایتدکلری فریاده، کوکدن زمینه دوکولن آهنك الهی‌یه منبرومهبط اولان اغاجلری اوسنه قتل عام ایدییورلردی.

بو آوازهٔ انهدام آراسندن محزون کچه‌رك هریرده زیب خیالم اولان خیابانمه دوغرو تقرب ایتدم. نه کوره‌یم؟ اوکوزل خیابان، هردورلو حزن والمیله بربیابان اولمش، وقت وقت أسن روزکارك قالدیردیغی غبار یأس افزا، ایچندن حشرات مضره یاغارطوپراق رنکنده بربولوط شکلنی آلمشدی.

نه برآغاج! نه برقوش! شوراده بوراده قالوب قورومش بعض آغاچ کوکاریله، اوراسی برآفریقا مزارستانه دونمشدی. هرشیئی صولدوران، هرشیئی چوروتن تموزك اوآتشین کونشی، یولك کنارنده قالمش بعضی چالیلری، یانغیندن چیقان یشیللك کبی

یاقمشدی، اوته‌ده بریده یاغموردن بریکن صولرایسه قورتلاندیغی ایچون تعفن ایدییوردی.

یولدن یورومکه باشلادم؛ کونشك زمینه دوقونان آتشین برخیط شعاعی ایچنده، نهایتسز برسرعت، یورولمق بیلمز برحرکتله یوقاری‌یه آشاغی‌یه چیقوب اینن بیك درلو سینکلر آغزه، کوزلره کیرییور، باشمك اوزرنده قایناپان بو کونش هرطرفی قاوورویور، آیاغمك آلتندن ایسه کرتنکه‌لر قاچیشیوردی.

اورادن کچن برباغجی‌یه «بورایه نه اولمش؟» دییه صوردم؛ یوزمه برآز حیرتله باقدقدن صوکرا: «بورانك صاحبی بو آغاچلری ایکی یوزاللی غروشه اسکدار اودونجیلرینه صاتدی.» جوابنی ویردی.

کتابهٔ مزار

— معلم ناجی —

ویقتور هوغودن

ای سالخورده صارماشیق! ای نوجوان چمن!
ای درلو درلو تازه نباتات موجزن!
ای معبد اله که اولدك خدانما،
فیضکله عقلی ایتدك الوهیت آشنا!

ای ناله‌زن مگس که اولورسك صدارسان
ازهار ایچنده اویقویه طالمش ایکن شبان :
بیچاره‌نك معارض اولورسك فراغنه
سویلرسك آکلاشیلمیاجق سوز قولاغنه.
ای باد ! ای قوافل امواج بیقرار !
ای کائنات ایچنده‌کی الحان بیشمار !
اورمان ، که هپ کلوب کچن ارباب انتباه
برفکر ایله ایده‌ر سنی آرایش نگاه !
ای میوه‌لرکه ولوله‌ٔ روزکار ایله
ایلرسکز سقوط یره، انکسار ایله !
ای آسمان طرفه نمادن ایدوب شتاب
برطرز دلفریب ایله ساقط اولان شهاب!
ای نوبهار شوقی ایله ایلیوب ظهور
آفاقی دورلو نغمه ایله ایکله‌تن طیور!
ای کهنه حائطك آره‌سندن چیقوب مدام
انسانده وهم ووحشتی مزداد ایده‌ن هوام!
ای متصل یتیشدیروب اطرافدن هوا
امواج بی نهایه‌یی جوشان ایده‌ن فضا!
ای خوشه‌لر یتیشدیریجی خاك فیضناك!
ای اینجیلر نثارایدیجی بحر سینه چاك!

یاپراقلر! ای شکوفه‌لر آچمش غصون تر ،
داللر ایچنده قوش یویوتن آشیانه‌لر!
آرتق کسیك کورولتویی دالسین خیالنه،
برپارچه ترك ایدك چوجوغی کندی حالنه ،
راحتسز اولماسین ، اویوسون طفل ناتوان،
مادرده اشك دیده‌سنی ایله‌سین روان.

قومار

— لئون تولستوی —

نیه‌قلیودوف ، پرنس و « فه‌دوتقـا » دینیلن بیقلی ذات ایله برلکده کلدی . فه‌دوتقا صوك درجه چیرکین برآدمدی؛ فقط کمال‌اعتنا ایله کیینیوردی ، وبرده عربه‌سی واردی . نیچین هرکس اوکا اودرجه بذل توجه ایلیوردی ؟ فی الحقیقه دائمـا ضیافتلره دعوت اولونیور، وهریرده مصارفی باشقالری طرفندن تسویه ایدیلیوردی . آه ، بوحیله‌کار برتیلکیدی ! غائب ایتدیکی وقت پاره ویرمکسزین بورجدن قورتولمغی بیلیور ، قازاندیغی زمانلرده ایسه آلاجغنی پك اعلا تحصیل ایدییوردی .

اوکون یووانی اوچ روبله‌یه بیلاردو اوینادیلر. پرنس ایله نیه‌قلیودوف اویون اثناسنده ، اوصیرالرده پك زیاده اکتساب

شهرت ایدن بر آقتریسدن بحث ایدییورلردی . اثنای مباحثه‌ده طبیعی اویونه دقت ایده‌مدکاری ایچین، فه‌دوتقا بوندن استفاده ایتدی . وهر ایکیسندن آلتیشر روبله قازاندی . پرنس ایله بو آدم آراسنده ناصل بر حساب اولدیغنه بر درلو عقل ایردیره‌مدم، چونکه هیچ حساب کورمیورلردی . نیه‌قلیودوف کیسه‌سنی چیقاردی . فه‌دوتقا باغیردی :

— یوق یوق عزیزم ، داها اوینایالم « کیت اودوبل » .

بوواریلاتلری قویدم ؟ فه‌دوتقا او درجه دقتله اوینیوردیکه نهایت قازاندی . ونیه‌قلیودوفه :

— هایدی، دیدی، بر دفعه داها ، پاره‌نك تکمیلنه دکلمی؟

— های های !

بو فه‌دوتقا حریفی بر غائب ایده‌رسه مطلقا ایکی قازانیوردی. مسئله‌نك جدیلشمکه باشلادیغنی کورەن پرنس باغیردی :

— ای ، کافی آرتق !

لکن نیه‌قلیودوف حدید و سیکیرلی ، فه‌دوتقا صوثوق و اعتدال دمنه مالك ، هیچ برشی ایشتمدیلر . بویله‌جه بشیوز پوواته قدر ایلریلدیلر . فه‌دوتقا قازانمشدی .

بو سبوتون آتشلنمش اولان نیه‌قلیودوف شیمدی اصرار ایدییوردی :

— هایدی داها !

زواللی ایلك دفعه اولارق ، قومارك ویردیکی شدید بر باش

دونمه‌سنه ، بر بحرانه مبتلا اولمشـدی . آرتق کندیسـندن خبراز دکلدی .

— پك اعلا، هایدی‌یوقاری‌یه. اوراده تضمین‌ایده‌رسك. یوقاریده اسقامبیل اوینانیوردی ...

اوکوندن‌اعتباراً فه‌دوتقانیه‌قلیودوفه‌کویا بربوکویاپمشدی . شـیمدی آرتق هیـچ طورمقسزین کاه آشـاغیده کاه یوقاریده اوینیوردی . آرتق نیه‌قلیودوف اسکیسندن پك چوق فرقلی، عادتا بوسبوتون باشقا بر آدمدی .

اسکی ظرافتندن هیچ بر اثر قالمامش ، یاناقلری چوکوك وصولوق برحال آلمشدی . برکون کندیسنه دیدمکه :

— آجانم ، چوقدندر بمله اویناميورسك .

اوینادی ؛ اون روبله قازانیوردم .

— هایدی هپسنه‌بردن . یابورجدن قورتولورسك ، یاخود ایکی‌مثلی ضرر ایده‌رسك .

بوتکلیفه هیچ جانی‌صیقیلمایارق راضی‌اولدی. نیه‌قلیودوف آرتق اسکیسی کبی حدتلنه‌جك ، سیکیرلنه‌جك بر آدم دکلدی . اوزون‌اوزادی‌یه اویونه دوام‌ایتدك . سکسان‌روبله قازانمشدم .

نیه‌قلیودوف ، بوکوندن اعتباراً هرکون بمله اوینیوردی. صالونك تنهالشدیغنی کورور کورمز همان بکا قوشیوردی . برکون اوندن تمام آلتمش روبله قازانمشدم . بکا دیدی‌که :

— ایسترمیسك هپسنه اوینایالم ؟

— سز بیلیرسکز .

قازانیوردم .

— یوز یکرمی یه قارشی یوزیکرمی ؟

— پك اعلا .

ینه قازانیوردم .

— ایکیوز قرقه قارشی ایکیوز قرق ؟

طالع بنی اصلا ترك ایتمیوردی .

— درتیوزسکسانه قارشی درتیوز سکسان ؟

نیه‌قلیودوفده‌کی حمای عصبیت کیتدکجه تشدد ایدییوردی.

— کافی دکلمی آ جانم ! بکا یالکز یوزروبله ویرده بورجك بیتسین !

حدتلندی . قیصیق برسسله باغیردی :

— اوینیورمیسك ، یوقسه اوینامیورمیسك ؟

اوینیوردم . فقط آرتق قازانمق ایسته‌مدیکم ایچین اوکا قرق آوانس ویرییوردم . فقط بوکا رغماً بن اوتوز آلتی‌یه کلدیکم حالده اوحالا اون ایکی‌یی کچه‌مه‌مشدی . پارتی ینه بتمدی؛ نهایت دوردی و بکا :

— په‌تروشا ، دیدی ، شودقیقه‌ده‌سکابورجمی اوده‌یه‌بیله‌جك برحالده دکلم ؛ فقط براز صبرایدره‌سه‌ك ، ایکی آی صوکرا بو مقداری اوچ مثلنه ابلاغ ایده‌بیلیرم .

— های های، بکلرم.

نیه‌قلیودوف صالونده بر قاچ کره دوندکدن صوکرا یانمـه کلدی .

— هپسنه اویناماق ایسترمیسك ؟

اوینادق؛ غائب ایتدی .

قاپونك یانـنـده‌کی کوچوك بر اسـکمله‌یه اوطورارق کوز اوجیله اونی‌سیر ایدییوردم . باشنی‌اللریله یومر وقلایارق کزینیور، وکندی‌کندینه سویلنیوردی . براز کزندکدن صوکرا، طبقی بر دلی کبی دیشارییه آتیلدی .

غریب شی !

بوکوندن صوکرا نیه‌قلیودوف سکز کون قدر کوزوکمدی . دوقوزنجی‌کون، صولغون برحالده سالونه کیردی ؛ فقط اصلا بیلاردویه یاقلاشمادی . پرنس بوحالی کوردی .

— اوینارمیسك آناتولیبی ؟

— خایر ، بوندن صوکرا هیـچ اوینامیاجغم .

نافله یره اصرار ایدییورلردی . نیه‌قلیودوف اوینامادن کیتدی .

بویله‌جه برهفته قدرمقاومت‌ایتدی . فقط‌بریورطی کونی، فراق کینمش وبربیاض بویون باغی‌طاقمش اولدوغی‌حالده کله‌رك بوتون کون اوینادی . ابتلا اونی تکرار یدتسخیرینه آلمشدی. بوکوندن اعتباراً ینه اسکی حالنه عودت ایتدی . برآقشام بکا دیدیکه :

— پەتروشا، سکایوزسکسان روبله بورجلویم ؛ بر آیەقدر بکا کلده آل . برآی صوکرا أوینه کیتدم . کلەجك پنجشنبه کوننه قدر بکلەمکلکمی رجا ایتدی . پنجشنبه کونی ، ساعت اون بره دوغرو نیەقلیودوفك قاپوسنك اوکنده بولونیوردم .

— بکا حالا پاره یوللامادیلر . پك متأسفم . مع مافیه ایشته برالماسلی بویون باغی ایکنەسیله بر آلتون ساعت . بونلری امنیت صندیغنه کوتور ، سکا آلاجغکدن داها فضله پاره ویریرلر . پارەم کلنجه سن اونلری چیقاریرسك .

— پك اعلا !

وبونی سویلیەرك ساعتی آلدم . فی الحقیقه بوساعت اوچیوز روبلەدن داها زیاده ایدییوردی . اونی یوزروبلەیه ترهین ایدوب رهن سندینی نیەقلیودوفه کوتوردم .

— بکا سکسان روبله داها بورجلوسکز . ساعتی ده ایلریده تخلیص ایدەرسکز . ایشته رهن سندی .

سکسان روبلەمی برداها کورەمدم .

نیەقلیودوف اسکیدن ایجه محجوب طبیعتلی ایکن ، شیمدی آرتق اوتانمازاولمشدی . بعضاً بیندیکی عربەنك پارەسنی ویرمك ایچین بندن برروبله آلیور ، حالبوکه بردقیقه صوکرا پرنسله یوز روبلەلك برپارتی یه باشلیوردی . صباحلین ، صاچلری قارمه قاریشیق ، چماشیری پاچاورا کبی پیس ، کوزلری اسمرین بر دائره ایله محاط وقانلی اولدوغی حالده کلیور ، بر قاچ قدح ابسنت یووارلادقدن صوکرا اویونه باشلیوردی .

بویوك پرهیز اثناسنده بر كون بر سواری ایله اویون اوینیوردی :

— بو پارتی‌یی بر شیسنه اوینایالمی ؟

— مع الممنونیه . نه‌سنه ؟

— بر شیشه « قلووو ژو » سنه .

— پك اعلا !

سواری پارتی‌یی قازاندی . قالقوب یمك یمكه كیتدیلر و بوش بر ماصه‌یه اوتوردیلر . نیه‌قلیودوف باغیردی :

— سیه‌مه‌ن ، بزه بر شیشه « قلووو ژو » كتیر . فقط براز ایصیتیور .

سیه‌مه‌ن چكیلدی ؛ و براز صوكرا چوربایی كتیردی . فقط النده شیشه یوقدی .

— ای ، شیشه نرده ؟

سیه‌مه‌ن براز صوكرا كبابی‌ده كتیردی . فقط آرتق صبرسز- لانان نیه‌قلیودوف حدتله باغیردی :

— دلیمیسك به‌حریف ! شرابی میوه ایله برابرمی كتیره‌جكسك ؟

ایچری كیده‌ن سیه‌مه‌ن براز صوكرا تكرار كوروندی . مع مافیه اللری ینه بوشدی .

— اوسته سزی ایستیور افندم !

بونی ایشیده‌ن نیه‌قلیودوف كمال حدتله یرندن فیرلادی .

— نه یاپاجق بنی ؟

اوسته قاپینك آشیکی اوزرنده دوریبوردی . بو حالدن جانی صیقیلان نیه‌قلیودوف اونی یان طرفده‌کی اودایه چکدی .

— اکر بورجکزی درحال تأدیه ایتمزسه‌کز برداهاسوزلرکزه ایناتمقده معذورم .

— بورجمی بو آی نهایتنده تأدیه ایده‌جکمی سزه سویله‌مه‌مشمیدم؟

— سز بیلیرسکز ؛ فقط بوندن صوکرا سزه ویره‌سی‌یه ویره‌مم . ذاتاً بویله اولدوغی حالده بیله سزك یوزکزدن ینه ایچه مهم برضرره کرفتار اولیورم .

— سوزلرمه اعتماد ایده‌بیلیرسکز دییورم . یالکز شیمدیلك بکا برشیشه « قلوووژو » یوللایکز .

نیه‌قلیودوف بونی سویلر سویله‌مز درحال اودادن چیقارق سوارینك یانه کلدی . شیمدی ایکیسی ده شرابی بکلیوردیلر . سیه‌مه‌ن ینه صالونه کیردی . معمافیه اللری هیچ بوشدی .

— ای . نه اولدی ؟

— شراب یوق .

نیه‌قلیودوفك رنکی قیرمیزیلقدن چیقوب عادتا ارغوانیلشدی ؛ وبکا قوشدی :

— الله عشقنه بکا آلتی روبله ویر ، یوقسه محو اولدم .

— برتك روبلهده بیله یوق . اوندن باشقا بکا اوقدر چوق بورجکز وارکه :

— شیمدی ویره‌جکك آلتی روبله یرینه سکز کون صوکرا سکا قرق روبله ویریرم .

— فقط ... بنده ایسته‌دیککز قدر پاره‌یوق‌که !

دیشلرینی غیجیرداتارق یومروقلرینی صیقدی وصوکره صاچلرینی قوپارارق قپی‌یه دوغرو قوشدی .

اوته‌کی آدم نافله یره حالا بکلیوردی . نهایت صبرسزلا‌نارق ایشی آکلامق ایستدی . زوالی‌یه نیه قلیودوفك چیقوب کیتمش اولدیغنی سویله‌دیلر . نیه قلیودوف بو زوالی آدمجغزه فنا براویون اوینامشدی ...

نیه‌قلیودوفك ، بویله بر رزالتدن صوکره آرتق بر دها میدانه چیقمغه جسارت ایده‌میه‌جکنی ظن ایدییوردم. حالبوکه ایرته‌سی کون هر کونکندن برآز دها پریشان اولدیغی حالده کلدی. پاردوسو وشاپقه‌سنی چیقاردقدن صوکره بکا دیدی‌که:

— بنمله اوینامق ایسترمیسك؟

اویونه باشلادق. لکن برآز صوکره باغیردی :

— کافی! بکا برآز مرکبله برقلم بول. أویله مکتوب یازاجغم.

هیچ شبهه‌ئمیوردم . اوفاق بر ماصه‌نك اوزرینه کاغدی، قلمی، حقه‌یی قویدم . قلم ، کاغد اوزرنده سریع ، برخلجان اوزون اوزادی‌یه جیتیردادی... صوکره،نیه‌قلیودوف،ترله‌مش وقورشونی بر رنك اکتساب ایتمش اولدیغی حالده وحشی نظرلرله قالقدی.

— هایدی بکا بر آرابا بول !

صالونلرده کیمسـه یوقدی. هرکس قارناوال اکلنجه‌لریله مشغول بولونیوردی.

بن دها أشیکی آتلامغه وقت بولمادن‌حایقیردی:

— پەتروشا!

دوندم. بکا ثابت نظرلرله باقدی.

— هایدی برپارتی دهااوینایالم، دیدی. وغریب برتبسمله علاوه‌ایتدی:

— شیمدی آدم عقللی اویناماسنی بیلیرمدکمی؛

اوینادق واو قازاندی. اوموزلرینی سیلکه‌رك:

— کافی، دیدی، هایدی کیت آرابایی کتیر.

دیشـاری چیقدم. اوراده هیچ آرابا یوقدی. تمام ایچری‌یه کیره‌جککن، بردن‌بره فنـا برسس ایشیتدم و همان بیلاردو صالونه قوشدم. بوراده تحف بر قوقو واردی. اطرافمه باقیندم: نیه‌قلیودوف، پارکه‌نك اوزرنده قانلرله ملمع برحالده‌اوزانمشدی؛ یاننده‌کی طبانجه‌دن حالادومان‌چیقیوردی. برکلمه بیله سویله‌یه‌مه‌دن، طبقی بربدلا کبی،باقیوردم. بواوزانمش وجوداورپردی، وآیاقلرندن بری خفیفجه تیتره‌دی. صوکره خیریلدادی، یومروقلرینی صیقدی، تکرار خیریلدادی.ونهایت بویلی بوینجه اوزاندی...

بر واعظه بر موعظه

— عبدالحق حامد —

ای بشر چهره‌لی «حامد» ، هیهات،
علم وعرفان ایله در ذوق حیات.
اونی هیچ قوللانامازسه‌ك، نادان،
نه‌یه ویرمش سکا نطقی یزدان؟
یوقسه ذاتکجه حیاتك حکمی،
نه اولور بزجه او ذاتك حکمی؟

نه‌یه کلدك بوجهانه سویله،
دوشونوب دورمق ایچونمی بویله؟
کیمسه‌یه فائده‌ك اولماز شونده،
یا نیچون مانده‌ك اولسون بونده؟
مقصدك، کورمه‌ده‌یم، عزم جنان،
یا نیچون ایله‌مدك ترك جهان؟
سنی، عقباده ایسه مقصودك،
نه‌یه قویمش بورایه معبودك؟
آخرتده آرایورسك هر آن،
بوراده یوقمی صانیرسك رحمان؟

هپ عبادتمی بوخلقتده مرام؟
سعی وغیرتده‌می نزدکده حرام؟

یوقسه منهیمی تجارت ، صنعت ،
دنیوی کسب ایله علم وحکمت ؟

نفع عقبایی ایدرسك تفضیل ،
بوکا مانعمی تعاون ، تحصیل؟

کسب دنیایه بولورسك تزییف،
سکا امر ایله‌دیمی شرع شریف ؟

وطن وملتی بیلمم دیرسك،
یا نیچون کندیکه آدم دیرسك ؟

خلق ایچون حب وطن ایماندن،
سنجه شرعیمی دکل حب وطن؟

نه‌یه دیرسك او دکر معنادر،
یعنی مضمون وطن عقبادر؟

دییه‌لم سنجه وطندر عقبا ،
قصر جنتمی که خانه‌ك عجبا ،

خوشلانوب اونده بولورسك راحت،
غربته دوشسه‌ك آرارسك غایت ؟

انبیادنمی عجب اجدادك ؟
حور وغلمانمی ویا اولادك ؟

حرمك يوقسه ملكلردنمى .
نشأتى يعنى فلكلردنمى ؛

كه همان هپسى ايچون ليل و نهار ،
عشق ايله حرمت ايدرسك اظهار !

چونكه هپ جنته كوكلك ميال ،
نه ايچون غائلهٔ اهل و عيال ؛

وطن ظاهرى سومزسك سن ،
نه ديمك حب محل ومسكن ؟

كورورم حال ايله قالك مدخول ،
سنجه احكام شريعت مجهول .

سوه‌جك شى يوق ايمش دنياده ،
بونى دعوا ايديورسك ساده .

ديمك اولمازمى كه كوردك لايق .
سوه‌جك شى ياپامازمش خالق .

صنعنى أيله‌ميورسك تسليم ،
بوميدر سنجه خدايه تعظيم ؛

اى خلق ايتديكى شى عقباده ،
بويله وعظ ايتمه‌دەسك افراده .

بو ديمك بزجه نه وارسه مشهود ،
هپسى منهى و كريه ومردود ؛

هم او شیلرکه دکلدر ظاهر،
هپسی مقبول و صواب وطاهر.

بزه هپ قهرینی ایتدك اظهار،
بومیدر رحمت حقی اقرار؟

ایبدن خالی ایسه روی زمین
ناصل ایتدك ایی شیئی تخمین؟

کورمسه‌ك فرق ایده‌مزدك کندیك،
اونی دنیاده کوروب اوکره‌ندك.

اوته‌دن کلمه‌دیکلك پك درکار،
که بونی أیلیه‌مزسك انکار!

سوزیکی دوغرو بیلیرسه‌ك، فرضا،
او زمان دوغروده اولمازمی فنا؟

دینی بیلمز اولان بر آدم
متدین صاییلیرسه، بیلمم!

سکا اویـه‌ق، سنی ایتسه‌ك تصدیق
هپ اولوردق بوجهانده زندیق.

اولماسه سن کیلرله مالی
کوتودن عالم اولوردی خالی.

ایی شیلر دیدیکلك عقباده
نه ایمش، کل باقالم تعداده.

دیكلیوردم كه دمین بریردن،
چیقا كلمش كبی سن مقبردن،

یانكه دعوت ایدوب جُهالی
سویلەدك اونده اولان احوالی:

دیولر بكلر ایمش حدتلی،
اژدَهالر وارایمش دهشتلی.

قورتولان یوق كبی فانیلردن
جن وعفریت وزبانیلردن.

اوطویوزلرله اوقیزغین طاشلر،
او یانیق یوزلر، ازیلمش باشلر؛

ابدی آتش ایچنده یانمق،
جنتی سیر ایدەرك آلداتمق؛

بر طاقم ایجه، درین برزخلر،
دوزخ آلتنده ینه دوزخلر...

درلو اشكنجەلر ایتدك تعداد،
جملەنك كوكلنی قیلدك ناشاد.

هم بچوب هیئت ایله تاریخه،
ــ سنجه اربابی سزا توبیخه!ــ

آرقەمزده، دیدك، آدم واردر،
آلتمزدەیسه جهنم واردر،

که بو محتاج دکلدر عرضه
اولور عائد طبقات الارضه.

اوستمز، صوکره دیدك، بر کرسی،
کیم بیلیر اونده‌ده کیمدر مُرْسی؟

اوکمز، صوکره دیدك، روز جزا،
اونده هر کس چکه‌جك درلو اذا،

کیمسه قورتولمیاجقمش، آنجق
سکا پیرولك ایدن قورتولاجق.

وعظك آنجق بونی تفصیل ایلر،
بومی عقباده‌کی اعلا شیلر؟

آرایم شونده بر آز حافظه‌می،
شیمدی سن دیکله بنم موعظه‌می:

نه بو تعریف جزادن مطلوب؟
حقی بیلدیرمه‌ده‌سك خلقه غضوب.

ایناندیرسوزلریکه مغبونلر،
حقه بهتانمی دکلدر بونلر؟

بر نفس توبه قیلوب عبد حزین
بونجه عصیانی ایدن عفوه قرین،

ایی فرقی ایتمز ایسه‌ك نیك وبدی
بزه ایلرمی عذاب ابدی؟

سوزلرك هپ او عذابه دائر،
آكلادق قهر ایدرالله قادر.

سوزی یوق اونده اولان غفرانك،
یوقمیدر مغفرتی رحمانك؟

آزیجق معدلتندن بحث ایت،
لطف ایله مرحمتندن بحث ایت.

اولامازـسن نه‌قدر حایقیرسه‌ك،
انتقام آلماسی حقك قولدن.

آلدیریر كلمك ایچون حق یرینه
برینك ثارینی بردیكرینه.

بیل كه خلاق جهان رحماندر،
هرنه خلق ایتمش ایسه احساندر؛

جمله آثاری كوزلدر، خوشدر،
عالمه بوش دیدیكك پك بوشدر.

یالكز عابد اولایدی انسان
كورولورمیدی جهانده عمران؟

دیدیكك یولده كیده‌یدی هربار
بولونورمیدی بوكونكی آثار؟

آدم ایتمزسه بنا و اعمار
سن نه كاشانه بولورسك، نه مزار!

بونده هرشیئی دیسه‌م شایاندر،
یاراداں حقسه یاپان انساندر.

مدنیت نه دییورسلك بیلمم،
مدنیت یاشا مقدرسرسم.

حضرت آدمی فکر ایت باری
سرده وارمیدی اونك دستاری؟

عجبا وارمی ایمش، هرکسه‌صور،
حضرت نوح زماننده واپور؟

اوزمان پوستکی یاپراق کییه‌رك،
میوه یوقسه‌مازی، بوغدای یه‌رك،

غالبا اولمادیغندن چوق طاش،
ایده‌رك‌دائم آغاجلرله صاواش،

طوپراق آلتنده‌بوتون مسکنلر،
قیلارق تکنه وصاللرله‌سفر،

جذبهٔ جربزه‌نك منجذبی
سندن او رنکلر آلان زمره کبی،

بعضی عادتلری یعنی کوره‌نك
نوع حیواندن آلوب اوکره‌نه‌رك

بونده امرار دم ایلرلردی،
صوکنی اونلره کیم سویلردی؟

بر ترقی ایله کیتمش هرشی،
یعنی هر عادت وهرسوز، هررأی؛

صوکره بولمش بوکمالی عالم،
اثر قدرت نوع آدم.

کیم چیقارمش یر ایچندن معدن؛
نه‌لر اولمش باق او معدنلردن؟

مثلا صاعقه‌لر رحمانك،
چارهٔ دفعی فقط انسانك.

سپر صاعقه، سیالهٔ برق،
همده کشتیٔ هوائی بی فرق.

محو وایجاد اثر عزوجل،
شبهه یوقدر کلیر امریله اجل.

یا دمیر یوللره وارمی دییه‌جك،
کوتورور شرق ایله غربه‌یه‌جك؟

کرچه قدرتدن ایدر استمداد،
قیلمش انسان دخی چوق شی ایجاد.

بونلر ایتسه‌یدی‌ده ماضیده ظهور،
غیب اولوب صوکره اولایدی‌مذکور،

ایشیدنجه یا اینانمازدق بز،
یا اونك هپسنه دیردك معجز.

بونلرڭ جمله‌سی الآن مشهود،
جمله‌سی تجربه‌لردن موجود؛

اثرغیرت آدمدر هپ،
ثروت وراحت واقباله سبب!

سن ده‌اسلامه دیلرسه‌ڭ خدمت،
سعی ایله غیرت واقدام‌اوکره‌ت؛

خلقه بیلدیرمه بودنیایی کریه،
علم ایله معرفت ایله‌تنبیه؛

سنجه مطلوب دکلسه‌راحت،
بزه چکدیرمه عذاب وزحمت.

دوشونوب عمرمزڭ غایتنی
نفسنك ایسته‌مه‌ملك‌راحتنی،

وطن وملتی قیلمق نسیان،
کندی بیتده بولونمق مهمان،

هپ عبادتله کچوب روز وشبی
ینه‌ده غیریدن اولمق طلبی،

سنجه مشروع ایسه بونلر پك شاذ،
ایده‌مز کیمسه بوامری انفاذ!

براق یاپما

— محمد امین —

— نه اولاجق او دوودیکك اوجی‌سیوری دمیردن ؟
— بوندن خنجر یاپاجغم ! براق یاپما اونی‌سن !

ألویرمزمی عقربلرك ، زقوملرك زهری ؟
ألویرمزمی قاپلانلرك ، صیرتلانلرك دیشلری ؟

ألویرمزمی أللرده‌کی بونجه قانلی آلتلر
که هپ بونلر جانه قییار، یاره آچار، قان دوکر ؟

باق شو ایصسز،ویران قالان اوروجکلی اوجاغه !
باق شو بوینی بوکوك طوران بکزی صولوق چوجوغه !

باق شو تازه ، اوکسوروکلو، زواللی طول کلینه !
باق شو زنجیر آلتلرنده ایکله‌یه‌رك اولنه !

باق شو یاشلی قادینجغه ! بونلر هرکون آه ایله :
« لعنت ! » « لعنت ! » دیمه‌ده‌لر اونی یاپان برأله .

ألکده‌کی او دمیردن اوراق یاپ،
شونلردن‌ده صاپان ، کسر ، ناجاق یاپ :

قازما ، کوره‌ك ، هرشی‌دووسون‌چکیجك،
یالکز اونی ، یالکز اونی دوومه‌سین !...

قادسیه

— محمد عطا —

حضرت فاروقك زمان عالئ خلافتی ، هجرت سنه‌سنك اون دردنجی سـنه‌سی ایدی . اسلام ـ کذر کهنده‌کی محصولسز ، نامیه‌سز وادیلری وایه‌دار فیض بی غایت ایدر برنهر خروشان کبی ـ اطرافه استیلا ایدییوردی . حکومت کِسْری بونهره سد اولمق ایسـتیوردی . اکاسره بر درلو آکلایامیورلردی : یقین وقتده اسمی شایان تذکاراولمیان قوم عرب. نه‌جرأت‌ایله بونجه عصرلق کسری حکومتنك اوزرینه هجوم ایده‌جکدی ؛ لکن حال دکیشمشدی ؛ عرب ، اسکی عرب قومی دکلدی . اسلام اوقومه حیات تازه ویرمشدی .

بو تجدد ایتمش قوم جلیلك سـعد بن ابی وقاص امری آلتنده بولونان براردوسی قادسیه‌ده ایران عسکریله ملاقی اولدی .

اسلامك مقصدی قان دوکمك دکل ، بوتون اقوامی خواب کران جهالتدن اویاندیرمق ، مسعودیت مادیه ومعنویه‌یه ایصال ایتمك اولدیغی جهتـله ، حضرت سـعد ـ عداوت مستحقرانه ایله قارشیسنه چیقمش اولان ـ کسری طاقمنه « اسلام » کبی بیوك نعمت عرض‌ایدییوردی. کسرالیلر دها دون‌کندیلرندن سذرمق ایتمك اوزره برآز آرپه اونی، برآز خرما ایسته‌ین عربك بولطف منعمانه‌سـنی تقدیر ایده‌مدیلر . سـعد بن ابی

و قاصك بیر تیق اوروپالی ایلچیلری، کسری سردارینك زروزیوره مستغرق چادرلری ایچنده، حقیقت اسلامی، زینتی ساده‌لکدن عبارت ودشمن ایچون وضوحی درجه‌سنده مدهش برفصاحت ایله تقریر ایتدکجه، ایرانیلر، مزخرف سفسطه‌لرله مقابله ایتدیلر.

عسکر اسلام اوتوز بش بیك قدر ایدی. ایران اردوسی اونك اوچ مثلندن زیاده، یوز یکرمی بیك کشی ایدی. کسرالیلر کثرتلرینه، اسباب حربجه قوتلرینه کووه‌نیورلردی.

طرفین بر نهرك ایکی جانبنده ایدیلر. حضرت سعد، کندیسی وضع تدافعیده بولونوبده ایران قوتی — مرمر طاشه تصادف ایتمش آنیهٔ زجاج کبی — بیك پارچه ایتمك اوزره کسرالیلرك بری طرفه مرورینه مساعده ایتمشدی. بوتجاوز سرمستانه ایله کندیلرندنده بوسبوتون کچمش اولان کسرالیلر، فیللرینی اوکلرینه قاتارق مغرورانه هجوم ایتدیلر. عرب آتلری بو مخلوق غریبی کورنجه اورکوب صفوف اسلام داغیلیر کبی اولدی. لکن یرندن قیمیلدانامیاجق قدرخسته ایکن بولوندیغی کوشکك بالای بامنده قارنینه یاصتیق آلارق کوج حال ایله طوغرولوب اردونك حرکات حربیه‌سنی بر مهارت کامله ایله اداره ایتمکده اولان اسلام امیرالجیشی، برتدبیر موجدانه ایله فیللری تارمار ایده‌رك، مسلمان سواریلرینك ایسته‌دکلری کبی آت اویناتماسی موفقیتی استحصال ایتدی. برنجی کون ایکی طرف ایچون نتیجه‌سز بر حرب ایله مرور ایله‌دی.

ایکنجی کونی صباحلین اسلام اردوسی شام طرفندن بر طاقم عرب سواریسنك کمکده اولدیغنی کوردی . بو ، اون بیك کشیدن مرکب اولارق اکابر مجاهدیندن هاشمك معیتنده بولونان بر قوهٔ امدادیه‌نك — اسمی بیله سامعه‌لره طنین انداز جزالت اولان — قعقاع امری تحتنده‌کی طلیعه‌سی ایدی. بیك کشیدن عبارت اولان بوطلیعه، هراون سواری بر طاقم اولارق بر زمقدارفاصله ایله اردویه التحاق ایدییورلردی . قعقاع اسلامك بویوك قهرمانلرندن ایدی . حضرت ابوبکر « قعقاعك ایچنده بولوندیغی عسکر مغلوب اولماز ! » دیمشدی . اسلام قدوم قعقاعدن حسن تفأل ایده‌رك کسر الیرك اولانجه قوتلریله هجومنه مقابل غیرت متزایده ایله حرب ایتدی .

***

هم بهادر ، هم شاعر اولان ابومحجن ثقفینك برادای شاعرانه آلان مبارزهٔ مشهوره‌سی قادسیه‌نك بوایکنجی کونکی وقایعندندر .

ابومحجن، وقتیله آرقاداشلق ایتمش اولدیغی صهبا حقنده طغیان احتساسات شاعرانه ایله مدیحه‌کولغه قالقیشمش اولدیغندن امیرالجیش ، شاعری دها محاربه‌یه باشلانمادن اول کندی اقامتکاهنده حبس ایتمشدی .

شاعر، چکاچاك تیغ وسنانی ایشیتدکجه کندیسی نشودیاب رزم اولامادیغی ایچون محبسنده براضطراب جانخراش حس ایدییوردی . بو ایکنجی کون سعد بن ابی وقاصك برلکده

بولونان زوجه‌سی سلمانك جوار محبسده کزیندیکنی حس ایله اونك لطفنه مراجعت ایتدی . اوکونلك بر سربستی ، برده امیرك بلقا نامنده‌کی قیصراغنی ایستیوردی . ابومحجن بوتمنیات مردانه‌یی برشعربلیغ صورتنده‌ده عرض ایدنجه ، سلمی ، شاعرك آرزوسنی اسعاف ایتمکدن کری طورامادی .

برقیافت متنکره ایله بلقایه سوار اولان ابومحجن آتشپارهٔ حماست کسیلمشدی . صفوف دشمنی پارالار ، آن واحدده صفلرك بر اوطرفنده ، بربو طرفنده کورونور ، هر کوروندیکی یرده برایکی دشمنی محو ایلردی . هرکس « عجبا بوکیمدر ؟ » دیردی . سعد بن ابی وقاص ، بو برق خاطفك جولان نظر فروزینه نکران اولور ، اولورده «ابو محجن محبوس اولماسه بو اودر ، قیصراق‌ده بلقادر . » دیردی . ظن ایدرمیسکزکه اوکون آقشامه واوکیجه‌نك یاریسنه قدر برلحظه آرام ایتمکسزین اوغراشمش اولان ابو محجن ، ایکی اردونك‌ده آرتق بیتاب قالارق حربه فیصل ویردکلری زمان بر طور مفتخرانه ایله حضور امیره کیده‌رك «قباحتم وارسه بوکونکی خدمتمه باغیشلاییکز ! » دیمشدر ! خایر ، او دلیرغالب کندیسنی کیمسه‌یه کوسترمیه‌رك محبسنه کیتدی ، برحال آثمانه ایله اولکی کبی آیاغنی سلاسله ربط ایله‌دی . ذاتاً سلمی ، او کونکی سربستیسنی او شرط ایله ویرمشدی . ابو محجن‌ده کندینی بکندیرمك ایچون ، آفرینلر ، آلقیشلر ایسته‌مك ایچون حرب ایتمش دکلدی .

لكن سلمى ايرته‌سى صباح ، دوستى‌ده،دشمنى‌ده حيرتلر ايچنده براقمش اولان او قهرمان بى محابانك كيم اولديغنى سعد بن ابى وقاصه خبر ويرمش اولديغندن، حضرت امير محبوسى همان حضورينه جلب ايله تقدير وتوقير ايتمش وبوندن صوكره شاعرى يالكز سوز ايچون معاتب طوتماجغنى بيان ايتمشدر. ابو محجن ايسه آرتق شرابك مدحيله‌ده آلوده دهان اولمياجغنى افاده ايله مقابله ايله‌مشدر .

اردوى اسلامده ـ سلمى كبى ـ خيلى نسوان موجود ايدى. بو قادينلر ايچون الك بويوك مسرت قوجه‌لرينك، برادرلرينك. اوغللرينك، پدرلرينك مأثر بسالتنى كورمكدى. مع هذا يالكز بو تماشاى مردانه ايچون‌ده كلمش دكلديلر. يارەليلره كيم باقاجق؟ اركك‌لر حرب ايله اوغراشدقلرى حالده اونلرده يارەليلره خدمت وظيفه‌سنى ايفا ايديورلردى.

***

حرب اوچنجى كونى برقات دها كسب شدت ودهشت ايله‌دى. دون صباح بغتةً ورودبله مسلمانلرى منبسط ايتمش اولان قعقاع، نصف ليله قدر حرب ايتدكدن صوكره بردقيقه آرام ايتميه‌رك طليعه‌سى اولديغى عسكردن آيريلديغى يره قدر شد رحل ايتمش، هاشم ايله برابر اولان اون بيك قدر عسكرك‌ده ـ كندى معيتى كبى ـ طاقم طاقم سوق اولونماسنى توصيه ايله‌مشدى. بونلر او صورتله ورود ايتدكجه، آوازۀ بلند تكبيرات ايله وادئ حربى

پرغریو ایلیورلردی. اسلام، شوق فتح و تأسیس ایله نه قدر اقدام ایدییورسه کسرالیلرده الکالرینی، حکومت قدیمه‌لرینی محافظه غیرتیله او قدر مقاومت کوستریبورلردی. اوکون آقشام، اوکیجه صباح اولدیغی حالده محاربه دوام ایدییوردی.

دردنجی کونی ایدی که کسری اردوسی اسلامك، شدتنه خلل کلمك شانندن اولمیان صولتنه دها زیاده مقاومته مقتدر اولامایوب هزیمت فاحشه ایله پریشان اولدی. سردارلری مقتول اولدیغی کبی اهمیت تاریخیه‌سندن باشقه ترصیعاتیله اوزمانك بر خزینهٔ بی حساب ثروتی اولان درفش کاویانی اسلام اَلنه دوشدی.

اسلام ایچونده، حکومت کسری ایچونده بوبر حیات وممات محاربه‌سی ایدی. ارادهٔ ازلیهٔ الهیه، حکومت کسرانك اضمحلال ومحویله اسلامك فیض واقبالنه تعلق ایتمش اولدیغندن، شوکت اسلامه اك زیاده خدمت ایدن مظفریاتك اك بیوکلرندن بری بو اولمشدر.

غربتده

— حسین سیرت —

اوزاق، اوزاق، متوکل، یابانجی بر کوشه‌ده
کنارده شویله آتیلمش، غریب، بی سایه،
وبرك وباری پریشان نهال کریانم،
دویولمایور ودویولماز انین هجرانم.
آراشدیریرنی اوکسوز یووامده بی وایه،
غریب یاوروء ایله بر خیال پژمرده.

دييورميسڭ «بابا كل، كل!» قيزم، هر آقشام سن ،
سنڭ خيال يتيمكله آغلايوركن بن ؟...

كونش باتار، داغيلير افقه هپ تخيل شام،
بوتون مناظرى تظليل حزن ايدر، ساكن؛
اوزاقده بر اوودن چينغراق صداسى كلير؛
آقين آقين سورولر هپسى عودت ايتمه‌ده‌در.
قويونلرى داغيلان برچوبان كبى دالغين ،
نه بكلرم يولڭ اوستنده بويله هر آقشام؟

آرارميسڭ بنى‌بيلمم ، خجسته ، ياوروم، سن،
سنڭ خيال يتيمكله آغلايوركن بن ؟...

سياه بر كيجه، اورمان سكوت ايچنده اويور،
جناح مظلمى آلتنده بر كوچوك خانه .
يوقارده پنجره‌دن خسته بر ضياى فتور
باتار، چيقار ، كورونور، صانكه برستارهٔ دور.
قاووشمق ايستيورم بن اودار هجرانه،
براق،يتر، بنى، اى افتراق ملعون،طور!

كورورميسڭ بنى رؤياده بعضى ، ياوروم ، سن،
سنڭ خيال يتيمكله اويقوسزكن بن ؟...

آناطولی حصارنده مزارلق

— نابی زاده ناظم —

بو سکوت بلیغ و حزن فصیح ،
خطبهٔ بی مقال روحانی ،
صنعت قدرتی ایدر توضیح.
بو نه علوی جهان نورانی،
نه نشاط وصفای وجدانی !

بو نه وحشت ایچنده انسیت،
بو نه ظلمت ایچنده نور بقا !
بو فضای سماده ، بیك حیرت ،
نیجه بیك آفتاب فکر آرا
یاغدیریر نور هیئتنده صفا !

طاش دکل کوردیکك اوسنك خراب،
شاعر معجز طبیعتدر .
نه بلیغانه ایله مکده خطاب
صانکه برنسخهٔ فصاحتدر ؛
متحجر مثال عبرتدر.

هر کیاه زمینی باشقه زبان ،
هر آووج خاکی بر دکر عالم ،
هر ورق بیك کتاب ایله یکسان.
بو فیوضاتی فکر ایدوب هردم
متحیرمی قالماسین آدم !

بوراده منزوی سکون وادب ،
بوراده جانشین دیمك عظمت .
ظاهر اولمش کمال قدرت رب .
صانکه برکائنات پر حیرت،
برق اورور هرطرفده حریت .

اوغرادقچه صبا بوفردوسه
کچه‌مز درعقب صفاسندن .
باشلایوب هر شکوفه‌یی لمسه
بر طراوت آلیر تماسندن ،
حصه آلمق دیلر هواسندن .

نه قدر نازلی نازلی کیتمه‌ده‌در
هله بر عطف دقت ایت دره‌یه ،
اوده اعلان حیرت ایتمه‌ده‌در ؛
صانکه مفتون کبی بو مقبره‌یه
کوکصو حسرت چکر بومشجره‌یه!

سرولر اهتزاز ایتدکجه
نغمهٔ دلفریب اولور پیدا ؛
ابدیت ایچنده کیتدکجه
غیب اولور موجزن اولوب اوصدا،
او نه قدسی هوا، نه طاتلی نوا !

اوچنجی فردریقك مدفنی

— سعدالله پاشا —

گچن کون هوانك مساعده‌سندن استفاده ایله شهرك جوارنده بولنان « شارلوتنبورغ » سراینك باغچه‌سنه کیتمشدم . باغچه‌نك کوزل اولدیغی کبی ایچنده‌کی اوچنجی فردریقك تربه‌سی دخی شایان تماشا اولمقله رمضان اکلنجه‌سی اولمق اوزره اوصافی تحریر قیلینیر . شویله‌که :

سرایه جبهه‌سندن نظر اولوندقده ایکی طرفده برر دائره، اورته‌سنده عظمتلی بر قوله‌دن عبارت فرسوده رنك بر بنا کورونور. منظرهٔ بنا شاعرانه تشبیه اولونورسه ایکی جناحنی آچمش بر عُقاب عظیم الهیکل پروازه مهیادر، دینیله بیلیر . اوکنده‌کی ساحه بر روضهٔ بدیع المنظردرکه فُسحت عرض وطولنی احاطه‌ده مد نظر قاصر ، لطافت انتظامنی تعریف وافاده‌ده قوهٔ متخیلهٔ ادبا عجزینی اعترافه هرزمان حاضردر .

هله طرح زمرد فامی استاد صنعتك نفایس طبیعتی تقلیدده کماله برر نشانه ، هرسطح شکوفه زاری آرایش بهاردن برنمونهٔ بی‌بهانه‌در . یوللرینك حوالی واطرافی اشجار ملتفة الساق ایله مزیندرکه هرشاخ نظارت وایه‌سی تار شعاع آفتابه بر کوزل شانه ، سایه‌سی ایسه آلتنده کزنلرك حیاتنه سرمایه‌در .

رُخام خامدن جابجا رکز اولونمش اولان صنملر کویا که

بو عالمك نفوس ملكیه‌سی، و ایمپراطور خاندانندن ارتحال ایدنلرك شهراه روضه‌ده مشهود اولان تصاویر مجسمه‌سی كویا كه بو باغ سكوت آبادك سكنۀ متحسره‌سیدر .

اجمالك تفصیلنی ادیب مرحوم كامل پاشانك قالیپسو جزیره‌سنه دائر تعریفات بلیغانه‌سی مفیددر .

بو باغده وار غریب حالت ،
شایسته او كا دینلسه جنت !

ناصل جنت دینیلسین ؛ ساحه‌سندن احوال عقبانی آكدیریر بر عالمه كیریلیر. بو تماشادن صوكره صفای جنت سورولور . شویله كه : بو روضۀ وسیع الانحانك بر كوشه‌سنده شیمدیكی ایمپراطورك « * » پدری فره‌دریقك و زوجه‌سنك تربه‌سی موجوددر. باغچه‌نك صاپا بر جهتندن اوزون بر یول ایله اورایه كیدیلیر . بو یولك اطرافنده سرو كبی حزن آرتدیراجق آغاجلر دیكیلیدر. مبتداسندن منتهاسنه دوغرو باقیلنجه بر صراط مستقیم كه ظلال اشجار ایله منظره‌سی غایت مهیب وموحش وتأثیر ریاح ایله آغاجلرك تصادمندن حاصل اولان ایكیلتی زیاده حزین ومدهشدر .

زوار بو یولك اورته‌سنده سنوحات اخرویه ایله اویله متأثر الجنان اولور كه دوردن بر مغاره ده‌لیكی كبی مشهود اولان تربه قاپیسنی مدخل عالم آخرت ظن ایتمكه باشلار . تقرب

«*» متوفی ایمپراطور برنجی ویلهلم .

ایتدکجه توحش ایدر. قاپیدن ایچری کیردیکنده بش اون باصاماقلی چیفته‌مردیودن ایله برحجره‌یه داخل اولور که قبه‌سنك نجره‌لری مائی جاملرله یاپیلمش اولدیغندن عکس ایدن ضیاظلمتی آکدیریر، وبوشبه ظلمت ایچنده صاغده‌فره‌دیقك، صولده زوجه‌سنك مزاری کورونور.

بو تماشا «کل نفس ذائقة الموت» تنبیهیله رعشهٔ قلبی اویله تزیید ایدرکه زائر حال وجده مستغرق اولارق و « یارب! دلالت عزرائیله حاجت قالمقسزین کندی آیاغمله بارکاهکه کلدم.» دیه‌رك :

محتاج عفو وصفحم، الهی عنایت ایت!
بو مجرمی عذاب الیمدن صیانت ایت!

مناجاتیله مشغول دغدغهٔ بود و نبود ایکن پرده ده‌کیشیر، یعنی حجرهٔ ظلمانیدن یانده‌کی حجرهٔ نورانی‌یه کیریلوب قورقولو رؤیانك اوراده تعبیری آکلاشیلیر. ایکنجی حجره ده صاحب مزارلرك مرمر فراش اوزرینه یاتمش ومرمردن یاپیلمش مجسم صورتلری موجوددرکه حالت ارتحاللرینی مشعردر؛ سنکتراشك مهارت وصنعتی دوغروسی جالب تقدیردر.

بو ایکی هیکل میت نما، یان یانه اولارق متوجه اولدقلری جهتده تجلیات الهیه‌دن کنایةً رسم عیسی تحت عرشده قاعداً متجلی وفیوضاتیله جنازه‌لر کویا که متسلیدر. بیچاره فره‌دریق، البسهٔ حکمداریسیله ملبس اولدیغی حالده بلنه قدر کفنه صاریلمشدر؛

سیماسندن زمان حکومتنده بویوك ناپولیونك پروسیایی استیلاسی وزوجهٔ حورلقاسنك کنج یاشنده ارتحالی تأثراتی وحیاتنده جملهٔ هوسـاتندن اولان عالی سرایلر وکوزل باغچه ایچنده مألوف ناز ونعیم ایکن قاراطوپراغی مسکن اتخاذی تأسفاتی محسوسدر .

عالی سرایه صیغماز ایکن جسم حشمتی
تابوت قبر شیمدی سریر اقامتی؛
سیرایله قبر ورسم فرەدریقی، عبرت آل.
نولسەك بودر جهانده حیاتك نهایتی!

زوجەسی ایسه اوموزلرینه قدر بر کفنه صـاریلمش یاتیور؛ سیماسی اویله کوزل که فی‌المثل برحورهو شربا و بویله بر وجوده فلکك قیماسی دوغروسی پك ناسزادر.

وجودی زیر کفنده فلکك بو انصـافسزلغنه تیـتر رکبی کورونور. ساعد سیمیننك وضـع دلرباسی شو وفاسز عالمدن ال چکدیکنی کوستریر. کردن بلوری بوکولمش، غدر فلکدن اشتکا ایدر. سینهٔ صافی آه تحسرله ایچری چکیلمش، کویا که غدراجلدن تظلمنی ایمـا ایدر. بر اندامه مالك که تناسبی نظـارینی هالك؛ بر میت که نیجه حی کرشمهٔ حالت نزعنه فدای جانه متهالکدر.

بوقالب بی‌جان دکل، روح رواندر؛
انصاف ایله باقسەك قدم روحه نشاندر.

احوال آخرتی تصوردن نمونه کاه اولان بوتربەدن چیقیلدیغی

کبی یوقاریده وصفنی ایتدیکم باغده کزیلیر. صانکه قبردن چیقیلمش، جنته کیریلیر. آرتق سوزی بوراده کسه‌یم؛ زیرا مشاهده‌ده‌کی تأثر تعریفده تجسم ایتمکه باشلادی. سنوحات انشائیه تأثرات قلبیه‌یه منقلب اولدی.

مقبرهٔ مادرده برنوحهٔ یتیمانه

— اسماعیل صفا —

مرحبا ای غریب قبرستان !
مرحبا ای جهان تنهایی !
ایله‌یورسك فنای دنیایی
برلسان سکوت ایله اعلان :
سنسك، ای خاك، ! ای فضای عدم ،
منزل واپسین نوع بشر !
سزسکز، ای سکونما یرلر ،
نظرمده نمونهٔ محشر :
هرمزارك ایچنده بیك آدم !
هروجودك ایچنده بیك موجود !
هپسی اولمش برر برر نابود !

*

شومزارلقده کیم بیلیر نه قدر
کشی واردرکه صاغلغنده کیدوب ،
برمزارك باشنده کریه ایدوب

سویله‌مشدر بنم کبی سوزلر .
شومزارلقده کیم بیلیر یارب ،
نه قدر عاشقانه افغانلر ،
ایله‌مشدر زواللی انسانلر ؛
نره‌در شیمدی ؛ صاغمیدر آنلر ؟
کیمی اولمش ، کیمیسه جان برلب ،
کیمیسی کندینی آووتمشدر ،
کیده‌نی بوسبوتون اونوتمشدر .

**

بودر ایشته مزاری والده‌مك !
ارایوردم صباحدن بریدر .
آغلایم شیمدی ، آغلایم ، بریدر ،
قاپانوب بر کنارینه عدمك .
والده‌م ! آه محترم خاتون !
نره‌سك ؛ نره زوج مرحومك ؟
بویودی ، باق ، او طفل معصومك ،
لحیه‌دار اولدی ایشته مخرومك !
سنك اوغلك بوزائر دلخون !
اون سکز ییل مقدم ، ای مادر !
سنی کوممش ایدی بو قبره پدر .

**

آه غیوبتك ایدی سببی :
چکیلوب بر کناره آغلاردم ،
آزاجق نیك‌وبدن آکلاردم .

نه ایدم؟ بر سکز یاشنده صبی!
متسلی ایدم خیالکله؛
خاطرمدن چیقارمیسك؟ هیهات!
ایشته کلدم مزاریکه بالذات
ایله‌دم اشتیاقمی اثبات.
بنی دلشاد قیل وصالکله!
بر خیال اول‌ده چیق، کورون کوزمه!
والده‌م! بر جواب ویر سوزمه!

**

فکرمی آسمانه جلب ایدییور،
کوزدیکم نور پارهٔ شفقت!
بنی لکن شدید بر قوت
مرکز ارضه دوغرو جذب ایدییور!
بری روحك، بری وجودکدر.
بونه آتش مزاج بر مایع،
که کوزمدن آقوب اولور ضایع.
اولیور برحزین صدا شایع.
آغلارم.. طویدیغم سرودکدر.
کرچه بن صورتا کولر کبی‌یم،
آغلامقده یتیملر کبی‌یم.

**

مطلقا، ای سیاه طوپراقلر!
ایچکزده اونور سونمشدر،
شیمدی آنه‌م غباره دونمشدر!

آه طوپراقلر ، آه طوپراقلر !
نیجه انسانلر ایتدیکز امحا !
عادتا سرتسر مزارسکز ،
جالب آه وانکسارسکز ،
ییلدیریملرله تارمارسکز .
غرق طوفان ایدر بو فرط بکا ،
کرهٔ ارضی تیره‌تیر بو انین ،
صارصار افلاك وخاکی بویله طنین :

**

موجب انتباه وعبرتدر :
کیرییور طوپراق آلتنه انسان ،
اونی محو ایلیور مرور زمان !
بو نه دهشتلی بر حقیقتدر !
اوتیور قومرو ایشته آه ، ینه !
بوده بر صوت آسمانیدر ،
بو صدا جامع‌المعانیدر ،
قومرو نیجه هزار ثانیدر .
بو سنك روحك اولماسین آنه ؟
صانکه برعاشقانه شعر اوقونور .
بکا بیلمم بو سس نیچون دوقونور .

**

اوطوروردك یاتاغمك باشنه .
اویوتوردك او نینیلرله بنی ،
ابدیاً اجل اویوتدی سنی .

شیمدی بن‌ده مزاریكك طاشنه
قاپانوب ایله‌مكده‌یم فریاد :
غالبا هیچ ایشیتمیورسك هیچ ،
بكا سن دقت ایتمیورسك هیچ ،
كوز اوكندن‌ده كیتمیورسك هیچ :
كندیكی سنسك ایتدیرەن بكا یاد .
كورمدكجه وجود زائلكی .
آغلارم یاد ایدوب فضائلكی .

خلوقك بایرامی

— توفیق فكرت —

باباك دییوركه : « مسرت چوجوقلرك ؛ یالكز
چوجوقلرك پاییدر ! » ای كوزل چوجوق ، دیكله ؛
فقط سوینجكله
نه‌لر دوشوندورویورسك ، بیلیرمیسك ؟... بابا‌ سز ،
امیدسز ، نه‌قدر یاوروجقلرك شیمدی
صباح ماتمه بكزر ترانهٔ عیدی !

چیقار اوسوسلری آرتق ، سویندیكك یتیشیر ؛
چیقار . بر آزده شواوكسوز كیینسین ، اكلنسین ؛
بر آز كوزللنسین

شوروی زردسفالت !... اوت، مسرتدر
چوجوقلرك پایی؛ لكن سنك سوینجكله
سوینمیور شو یتیم، آغلایور... خلوق، دیكله!

دەمیر

— محمد امین —

شو قاراكلق دار مغاره مزار كبی بر یردر؛
ایچرسنده نه كونش وار، نەده صاغلام هوا وار؛
اوزرندن صیزان صولر، صارقان كسكین قیالر
قاپیسندن باقانلرك تویلرینی اورپرتیر.

بورده ناصل چالیشیور شو صیتمەلی عمله..
زواللیده وجود ضعیف، بكز قانسز، صیرت قانبور؛
آیاق چیپلاق او صیرصیقلام اولمش اولان اوست چامور؛
عجب نەدر چیقاردیغی بونك بونجه امكله..!.

— ای همشهری چیقاردیغك او قارا طاش نه؟
دمیر!
— آلقیش سكا ای هر كسك خور كوردیكی عمله
مدنیت یاپیسنی سن قوردوردك بونسله!..

دەمیر اوت بومعدندر، صنعتلرك حیاتی؛
بونك ایله بوتون دنیا چول حالنده قالمادی؛
بونك ایله بو كون انسان بختیاردر، سربستدر.

بر خاطره

— محمد عطا —

طقسان یدی تشرین اولی نهایتلرنده ساقیزه واصل اولمشدم. شهری، جزیره‌نك اكثر قراسنی خراب ایدن زلزلهٔ عظیمه او سنه‌نك ابتداسنده وقوع بولمشدی. ساقیزه آیاق باصیلیر باصیلماز او صدمهٔ شدیده‌نك، دها طوغروسی ـ حركات ارضیه‌نك تمادیی جهتیله ـ او صدمات شدیده‌نك آثارینه تصادف اولونمقده ایدی. اسكله طرفلرنده پایدار قالابیلمش خیلی بنالر بولونیورسه‌ده بر چوق ییقینتیلر، ابنیهٔ منهدمه یرینه صورت موقته‌ده قوندورولمش بر چوق باراقالرده كورولیوردی. بلده‌نك یوقاری طرفلرینه چیقیلدقجه ـ اوراده‌كی ابنیه‌نك رصانتنه اوقدر اعتنا اولونمامش اولدیغندن ـ ییقیلمش بنالر چوغالوب ییقیلمامشلر آزالیوردی. سوقاقلر واردی كه بوسبوتون خراب اولمش... باراقالردن محله‌لر تشكل ایتمش. لكن اڭ زیاده «قلعه ایچی» محلاتنك مصاب اولدیغنی ایشیتیوردم. بوراده هنوز هیچ بر بنا تجدید ایدیله‌دیكی كبی ییقینتیلر اوزرینه باراقاده قورولامامش. بنا برین باشلی باشنه بر بلده حكمنده اولان او محله‌لر بوسبوتون متروك بولونیوردی.

برجمعه كونی ایكیندی‌یه قریب بری یرلی اولان بر قاچ رفیق ایله بو محلاتی زیارته كیتدك. قلعه قاپیسندن كیرنجه جسیم بر خرابه‌زار ایچنده بولوندق. بوراده‌كی اماكن وقتیله توفلك، طوپ

دانه‌لرینه مقاومت مقصدی‌ده دوشونولدیکی حالده بسبللی بویله‌ـ شدتلی حرکت ارض هیچ خاطره کتیریلمکسزین غایت قالین وفقط پك رصانتسز کارکیراولارق انشا اولوندیغندن دها ایلك صدمه‌ده ـ هیچ بری قالمامق اوزره ـ خاك ایله یکسان اولمش. دمیره، اخشابه متعلق شیلر ذاتاً آز اولمقله برابر مؤخراً طوپلا‌ـ نیلوب آلیندیغندن یالکز نهایتسز بر طاش، طوپراق ییغینتیسی قالمش، کوچوك، بویوك، داهابویوك میلیونلرجه احجارقارماقاریشیق بربرینك اوزرینه دوشمش. بیکلرجه خانه‌لرك خارجی، داخلی دیوارلری بربریله، ذاتاً طاراولان سوقاق وباغچه‌لر ابنیه‌نك اشغال ایتدیکی اراضی ایله قاریشمش. صوئوق، قسوتلی، فقط دوشو‌ـ ندوروجی، عبرت آور بر منظره!

***

آره‌دن بر عمرك ربعی، ثلثی قدر زمان کذار ایتمش ایکن بوکون‌ده کوزلریمی قاپانجه اوخرابه‌زاری حالیله کورمکده‌یم.

هر وقت کوردیکمز بنالر، کویلر، بلده‌لر، شهرلر حال معموریتلریله، آچیق، یاخود آچیلمغه حاضر قاپیلریله، نیم کشاده پنجره‌لریله، دائما حرکتده، دائما جولانده اولان انسانلریله برر جسم ذی‌روحدر. او آثار حیاتی قالدیریکز، اوبنالر ییقیلسین، بیکلرجه اجساددن ترکب ایتمش عظیم بر «میت» قالمش اولور. بوتون مدفنلرینی آچارق داغیلمش ویاری چورومش یوزبیکلر‌ـ جه قدیدینی میدانه دوکمش برمزارستانك کورونوشی بوزلزله

خرابه‌سنك ویردیکی قدر خوف وخشیت ودهشت ویره‌مزصانیرم.

سوقاقلرك طارلغی، بنالرك صیقیشیقلغی جهتله قلعه ایچنك نفوسجه‌ضایعاتی شهرك، آطه‌نك هیچ بر یرینه نسبت قبول ایتمه‌یه‌جك درجه‌یه وارمشدر. یرلیدن اولان آرقاداشمز بر چوق خانه‌لرك فلاکتنی حکایه‌ایدییوردی: شوخانه‌ده‌برزوج ایله‌زوجه‌دن، ایکی قیزلرندن مرکب اولان بر عائله‌دن کیمسه قالمامش... اوته طرفده‌کی خانه‌نك بدبخت زوجی بویوك صدمه‌لرده شهرك خارجنده بولونارق زوجه‌سنك، اوچ چوجوغنك اوچ کون صوکره طاشلر آلتندن جسدلرینی چیقارابیلمش... هنوز ازدواج ایتمش زوج وزوجه‌دن، بر انتظار مدیددن صوکره برلشمش بر عاشق ومعشوقه‌دن بری شو دیوارك ثقلتیله ازیله‌رك رفیق ویا رفیقهٔ سعادتی اولاجق وجود دیکری تسلیت بولماز بر کدر، توکنمز بر ماتم ایچنده براقمش... شوخانه‌نك حولیسنده کنج بر والده ایللك محصول عمری اولان طوغار کونشلر قدر کوزه‌ل بر قیزجغزینی یوروتمکه چالیشیرکن نه وقت، نره‌دن، ناصل کلدیکنی بیلمه‌دیکی بر رجفه‌نك دوشوردیکی طاشلرك اصابتیله چوجوغی آن واحدده بی‌حیات بولمش... والده؟.. والده؟.. والده بختیار... او آنده بر قهقهه قوپارمش... کوله‌رك، رقص ایده‌رك، کردباد تخریبه طوتولوب متصل ییقیلمقده، متصل ییقیلمقده اولان شهرك خارجنه‌قدر چیقمش... حالا کولیور، حالا رقص ایدییور. نیچون کولمه‌سین. نیچون رقص ایتمه‌سین؟ صورانلره سویلیورکه

ياوروسى قارشيسنده، بر ملكك آغوش لطفنده تبسم ايدوب طورويور. آمان والده... صاقين بواويقودن اويانما! حقيقت رؤيا كبى دەكلدر. نهايت شو خانەده دخى بردوكون ايچون طوپلانمش اولان اون اون ايكى عائله نسوانندن هيچ برى قورتولامامش... حاصلى پدرلر والدەلر اولادسز، قاردەشلر قاردەشسز، چوجوقلر والدەسز، پدرسز قالمش... عائلەلر سونمش... لكن بوفاجعەلرى بزه يرلى آرقاداشمزمى سويلەيوردى، يوقسه او خرابەمى؟ سامعەمزدن زياده باصرەمز ايشيتيوردى. اوييقيلمش بنالر انسانلره احسان بويوروملمش اولان برفصاحت وبلاغت ايله، الفاظه مفتقر اولمايان معانى ايله تقرير ايدييورلردى.

او آشيانۀ بوم وغرابده خيلى دولاشمشز. آغلامق لطفنده بولونماز بر اضطراب درونى ايله چيقديغمز زمان كونش غروب ايتمك اوزره ايدى.

آنەمك دردى

— حمدالله صبحى —

ملال ايچنده يانان قلبى بى نيازوامل
فنايه ترك ايدن اك اسكى مساى عدن ؟
ملال ايچنده يانان قلبه برحضوره بدل
درين ، فجيع ، آجى برحس انتها كتيرەن
براقشام اوستى، يازين، بوندن آلتى ييل اول...

یاتمده، یأس محیطاته قارشی مست الم،
یاتمده باشقه بر آقشام قدر حزین آننه‌م .

— هانی سن آننه هرزمان دیردك
بر کوچوك درد ایچمده صاقلایورم؛
بویو، آتیده سویلرم، اوغلم،
نه یدی کتم ایتدیکك کوچك دردك؟...

اوطه‌مده یان یانه آننه‌م وبن وبر آقشام
وجوف قلبه طولان دالغه دالغه حزن ظلام.
دیوارده اوچ کوشه شکلنده آتشین بر رنك،
کونش باتیجه اوزاقلرده، سوندی تیتره‌یه‌رك.

— سنی محزون ایدر بو کون بلکه،
پك اوزون بر حکایه، پك اسکی؛
بویودك، اوغلم، ایشته، باق دیکله.
سکا نقل ایله‌یم اودردم نه:

برچوجوقدم، کوچوك، صبی آنجق،
بزی هپ صاتدیلر اسیر اولارق .

آغابکم قالدی بر اوزاق یرده،
ئولدی قیز قارده‌شم ده کوزلرده .

ذاتاً آننه‌م، زواللی، صورما، هله
شیمدی یوق بنده برخیالی بیله.

یاشم اون بر یاوار یاپوقدی هنوز
اویله قالدمدی کیمسه‌سز ، اوکسوز .
پك بویوك بر نصیب ایمش گویا
بنی بر کون گتیردیلر بورایه ،
نه دیلرسه‌ك اوکڭده کي ، ایچ، یه،
سکا آرتق سعادت ایشته دیه ...

برقوناق ، برسرای ، بویوك ، سس‌سز ،
هرطرف انتظام ایچنده ، تمیز .
کیمی قارشیمده برجهانه بدل
بر قادین ، اویله نازلی ، اویله کوزه‌ل؛
کیمی برکهربا چوبوق ایچیور ،
کیمی دالغین آغیر آغیر کچیور ...

صانکه قارشیمده باشقه بردنیا ،
نه‌یه باقسه‌م غریب کوروندی بکا .
اثوابم کیر ایچنده ، یاغلی بوتون،
صاچلرم هیچ طارانمامش قاچ کون ،
آیاغم برچاریقده حبس اولمش ،
جبکنم ، قالپاغم ، یوزم صولمش .

یازیق اولمش چوجوقجغز، دیدیلر،
آجیوب باقدیلر، تمیزله‌دیلر ...

اقربام اولدی برزمان هرکس ،
باق، دییوزلردی، جمله‌مز چرکس؛
جمله‌مز عینی روح، عینی بدن ،
بوسنك آبلاك ، ایشته بن آننه‌ك .
یأسی ، هجرانی هپ آووتمشدم،
هر نه چکدمسه هپ اونوتمشدم .
یالکز اول ، یاتاقده بعضی کیجه
دوشونوردم بوحالی کندیمجه،
یوقدی آننه‌م ، بابام ، خاطرلاردم،
اورتونور یورغانمله آغلاردم ...
صوکره، اوغلم، اوزاتمایم آرادن
آی وییللر کچوب ایجه زمان
اولدی ؛ بن اویله قایغوسز ، غمسز
بویودم ، ایشته بریتیشمش قیز،
دائما شن ، وجودی ، کوکلی قوی ؛
قهقهه‌م چینلاتیر دوروردی أوی .
اوقدر بن بویرلری سودم ،
ایشته، دیردم، ایکنجی مملکتم؛
هرشیئم ، یوردم ، عمرم آرتق بو ...
بکا برکون باباك کلوب صوردی،

دیدی : «ویردم بو فکره شیمدی قرار،
دیکله باق، بر کوچوك سؤالم وار،
سنی بن آلمق ایسته‌سه‌م ، فرض ایت،
سن نه‌دیرسك؟» دوشوندم : « اویله، أوه‌ت ،
آلکز. ایسترم.» دیدم؛ تکرار:
«دیکله باق باشقه بر سؤالم وار،
دیدی ، لکن دیکر قادینلرله
یا کچینمز وباخصوص صوکره
قیصقانیرسه‌ك، اونو تمام، خوار وسفیل
ایچله‌نیرسك، خراب اولورسك ، بیل.»
قیصقانیرسه‌می ؟... بن شاشوب کوله‌رك
صورویوردم : نه‌در بوسوز، نه دیمك ؟
کورکودن، بیلکیدن بوتون محروم،
بیلمیوردم اوحس نه‌در، یاوروم!
بوکا حیرانم ایشته بن، کندیم ،
صوکره اما اونه‌یمش اوکره‌ندم!...

دوشوندی، طوردی بوصوك سوزله برزمان محزون
وصوکره نقله دوام ایتدی ممتلیٔ سکون :
ایشته آرتق نتیجه‌سی معلوم،
کلدی دنیایه بر کوچوك اوغلم .

باغمك ایلك آچان زواللی گلی،
آتشین رنكلی ، لاجورد كوزلی .
اویله نادیده بر كوزەل اوغلان،
برچوجوق كورمەدم بوكون الآن.
اوستنه هردقیقه تیترەردم،
سنك اولسون بنم جانم، دیردم.
او اوزولدكجه بن خراب وسفیل ،
اوكون ارتق جهان كوزمده دەكل ،
اوكون آرتق ایچم زهرله طولار ،
اوبر آز كولسه ، كون ایچمده دوغار ...
فكر وقلبم هپ اونده طوپلاندی .
اوكا هر برتلیله باغلاندی ؛
صانكه اوندن آلیردی هرنفسی
یاشمك هرامیدی، هرهوسی.
اوسنك شیمدی یكرمی یاش بویوكك
قوجه برآغا بكك اولوردی بوكون ،
بن یاشاردم جهانده پرواسز ،
ایشته، دیردم، بودر سزك باباكز؛
چالیشیر اوغراشیر ، باقاردی سزه ،
بركدر اوغرامازدی قلبكزه؛

بولونور آیری بر کوچوك أومز
بلکه مسعود اولوردق آرتق بز...
چیقدی بیهوده اومدیغم، نیتم،
اونی درت بش یاشنده غیب ایتدم.
طالعم کیتدی صوکره هپ مشئوم،
آرقه‌دن ئولدی بر دیکر چوجوغم.
ایچم آرتق سفیل، فقیر اولدی،
قانلرم هپ زهر، آتش دولدی.
کیمسه‌سز قالدی روحمك یوواسی،
ووردی دنیایه کوکلمك قاراسی...
سنه‌لر کچدی، لکن اولادم،
شیمدی حالا قیریق قولم، قانادم...
أوده ذاتاً حضور وجدان یوق.
کیمی بر سوز آتار، زهرلی بر اوق
کبی خائن، ده‌لر ده‌شر قلبی؛
نه ایچون صورما، آشکار سببی:
هم قادینلق وهم ده اورتاقلق،
سن سعادت اومارمیسك آرتق؟
هرطرفدن غنا، رفاه آقیور،
صور فقط هانکی کوز کوروب باقیور؟

وارمی برحقی عفو ایدەن، اونوتان ؟
کندی عندندە هپسی بر سلطان،
هپسی بر بی آمان قادین، مدهش؛
هپسیدە عینی قلبە کوز دیکمش؛
هپسیدە آتشین، حریص، قیصقانج؛
صوکرە هپسندە الك درین بر اوصانج...
بر امید اولسە ، ایستە، اوغراش، قوش،
یوق فقط، قلبمز غریب، بومبوش.
برحیات وارمی باشقە کیم بیلەجك؟
درت دیوار ، قلعەلر قدر یوکسك ،
دیکیلیر قارشیمزدە ، پرواسز ،
اونلرك اورتەسندە بز یالکز...
کیجەلر صانکە أل آیاق چکیلیر،
أوەت اما نە اولسە هپسی بیلیر؛
صانکە اشیا قولاقلی، جانلی اولور،
آلدیغك خیزلی بر نفس دویولور.
شیمدی عقلمدە هپسی یوق البت،
دها برچوق اذیت ومحنت ...
کنجلکم بویلە محو اولوب قالمش،
ایلك بهارمدە باشلامش برقیش...

عمرمك الك فنا زمانی بودر،
فقط انسان نه‌لر چكر اونوتور،
عمرمك الك فنا زمانی بودر،
او اوزون كونلر ایشته بر رؤیا....
آغا بكلك كلدی صوكره دنیایه.
هپسی اركك اوچنجی اوغلم بو،
اوده قلبمده بر امید اولدی.
أللرم بولدی بر كونش، بر نور،
ینه بر آننه‌یم قوی، مغرور،
قوتم تازه، فكر وروحم دینج،
كلدی آرتق او اسكی نشئه، سوینج...
قارده‌شلك پك چابوق كزوب یوروذی،
سنه‌لر كچدی، سرپیلوب بویودی؛
سنه‌لر كچدی، آه زواللی قادین،
سن ناصل اوغراشوب ناصل باقدك!
اونه هجر اندی دویدیغم عشقه،
یاپدیغم باشقه، ایستكم باشقه.
خورلانیر بعضی، بعضی خیرپالانیر،
بونی بر كوز كورور ناصل داپانیر؟
ایشته كنديمده بولديغم یاردیم:

بعضی کونلر برابر اغلاردم.
اسکی دردلر ایچنده هپ موجود
بر قیریق قلب اولورمی هیچ مسعود؛
دردی انسان چکر، کچر، اونوتور،
صانکه قلبنده برزمان اویوتور،
صوکره برکون او جانلانیر، اویانیر،
بر دوماندر توتر، توتر اوزانیر؛
صاریلیر هر امیده، هرهوسه،
بوغدیرور هرخیالی بریأسه.
هرنه قوردمسه بر اسف ییقمش،
روحم آرتق دیدیمه‌دن بیقمش...
صوکره، دردنجی دفعه حامله‌یم،
سکا اوغلم نه یولده سویله‌یه‌یم،
دیدم آرتق بو چکدیکم یتیشیر،
بو چوجوق آیری بر فلاکتدر،
کدرم: محنتم آشوب طاشیور،
ایشته بر دانه وار نصل یاشیور،
صانکه دنیادن آکلایور اوته‌کی.
کندی دردم یتیشمیور صانکه!
بوده بیلك یأس ایچنده ایکله‌یه‌جك،

بنی نیچون کتیردیکز دییه‌جك،
شیمدیدن دوغمه‌دن ئولوب بیتسین،
ایچه‌یم بر علاج، دوشوب کیتسین.
ایکی اوچ کون قیریق، دوشوك، محزون،
اولدی قلبم بو فکره رام وزبون.
علاج آلدم حاضرلادم ایچه؛
دیدم آرتق اولور بیتر بو کیجه...
کیجه.. هرکس برر برر کیتدی،
بن قرارمله یالکزم شیمدی،
متأثر یاواش یاواش اویومش،
او فکرلرله قالمشم بیهوش؛
بر زمان صوکره دوغرولوب قالقدم،
دولاشوب طوردم اویله بش اون آدیم؛
قاپ قارانلق اوطه‌م، المده شیشه،
قلب وروحمده یأس واندیشه...
زهری ایچمك، بوشالتمق ایستیورم،
ایچه‌جکسك، چکینمه، ایچ دییورم؛
اللرم تیتریور، قیریق صانکه،
آنالق حسی باشلامش چونکه..
کیتدم آچدم او کمده پنجره‌یی،

سیره دالدم اوبوش، حزین کیجه‌یی؛
اویومش هرطرف، درین، ایصسز،
کوکده برچوق بویوك کوچوك ییلدیز؛
یره براخروی ایشیق ووروپور،
الك اوزاق بر آغاچ عیان طورویور؛
ولسه آنجق ساعت سکز، یا طقوز؛
سولر اوستنده عادتا بر بوز
کی آی کوکده متصل ارییور،
قبه برحس مرحمت ویرییور؛
اسور برخفیف روزکار،
آنیور حس مرحمت تکرار؛
اوندر هرطرف لطیف، مونس،
طویور روحه سودیره‌ن بر حس؛
صانکه کوکلرده بر اوزون خولیا،
یاغیو عشق و مرحمت کویا؛
اونی الغین ایجوب یودوم ویودوم،
کوشیدر عزم ونیتم، دویدم؛
نه صولك وار، زواللی یاورو؟ دیدم،
کوزلرم‌اولدی، طاشدی مرحمتم؛
شیشه طنلرده خرد وخاش اولدی،

کیجه سسلرله رعشه‌لر دولدی؛
ایشته اوغلم اوقورتولان... کندیك؛
ایشته قارنمده بکله‌ین سندك...
سنی بن شیمدی بویله کوردکجه
یوکسلیر خاطره‌مده هپ اوکیجه،
یا ایچه‌یدم دیرم، ایچم اغلار...
ایشته قلبمده بویله بر درد وار،
ایشته کتم ایتدیکم او اسکی کدر؛
بنی عفو ایت اوجرمه قارشی، یتر..
— سنی عفو ایله‌مکمی، آه آننه‌م!
یتیشیر طوتدیغك اوزون ماتم؛
اونی کل قوللرمده شیمدی اونوت
سنی عفو ایله‌دم؛ سنك بو وجود.
بر کناهك بو صوك تجلیسی:
بنم عفوم، اونك تسلیسی.

امام علینك بر مناجاتی

— معلم ناجی —

ای صاحب جود! حامدکم. ای یکانه‌معبود! ساجدکم. متعالیسك. عبادکدن ایسته‌دیککی مظهر احسان بی‌پایان ایدرسك. دیله‌دیککی دوچار خسران وحرمان ایلرسك.

محرومیت

خالقم! التجا گاهم آنجق سنسـك. عسر حالندهده، یسر حالندهده سکا مراجعت ایدرم، سکا یالواریرم.

الهی! اگرچه گناهم بویوکدر، فقط سنك عفوك اوندن داها بویوك ده کلمیدر؟

بنی دوچار زیان ایدهجك ویا درگاهکدن طرد ایلهیهجك اولسهك آرتق کیمدن امیدوار اولابیلیرم؟ کیم شفیع اولور؟

یارب! حقیقت حالمی کورویورسك، درجهٔ فقرمی بیلیورسك، مناجات نهانمی ایشیتیورسك، بنی سندن قطع رجا ایدهنلره الحاق ایلهمه. رحمتکه طمع برکالدر. کوکلمدن ذوق محبتکی اکسیك ایتمه.

حضور عظمتکده خاضع بر بیچارهیم، بنی عذابکدن آزاد ایتمزمیسك؟

عالم ناسوتدن متجرد اولدیغم زمان بنی سوزمده ثابت بولوندور. بکا عذاب ایتمك ایسترسهك ایت. بیك ییل معذبك اولسهم، جهنم نشین بولونسهم ینه سندن حبل امیدم منقطع اولماز.

مال و بنوندن فائده امید اولونامایاجغی کونده ذوق آشنای عفوك اولمق ایسترم.

رهبرم سن اولورسهك هیچ بر وقتده گمراه اولمام. سن بکا یول کوسترمزسهك الی الابد ضلالتدن قورتولامام.

عفوك ارباب حسناته مخصوص اولمق لازم کلیرسه اصحاب سیئاتك غفاری کیم اولاجقدر؟

اتقیای امتدن اولامادم، مذنبم. اونك ایچوندر که دامن عفویکه جمله‌دن زیاده خاشعانه صاریلیورم.

تکرار ایدرم: گناهم عظیمدر، لکن سنك عفوك البته اوندن اعظمدر.

لطف شاملکی یادایله‌دکجه سوزش قلبم تسلی یه تحول ایدییور. ذنوب گذشته‌می درخاطر ایتدکجه گوزم سرشك افشان پشیمانی اولیور. شانکه‌یاقیشان، بنم کبی بر مقر خطیئاتی مظهر غفران ایله‌مك‌ده کلیدر؟

علی‌یی باب معالی مآب فضلکدن باشقه بر یره مراجعت ایده‌مه‌یه‌جك بر طبیعتده یاراتدك. حلقه‌زن در احسانکدر؛ هر نه اومارسه آنجق سندن اومار.

الڭ بویوك قورقوم شودر: بنی قاپیکدن طرد و اذلال ایده‌جك اولورسه‌ك نه یاپارم؟...

ای عوالم آفرین! بیلیورسك، گورویورسك که گروه غافلون اویویورلر. محبتکده صوڭ درجه‌یه قدر ثبات ایده‌جکنه قسم ایتمش اولان بندهٔ خاصك ایسه ایشته شوقارانلق گیجه‌ده حضور عزتکدن دورطوتولامایاجق قدر پاکدلانه ندالرله، دعالرله مشغول بولونیور.

هرکس طمعدار نوالکدر، هرکس جنت جاودانکه گیرمك آرزوسنده‌در.

سیئات سابقه‌م بنی تشنیعدن خالی قالمادیغی حالده امیدم گوکلی آرزومند سلامت ایدییور.

ای مرسل الرسل! رسول هاشمی حقی ایچون، سنی دائما تقدیس ایدن ابرار امت حرمتنه بنی محمدی اولارق حشر ایله. شفاعتخواه رسولم، بنی اوندن‌ده محروم ایله‌مه...

اوکسوز احمد

— اسماعیل صفا —

چوجوق ده‌کلمی، نه یاپسین؟ کورولتو ایتسه بر آز
آزارلانیر، دوکولور، هرنه یاپسه خیرپالانیر،
نه یاپسه چوق کورولور: خیزلی کولسه، حایقیرسه
بوبر بویوك صوچ اولور. برصو بارداغی قیرسه
دویان کورولتولری بر جنایت اولدی صانیر!
چوجق قلغیله برابر ده‌کلدی پك یاراماز،
فقط قوناقده آلیشمشدی دوکمکه اللر...
اصل قباحتی خدمتجی اوغلی اولمقدر:
زواللی والده‌سی بر چوجوقله طول قالارق
کلیر بو خانه‌یه خدمتجیلك رجا ایلر.
قولایمی بر طول ایچون اوکسوزیله یر بولمق؟
بولورسه لقمه‌ده بر امتنان محققدر.
اودت، قبول بوغاز طوقلغیله قابل اولور؛
معاشه، چونکه چوجوق مصرفی مقابل اولور.

قیریق دوکوك بر اویونجاق النده، احمدجك
أوك ایچنده کزه‌ر قورقه قورقه هرکسدن؛
نه طاتلی سوز، نه گولر یوز، نه‌بر کوچوك ایلك؛
نه‌ده، أوه‌ت، نینه‌دن باشقه بر صیانت ایده‌ن.
— کورولتو ایتمه! اوطور! یات! ظیبار، یومورجاق پیچ!
بوتون ایشیتدیکی سوز، گوردیکی معامله بو!
قادینجغز متحمل، دیمزدی برشی هیچ.
سَمُوْم قهر ایله، کوز یاشلریله قلبی دولو،
بوحاله بر سنه آنجق تحمل ایتمشدی؛
یازیق که دوشدی وجودی اجل دوشکلرینه،
حیاته قدرتی بر ییل ایچنده بیتمشدی...
یازیق صبی‌یه، یازیق مادرك امکلرینه!
بودر، بوحالدر ایشته یوره‌کلری یاقاجق،
قادینجغزده کیدرسه، یتیمه کیم باقاجق؟

بوبر سؤال که، بیچاره خسته‌نك اوقونور
ظِلالدار اجل، ذی سکون جبیننده.
سؤالدرکه جواب مُقدّری دوقونور
صورانلره ینه بیچاره‌نك انیننده.
فقط سؤالی، جوابی چوجوق بیلیرمیدی؛
نیچون بوکولمش ایدی بوینی اوکسوزك عجبا؟
مریض بر نینه‌سندن نیچون ایدردی اِبا؟

کسیلدیمیدی بو طفلك صیانت امیدی؟
امیدی یوقسه، نیچون ایلیوردی مادری یاد،
بَرندن اینجینه‌رك ایتمش اولسه بر فریاد؟
نظرلری بولانیق بر قدید، رنگی اوچوق،
سکوته واردی مؤبد بو روح نالشکر!
أوه‌ت، اوظل هراس آورمماتی چوجوق
جبین مادره‌ده گورسه منطبع اورکر.
«جنازه‌یی، دیدیلر، گورسون؛ ایله‌سین نفرت؛
بوتون گون اوزله‌یه‌رك ایتمه‌سین معجزلك...»
دیمك ده‌گل یارامازلق اوکریهٔ حسرت؛
او ناله‌لر بیله چوقدر بو أوده؛ احمدجك!
نه اولدی، او کسوزك اصلا ده‌گلدی معلومی؛
جنازه نزدینه دوغرو صبیٔ معصومی
گتیردیلر ... بری نعشك نقابنی آچدی،
گورونجه آننه‌سنی «ایسته‌مم!» دییوب قاچدی ...

نشئهٔ معصومانه

— رجائی زاده اکرم —

هله شو معصومك نشئه‌سنه باق! شو تیپی عالمی.. شوقور-قونج فیرطینه‌یی‌ده کندیسنه بازیچهٔ خیال‌ایتمش. شویاغان صوئوق شیلر نظرنده گویا قار ده‌گل‌ده یاسمن چیچکیدرکه ملائکهٔ سما

اتك اتك زمینه سرپیورلر! هواده اوچان قوشلری قاپاجق کبی کوپوکلر ایچنده قاباران شو امواج خروشانی سیر ایتدکجه شو-قندن اللرینی، قوللرینی اویناتیور. روح لطیفی عوالم علویه ایله ادامهٔ مناسبت ایدرکن قوهٔ فکر ونظری حالا پیش نکاهنده‌کی جسم شفافك اوته طرفنه گچمکدن عاجز!... شو دقیقه‌ده کیم بیلیر نه‌قدر صبیٔ بی گناهك.. نه‌قدر یتیم بی کیسك اللرینی، آیا-قلرینی طوندوران- کیم بیلیر نه قدر علیل درمانده‌نك.. نه قدر پیر ناتوانك اضطراب وآلامنی تزیید وتشدید ایده‌ن- کیم بیلیر نه قدر غریب خانه بردوشك.. نه‌قدر فقیر بی ظهیرك حالنی پریشان ایله‌ین- کیم بیلیر نه‌قدر بیکلرجه نفوسك اسباب هلاکنی حاضر-لایان بودهشتلی حالك نه‌اولدیغندن بی خبر!... شیمدی شو پنجره-لری آچیویرسه‌م تأثیر برد ایله وجودنده بر اضطراب شدید حس ایدنجه‌یه قدر اوندن‌ده ممنون اولاجق!... شیمدی قولندن طوتوب باغچه‌ده‌کی قار ییغینتیسنك ایچنه براقیویرسه‌م کندینیك بویوك بر املنه نائل اولمش قدر بختیار صایاجق!...

نه غریب شی!... شیمدی بر قاراباتاغك ده‌کیزه دالدیغنی کورور، سونجندن حایقیرمغه باشلار. بیلمزکه اوحیوانك بوحر-کتی اکلنجه ایچون ده‌کل، کندیسندن داها ضررسز بر دیگر حیوانی اکل وبلع ایچوندر! دوشونمزکه برقوینك بر ضعیفی دائما مغلوب ومحکوم ایتمه‌سی بوعالم کون وفسادك اك حزنك انکیز، اك یأس بخش اولان قواعد جاریه‌سندندر! هله‌هیچ خاطرینه کتیر-

مزکه کندیسندن ایکی سنه داها اول دنیایه گلمش دیکر بر صبی ایسته‌دیکی حالده بونك اویونجاقلرینی جبراً الندن آلیر. ایسترسه یاناغنه برده شامار اورور!

شیمدی بر قاییغك کچدیکنی کورور، بشوشانه چیر پینیر.. کندیسنك‌ده او قاییق ایچنده بولونماسنه آرزو کوستریر. ادراك ایده‌مزکه او بربالقجیدر.. او مشقتی حظ وتنزه ایچون ده‌کل، فقر واحتیاج کبی برسائقهٔ آرام سوز ایله اختیار ایتمش.. قولوبه‌سنده اکمکسز، کوموزسز قدومنه منتظر اولان عائله‌سنه کفاف نفس تدارکنه چیقمش. احتمال که اوکاده موفق اولامادیغندن یأس وفتوری قوتنی کسمش. او حال ایله صوئوق کمیکلرینه قدر ایشله‌مش!...

آه... غافل چوجق! کرهٔ قمر ارضه سقوط ایتسه.. طاغلر هوایه فیرلاسه.. ده‌کیزلر قعر سافلینه چکلسه. عالمی باشدن باشه طوفان احاطه ایله‌سه.. جهان یکپاره بریانار طاغ کسیلسه، صلی قیامت قوپسه کندیسنه اذا ویره‌جك بر حال اولمادقجه اویونجاقلرینه برضرر کلمه‌دکدن صوکره قطعیاً وظیفه‌سنده بیله اولمایاجق!... فقط غریبدرکه بعضاً بر کوپك یاوروسنك فریاد متظلمانه‌سنی ایشیتمکله عادتا محزون اولیور!

مسدس

— عبدالحق حامد —

دشمنده غرض رخنهٔ مبنای وطندر ؛
اولادینك امدادی تمنای وطندر؛
میدان وغا چونکه شو پهنای وطندر؛
تسلیم اولاجق خائن ادنای وطندر.
دشمن کلیور مقصدی افنای وطندر؛
قارشی دوراجق دشمنه ابنای وطندر.

ظالملری قهر ایله‌مه‌در عین عدالت؛
شدت کونی برلازمه‌درعرض بسالت.
حق بزده اولنجه اوشهنشاه‌رسالت،
تأمینه نه‌حاجت که‌ایدر حربه دلالت.
دشمن کلیور مقصدی افنای وطندر؛
قارشی دوراجق دشمنه ابنای وطندر.

محصول غزا طوپراغمزکان کرمدر،
بستان صفا، بزم وفا، کنج درمدر،
نزهتکه عالمده گلستان ارمدر،
هر بر جهتی خائن اسلامه حرمدر...

دشمن کلیور مقصدی افنای وطندر؛
قارشی دوراجق دشمنه ابنای وطندر.

ای اهل وطن، عرض جبلت کونیدر بو؛
حفظ وطن وخدمت ملت کونیدر بو؛
عثمانلیلرك شان‌ایله دولت کونیدر بو؛
یکجان اولارق دشمنه صولت کونیدر بو!
دشمن کلیور مقصدی افنای وطندر؛
قارشی دوراجق دشمنه ابنای وطندر.

عالمده سبب اولمق‌ایله فوز وفلاحه،
خواهشکر ایکن دولتمز صلح‌وصلاحه؛
باق، زخمه‌مزه کدیکی سمگون ملاحه!
قانع‌دەکل اولمش ینه لب‌تشنه سلاحه،
دشمن کلیور مقصدی افنای وطندر؛
قارشی دوراجق دشمنه ابنای وطندر.

هر بر نفره قارشی چکوب برقوجه لشکر،
سر حدمزه کلسه اکر خصم ستمکر،
عثمانلینك اك عاجزی اولماز اوكا چاکر!
عسکرله‌برابر اولالم یاور عسکر.

دشمن كليور مقصدی افنای وطندر؛
قارشی دوراجق دشمنه ابنای وطندر.

عسكرلرك احسانی بزه خارج تعداد،
لايقمی كه بز ايتمه‌يه‌لم عسكره امداد؟
عثمانليلره خاك وطن رزق خداداد،
خائنلره چيگنه‌تمه‌يه‌لم داد ايده‌لم داد!
دشمن كليور مقصدی افنای وطندر؛
قارشی دوراجق دشمنه ابنای وطندر.

حفظ وطن امرنده اولوب هپسی برادر،
آتشده ياشار عسكرمز عين سَمَنْدَرْ،
پاطلار طوپه‌قيزمش صاريلير هر بری اژدر!
طوپدن چيقاجق اولسه‌عدو، قهری مقدر!
دشمن كليور مقصدی افنای وطندر؛
قارشی دوراجق دشمنه ابنای وطندر.

ضابطلرمز بارقه‌دن چابك وچالاك؛
عسكرلر ايدر جان آتارق دشمنی اِهلاك؛
علويت شهرتلرينك شاهدی افلاك.
محيیء وطن اولسه‌ده اول مظهر لولاك،

دشمن کلیور مقصدی افنای وطندر؛
قارشی دوراجق دشمنه ابنای وطندر.

عثمانلینك آوازەسی اعدایه جزادر؛
هر فردی بوعالمده عجب حادثه زادر؛
هم مولدی هم مشهدی میدان غزادر؛
میدان غزایه وطنم دیرسه سزادر!
دشمن کلیور مقصدی افنای وطندر؛
قارشی دوراجق دشمنه ابنای وطندر.

ماضی دوشونولسه نه کوچوك نشئتمز وار؛
حاله باقیلنجه نه بویوك هیئتمز وار!
بیك قلعهٔ دشمنده بزم رایتمز وار.
صلحی سوەرز، حرب ایدەجك جرئتمز وار!
دشمن کلیور مقصدی افنای وطندر؛
قارشی طوراجق دشمنه ابنای وطندر.

سطوتلی کونلرمز

— احمد رفیق —

برنجی فرانسوا، شارل کەنك جسیم اوردولرینی بوتون حرص وانتقامیله پریشان ایتمك، اونلردن حقیقی برانتقام آلمق ایچون

قانونینك سلاح مظفریتنه التجا ایله‌دیكی زمان، سلیمان قانونی مظفر اوردولریله مجارستانك واسع صحرالرنده دولاشیور، طونه‌نك بی آرام دالغه‌لری اوزرینه قورولان كوپرولردن متمادیاً نقلیات اجرا ایدیلیوردی. سلیمان قانونی استانبولده، مدیدب سرایلر ایچنده اتخاذ ایله‌دیكی تدابیر سیاسیه‌یه مزراق پاریلتیلری، بایراق تموجلری آراسنده سیار بركاشانهٔ ظفر تشكیل ایده‌ن چادیرلر ایچنده‌ده دوام ایدییوردی. بر كون، «بودین» ده معیت قوماندانلری ومظفر اردوسی ایله یكی برسلسلهٔ ظفرك ترتیبات اولیه‌سی ایله مشغول اولدیغی صیراده، برنجی فرانسوآ طرفندن مرخص صفتیله كوندریلن پوله‌نی حضورینه قبول ایتمش، برنجی فرانسوآنك حرص انتقام ایله مشبوع رجا واسترحاماتنی بروقار مردانه ایله دیكله‌مشدی. برنجی فرانسوآ بو استرحامنده، سلیمان قانونی اوردولرینك قوت وبسالتندن استمداد ایدییور، مانش ده كیزنده غیرقابل غلبه، فائقیت مكمله‌یی حائز برقوت تشكیل ایده‌ن شارلكن ایله سكزنجی هانری دونانمالرینه قارشی برقوت وجوده كتیرمك آرزو ایله‌یوردی. برنجی فرانسوآ بو قوتی وجوده كتیرمكه موفق اولدیغی آندن اعتباراً بحراً برفائقیت كسب ایده‌جك، بحر محیط اطلاسیده غائب ایله‌دیكی حاكمیت بحریه‌یی بحر سفیدده مظفر، سطوتلی بر دونانما ایله وجوده كتیره‌جكدی.

سلیمان قانونی، برنجی فرانسوآنك بوتون دسایسنه واقفدی.

فقط اونده، قوتنه اعتماد ایتمکدن متولد اویله بر جسارت فکریه، برلاقیدیٔ فوق العاده موجودیدی که قوته عائد خصوصاتده ذره قدر تردد کوسترمیور، دول سائره یه قارشی تعقیب ایله‌دیکی حمایه پولتیقه سنده هپ ضعیف اولان جهتی التزام ایدییوردی [۱].

بو پولیتیقاده اویله بر صفوت، عثمانلیلغه مخصوص اویله بر مخالصت ابراز ایدییوردی که، تحت حمایه‌سنه آلدیغی حکومتك هیچ بر خطاسنی نظر دقته آلمیور، اونی کندی سیاستنه ایراث مضرت ایتمه‌یه‌جك بر صورتده حمایه ایتمکدن خالی قالمیوردی. سلیمان قانونی بو مسلکده ختام عمرینه قدر دوام ایتمش، فرانسوانك خصمی شارلکن [۲] عثمانلیلرله تأسیس مناسبات ایچون موسیو سه‌په‌ری سلیمان قانونینك آستان سلاطین پناهنه کوندردیکی زمان، مهاج مظفری شو صورتله جواب ویرمشدی:

— شارلکن بنمله عقد مصافات ایتمك ایسته‌یورسه، شونی قطعیاً خاطرندن چیقارماسین که، فرانسه قرالی بنم الك برنجی دوستمدر؛ بناءً علیه اولا اوندن غصب ایتدیکی یرلری ویرمه‌لی، زورله آلدیغی پاره‌لری اعاده ایتمه‌لیدر. آرامزده تأیید مخالصت ایچون آنجق اوزمان مذاکره ایده‌بیلیرز؛ اوندن اول ممکن دکل برشی اولاماز. چونکه ایمپراطور، فرانسوایه قارشی پك بویوك شدتلر کوسترمشدر!

[۱] برنجی فرانسوانك شرق پولیتیقاسی، ص ۴۵

[۲] سه‌په‌رك آوستریا ایمپراطوری فردینانده ویردیکی راپور، ژه‌وه، جلد ۶، ص ۴۳

سلیمان قانونی بو فکرنده جداً ثبات ایتمش، برنجی فرانسوا یه معاونت ایله‌مکی قطعیاً دریغ ایتمه‌مشدی. حتی دریا خیرالدین پاشایه لازم کلن امرلر ویریلمش، دونانما کلیبولیدن حرکت ایچون ترتیبات ایله مشغول اولمغه باشلامشدی. سلیمان قانونی فرانسوانك سفیری پوله‌نه تأمینات قطعیه اعطا ایدییور، فرانسوایه کونده‌ردیکی نامهٔ مخصوصده: « مرخص مخصوصك پوله‌نك رجا واسترحاماتی نزدشاهانه‌مزده قبول بویورولمقله هر دورلو لوازم ومهماتی حامل اولان سطوتلی دونانمامزی معاونته مأمور ایله‌دم. قپودان دریام خیرالدین پاشایه امر مخصوص ارسال ایده‌رك اوامر وتعلیماتکی دیکله‌مسنی ودشمنلریکی محو وپریشان ایده‌سك تدابیر اتخاذ ایله‌مه‌سنی فرمان بویوردم.» طرزنده بیان معلومات ایله‌دکدن صوکره شو سطرلری علاوه ایدییوردی: « دقت ایت که خصمك ینه سنی اغفال ایتمه‌سین. چونکه او، کندیسی ایله متمادیاً حرب ایله‌مکه سنی عزم قطعی حاصل ایتمش کورمزسه، هیچ برزمان سنکله عقد مصالحه ایتمك آرزو ایتمز! » [۱]

***

خیرالدین پاشا امر پادشاهی‌یی آلیر آلماز، نیسانك لطیف برکوننده « چناق قلعه » دن حرکت ایدییوردی. عثمانلیلرك سطوت جهانکیرانه‌سنی بحر سفیدك بی‌پایان مائیلکلری ایچنده

[۱] بارون دوته‌ستا، مجموعهٔ معاهدات عثمانیه، جلد ۱، ص ۲۷

کوستره‌جك ، « نیس » ساحللرنده ، « طولون » کورفزلرنده ارائهٔ مهابت ایده‌جك اولان بودونانما یوز اون چکدیر ، قرق قالیون ودورت ماونه‌دن عبارت بولونیوردی. خیرالدین پاشانك طبع شدیدی ایله متناسب برسرعت فوق‌العاده ایله حرکت ایده‌ن‌دونانما، هدف‌الحرکاتنه وصول ایچون سرعتله قطع مراحل ایدییور، آز برزمان صوکره « مسینا » بوغازینك مست وراکد صولرنده ، « ره‌جیو » نك مائی افقلره دوغرو امتداد ایده‌ن زرین ساحللری قارشیسنده لنکر انداز اولیوردی. دونانمانك هدف‌الحرکاتی (مارسلیا) شهری ایدی . دونانما ، بوراده صو آلمق ایچون توقف ایتمشدی . فقط اهالی بوکا واقف اولماد‌قلرندن عثمانلی دونماسنك ورودینی خبر آلیر آلماز فرار ایتمشلر ، شهرده « ره‌جیو » شاتوسنی مدافعه ایده‌جك آلتمش کیشیدن باشقه برقوت براقامشلردی . عثمانلی عسکری صو آلمق ایچون قارایه چیقدقلری حالده ره‌جیو قلعه‌سی قوماندانی «دییه غوغائه طانو»، آنی برتعرضه دوچار اولاجغندن قورقمش ؛ عثمانلی عسکر‌لری اوزرینه مدهش بر آتش اجرا ایله‌مشدی . غائه طانونك بوحرکتی کندیسی ایچون بویوك برفلاکت اولمشدی: خیرالدین پاشا، بووقعه‌یی خبر آلیر آلماز درحال‌طوپلری ساحله چیقارمش، ره‌جیو قلعه‌سنی متمادیاً آتشه طوتارق نهایت فتحنه موفق اولمشدی .

قلعه‌نك‌فتحی ، خیرالدین پاشا ایچون بویوك برموفقیت تأمین

ایله‌مشدی. خیرالدین پاشا قلعه‌یه داخل اولدیغی أثناده غانه‌طانونك قیزینی کورمش، ایتالیانك صاف ومائی سماسی آلتنده، چاملرك عطر سودا آمیزی ایچنده یتیشن بوحسن ذی حیاته عمیق بر مفتونیت قلبیه حس ایله‌مشدی. مادموازل غانه‌طانونك لطافت اندامی اونی صوك درجه مسحور ایدییور، ئه‌تنانك بر مشعل سرمدی کبی آفاقه صعود ایدن آتشین لاولرینه، ده‌کیز روزکا-رلرینك چاملر آراسنده حصوله کتیردیکی آهنك فسونکارینه قارشی دویدیغی موسیقیٔ غرام، شرقلك اشعار وبدایعی ایله مألوف اولان قلبنده مقاومتسوز بر حس آتشین حصوله کتیر-ییوردی. بارباروس، بو ایتالیا دلبرینك دست ازدواجنی پدر-ندن طلب ایتمش، حیاتنك سکسانجی بهارنده طراوتدار بر غنجهٔ ظفر استشمامنه موفق اولمشدی...

عثمانلی دونانماسی «ره‌جیو» صولرندن مفارقت ایتدکدن صوکره روما ساحللرینه دوغرو حرکت ایدییوردی. دونانما «ته‌راچین»، «پورطودانچیو»، «جیویتاوه‌کیان» ساحللرنده شانلی سانجاقلریله عرض اندام ایتدیکی زمان «روما» ده عظیم بر خوف ودهشت حکم فرما اولیور، اهالی متأثر وپریشان طاغلره التجا ایدییوردی. اوچ آیدن بری انکین ده‌کیزلر اور-تاسنده طولاشان بوسفائن ظفر، «ألب» آطه‌سنك شمالنده «نیوم‌نینو» ساحللرینه قدر کلدیکی حالده هیچ بر قصبه‌یه تجاوز ایتمه‌مش، کذرکاه سطوتی اوزرنده هیچ بر اثر خسار براقما-

مشدی. ایتالیانلر ، اونلره امین ومطمئن ارزاق کتیرییورلر ، پارالرینی دائما پشین آلیورلر ، عثمانلیلردن هیچ برضرر کورمیورلردی [۱] .

خیرالدین پاشا دونانماسی طبل وکوس آوازه‌سیله «مارسلیا» کورفزینه داخل اولدیغی اثناده بوتون اهالی ساحللره قوشیور، مارسلیا کورفزینك شعاع شمسه قارشی پارلایان مائی صولری اوستنده مستانه تموج ایدن عثمانلی سانجاقلرینی تماشا ایدییورلردی. عثمانلی دونانماسی اوزاقدن کورونور کورونمز لیمانده عظیم برفعالیت حصوله کلمش ، فرانسوا دوبوربون قوماندا سنده بولونان فرانسز دونانماسی عثمانلی دونانماسی استقبال ایچون فوق‌العاده تدارکات اجرا ایله‌مشدی . تموزك طراوتدار ، لطیف بر کوننده ، مارسلیا لیماننده عرض اندام ایدن عثمانلی دونانماسی، تاریخده مثلی سبق ایتمه‌مش برشطارت فوق‌العاده ایله استقبال ایدیلیوردی. عثمانلی بایراقلرینك رنك کلکونی اوزاقلرده مشاهده اولونور اولونماز فرانسز بحریه‌سی مسرت وشطارت آوازه‌لریله بومحتشم دونانمایی استقبال ایدییور ، فرانسز بایراقلری بارباروسك کذارش سطوت وقهرمانیسی اوکنده تیتره‌یه تیتره‌یه دیرکلر اوزرنده اینوب چیقیوردی. فقط بارباروس بوبی فائده مراسم واحتراماته قطعیاً اهمیت ویرمیوردی ...

بو اثناده ایدی که سلیمان قانونینك مظفر اوردولری ماجارستانده سرعتله ایلریله‌یور ، ظفر وغالبیت بربرینی ولی ایدییوردی .

[۱] آمیرال ژوریه‌ن دولاغراویه‌ر ، قورصانلر ، ص ۱۰۰

فرانسوا ، شارلکه‌نك صدمات انتقــام جویانه‌سی قارشیســنده مبهوت ومتحیر نه‌یاپاجغنی شاشیرییور. بوتون قوتلرینی شارلکه‌ن ایله سکزنجی هانرینك تحت تأثیرنده بولونان «شامپانیا» جهتلرینه حصر ایتمك ایسته‌یوردی. فقط فرانسوا داها باشقه بر تأثیر معنوی قارشیســنده‌ده بولونیوردی که ، سربستیٔ حرکاتنه اڭ زیاده بو تأثیر مانع اولیوردی. فرانسوانك عثمانلیلرله اتفاق ایتمه‌سی بوتون خریســتیانلق عالمنده ارتداد عد ایدیلمشــدی. قانونینك لیبه‌رال پولیتیقاسی بویله بر اتفــاقده هیچ بر محذور کورمه‌دیکی حالده ، ســویهٔ مدنیه‌سی ظلام تعصــب ایچنده آلچالان آوروپا افکار عمومیه‌سی بوندن پك زیاده متأثر اولمش ، فرانســوا بو مشکلات معنویه قارشیسنده زبون وعاطل قالمشدی. فرانسوانك بو عطالتی، فعالیت متمادیه‌یه آلیشان بارباروسی عظیم بر طغیان حدت ایچنده براقمشدی. فرانسوا، اوردو ایله دونانمادن مشترکاً استفاده ایله‌مکده اظهار عجز ایدییور، بو عجزی ادراك ایدن قوجه بارباروس ایلك بهاره قدر مارسیلیا صولرنده قالدقدن صوکره مظفراً دونمکه قرار ویرییوردی. فقط بو حال ، بارباروسه پك فنا تأثیر ایتمشدی. بارباروس حدتندن کوپوروییور ، صاقالنی قوپارییور ، قوجه بر دونانما ایله عطالته محکوم اولمق ایچون فرسخلرله مسافه قطع ایله‌دیکنه نادم و پشمان اولیوردی. حتی فرانسوا یه، تعهداتنی ایفا ایتمه‌دیکنی، عزم ومتانتدن نصیبی اولمادیغنی آجی سوزلرله آکلاتیور ؛ عثمانلی دونانماسنك بورایه ظفر ایچون کلدیکنی . ظفر ایچون چارپیشاجغنی، ظفر ایچون اقتحام مشکلات ایتدیکنی سویلیور-

دی. بو ظفر اولمادقدن صوکره بورالره قدر نیچون کلمشدی؟ پادشاهه نه جواب ویره‌جکدی؟ برسنه ده کیزلر اوزرنده دولاشان بر دونانما، نصل اولورده احراز مظفریت ایتمه‌دن عودت ایدردی! بارباروس حرب ایسته‌یوردی؛ دشمنه عثمانلی مهابتنی کوستره‌جك، کشورلر، قلعه‌لر فتح ایله‌یه‌جکدی.

قاپدان پوله‌نك توسطی، بارباروسك بو آرزوسنی‌ده تأمین ایتمشدی. بو حرکت خائفانه‌سیله شرقك بوتون اعتبارینی ضایع ایده‌جکندن قورقان فرانسوا، وجدانی بربار الیم آلتنده پریشان، شارلکه نه تعرض ایتمکدن متحاشی، شارلکه‌نك اقرباسی شارل دوصاووایه، دها دوغروسی «نیس» شهرینه تعرض ایتمکه قرار ویرمش، بارباروس بو قراره اصلا مانعت ایتمه‌مشدی. یالکز، معیتنه الحاق اولونان فرانسز دونانماسنك ضعفندن، تسلیحاتنك نقصانندن، جبخانه‌سنك کفایتسزلکندن شکایت ایدییوردی. آرتق دونانما «نیس» ه تعرض ایچون «ویل فرانش» ساحلنه عسکر چیقاریور، «ویل فرانش» ه چیقان عسکرلر، تپه‌لر اوستندن «نیس» ه دوغرو اینیورلردی. «نیس» قوماندانه تسلیم اولماسی تکلیف ایدیلدیکی حالده هیچ برجواب آلینامامش، شهرك ضبطی ایچون لازمکلن ترتیبات کمال فعالیتله اتخاذ ایدیلمکه باشلامشدی.

فرانسه طوپراغنده، «نیس»ك صاف وبراق سماسی آلتنده عثمانلی بایراقلرینك تموجی حقیقةً نظر فریب ایدی. عثمانلیلر قاره‌نك مائی دالغه‌لره دوغرو ایلریله‌ین قسمی اوزرینه اوردوکاه

قورمشلردی. او درجه برسرعت، واودرجه برمهارتله اردوگاه تأسیس ایدییورلردی که، خرستیانلر حیرت ایچنده قالیورلردی. بارباروسك باطاریه‌لری مدهش بر آتش اجراسنه باشلادقلری زمان، بو حیرت فوق العاده بر قات دها تزاید ایله‌مشدی. برقاچ دقیقه ظرفنده قوله‌لر ییقیلیور، یکیچریلر قلعه کدیکلرینه آرسلانلر کبی آتیلیور، نیس مدافعلری آتشلر، دومانلر ایچنده فرار ایدییورلردی. صوکره، عثمانلی طوپچیسی «ویل فرانش» لیمانی مدافعه ایدن قوله‌یه آتش آچیور، قله مدافعینی تسلیم اولمقدن باشقه چاره بولامیوردی.

بارباروس بوتون عسکره قوماندا ایدییوردی. بوده کنز قهرمانی، فداکار عسکرینك یالین قیلیچلرله قلعه دیوارلرینه هجوم ایتدکلرینی تماشا ایدرکن یاننده دوران فرانسز قوماندانلریله لطیفه ایدییور:

- دها ضبط ایدیله جك چوق قلعه‌لریمز وار. بونلری سزمی ضبط ایدرسکز، یوقسه بنمی ضبط ایده‌یم؟ ایتالیادن عسکر کله جك دییورلر؛ احتمال که اردوگاهمزه آنسزین دشمن تعرض ایدر. ایسترسه کز، اوردوگاهی سز مدافعه ایدیکز!

دییوردی. وصوکره مانجنیقلری، هاوانلرینی کمیلردن چیقارتیور، سکز طوپی بردن باطاریه حالنه قوییور، شاتونك دیوارلری اوزرنده توز، دومان، آتشدن متشکل بر کردباد متصاعد وجوده کتیرییوردی. اوزمان، شاتونك متین مازغاللری، آفاقه دوغرو یوکسه‌لن برج وباروسی آن واحد ایچنده کوزدن نهان اولیوردی.

فرانسزلر، باروتلری اولمادیغندن بو محاربه‌لره اشتراك ایده‌میورلر، بارباروسك مظفر عسکرلرینی سیرجی کبی تماشا ایدییورلردی. بارباروس بعضاً فرانسز ضابطلرینه طاقیلیور :

- فوجه جنکاورلر! کمیلرنده‌کی واریللره شراب دولدورماسنی اونوتمازلرده باروت دولدورمغی اونوتورلر.

دییوردی؛ صوکره پوله‌نه خطاب ایدییور :

- دیمك سن فرانسوا آنك حربه قطعیاً دوام ایده‌جکنی، فوق العاده تدارکات حربیه‌ده بولوندیغنی سویله‌دیکك زمان، یالان سویله‌یوردك! فقط قباحت بنده؛ بو جزایه لایقم. چونکه فرانسزلرك هوائی مشرب، ثباتسز بر قوم اولدیغنی بیلمیورمیدم؟

دییوردی. بو صیراده محاصره حرکاتی متمادیاً دوام ایدییور، «نیس»ك بوتون سورلری عثمانلی مرمیلری آلتنده أزیلیوردی.

***

آغستوسك بو صیجاق، سکونتلی کونلرنده هوا بردن بره قارارمش، مدهش، هولناك بر فیرطینه ایتالیا ساحللرینی دوومکه باشلامشدی. بو فیرطینه محاصره حرکاتنك کمال امنیتله اجراسنه مانع اولیور، کیجه‌نك مخوف قارانلقلری ایچنده محاصره اوردوسنده عظیم بر پریشانلق حکم فرما اولیوردی. بو موقت پریشانلق، صباحك نشئه‌دار کونشی ایله مبدل سکونت اولمش، فقط خارجدن قوای امدادیه کلمك احتمالی بو قدرله اکتفایه مجبوریت حاصل ایله‌مشدی.

بارباروس، بو موفقیت وغالبتدن ممنون ومفتخر «نیس»دن

مفارقت حاضرلقلری كورویور ، حركتندن بر مدت صوكره «سەنت مارغریت» آطەسی اوكنده مساعد روزكارلره انتظار ایدیوردی. خیرالدین پاشانك مظفر دونانماسی آطەلر پیشكاهنده لنكر انداز اولدیغی صیرادەآندره دوریا دونانماسی بحر سفیدك بی‌نهایه دالغەلری اوزرنده متجسسانه دولاشیوردی . قپودان پولەن ، بحر سفیدك بو دائمی فلاكتندن قورتولمق ایچون بارباروسی آندره دوریا علیهنه تحریك ایتمك ایستەیور ، فقط باربا‌روس بونی قطعیاً رد ایدییور، عثمانلی دونانماسنك احوال وموفقیاتنی سلیمان قانونی‌یه تبلیغ ایچون بر قالیونله بر قاچ كمی كوندەرییوردی .

عثمانلی دونانماسی«طولون»ەمتوجهاً حركت ایتمشدی. دونانما، قیشی «طولون»ده كچیرەجك، ایلك بهار كلیر كلمز یكی بر طریق مظفریت اوزرنده حركت ایدەجكدی. خیرالدین پاشا بو موفقیت بحریەدن ممنون كورونیور، كلەجك سنەاجرا ایدیلەجك حركاتی بر سكون مظفرانه‌ایچنده دوشونیوردی. ماجارستان مظفریاتنك تجلیل علویتی‌ایچون استانبولده « شادمانلقلر » اجرا ایدیلیر یكی، قوجەباقی قهرمان سلیمانك توقیر غالبیتی ایچون نشیدەلر ترتیب ایدەرك:

اول شهسوار مملكت عدل وداد كیم
آتی اوكنجه اولسه رواخسرو ان روان!
دریا مثال عسكرك ایچره علم‌لرك
فتح وظفر سفینەسنه آچدی بادبان!

طرزنده ظفر بدیعه‌لری وجوده کتیردیکی اثناده بارباروسك مظفر دوناتماسی طولون لیماننك مائی صولرینه کلکون بایراقلریله لطیف عکسلر براقیور؛ سرایك محتشم سرولری، معظم، مهابتلی قبه‌لری آلتنده جهان سیاستنه اجرای تأثیر ایده‌جك تدبیرلر اتخاذ اولونیوردی.

مقبر

— رجائی زاده اکرم —

ای زائر اعتبارپرور،
سیر ایت نه کوزه‌ل طورور شو مقبر!
یالکزلغی خوشنما ده کلمی؟
یاساده‌لکی ده کلمی دلبر؟
غایتله حزین ایکن او طوپراق
اوستنده یاقیشمامش او مرمر!
نافنده بیتن نهال کلبیز،
باق، باق، نه قدر لطیف منظر!
اولمازمی نظر ربای وجدان،
نزدنده اوموج اوران چمنلر؟
ویرمش اوکا باشقه برلطافت
پیشنده‌کی سروسایه کستر.

دوشسه بوقدر دوشر موافق
بر ظله ضیای مهر انور.
سیرایت بونی، کورمه‌دکسه شاید
محزونلق ایچنده شاد بر یر.
سویله، هله پك کوزه‌ل ده‌کلمی
شو سرو ونهال وقبر یکسر؟
هپسندن اونك کوزه‌لدی، ایواه،
آلتنده یاتان زواللی دختر!

باتقجی

— محمد امین —

— باباجغم ترله‌مشسك، کل، تریکی سیله‌یم.
— سیل باقایم، بنم کوزه‌ل، مرحمتلی ملکم.
— نرده قالدك؟...
— دکیزده‌یدم، بوکون صولر آزغیندی.
او هر زمان کوره‌کمه بویون اکن آقینتی،
چیلغین آقان برسیل کبی اوفکه‌سنی آرتیردی؛
بنی اپی اوغراشدیردی. تر ایچنه باتیردی،
— یارین دیکله‌ن ...
— یاسزلره کیملر اکمك کتیریر،

هانکی قومشو بر کوچوك طاس صیجاق چوربا یدیرر !
اولماز یاوروم . هر کون کبی یارین دخی کیدرم.
چالیشارق یاراداندن سزه رزق ایسته‌رم .
دیمك بکا یوره‌جکك آجیورها... هی چوجوق!
بز کوچوکدن مایه‌مزی ترلر ایله یوغوردق ؛
بو کونه‌دك نه بورالر ایچرسنده چالیشدق ؛
سن اوزولمه، یاوروجغم، بز زحمته آلیشدق.
بز سفیللر چوق وقتلر بر پاراسز قالیرز ؛
اوقدرکه یورغان ، دوشك صاتوب اکمك آلیرز:
لکن الله ینه بزی اسیرکه‌مش، قاییرمش ؛
بز قوللرده سزلر کبی تسلیلر آییرمش .
أوه‌ت، بکا تسلیسك ، زیرا که بن هر کیجه ،
قولوبه‌مك اشیکندن ایچری‌یه کیرنجه،
سنك بکا بر کولوشك هردردیمی اویوتور.
آه، سنکله یورغون کوکلم چکدیکنی اونوتور .

سلطان عثمانك سلامی

— خالده ادیب —

[اوچنجی اردویه]

بویوك، اولو عثمانك قورومغه باشلایان یشیل یوردنده،قارلی طاغلرك اکیلدیکی خوش اوواسنده نوردن بر کول کوردم...

صباح ییلدیزلرندن دوکولن صولغون پیریلتیلرك یاندیغی، شفق بولوطلرینك خفیف بر حمرته تلوین ایتدیکی، ایلك ضیانك بر ایجی بیاضلغیله جلالادیغی بو راکد صولرك اوستنده مدید، معظم بر صدا – دنیا اولمش ظن ایدیله‌جك قدر – مدهش بر سکوت حکمفرما اولا – بو سماوی ایشیقلره خطاب ایدییوردی.

بو نور کولی باشقه بر تجلی‌یه‌ده منعکس ایدی: بو بر سراب، بو آزاد ایده‌نلرله آزاد اولان چهره‌لرك سرابی ایدی.. روحلری شکلنی بیلمه‌دیکمز یکی بر سودا ایله مهتز، کوزلری یکی کورد-کلری بر افقه کشاده، آلنلری یتیشیله‌مه‌دك بر علویت ایچنده پار-لایان بر نور ایله چرچیوه‌لنمش چهره‌لرك سرابی... آچیلان، دائما آچیلان انکین بویوکلکلرده بنلکنی غائب ایده‌نلرك سرابی... بوتون ذرات معنویه‌مزك صوك آن احتضارنده‌کی حساسیتی ایله بوتون اسرار صمدانیتی روحك ایچدیکی ایلك آن استغراقده بویوك عثمانك یوکسك مزارینه معطوف انظار!

دیوارلرینی صارماشیقلر بورومش، طاوانلری اوروجکلنمش او معظم مقبر، بو کون آغزینی آچارق، صارصیلمش، خیرپا-لانمش، فقط چورومه‌مش اولان عثمانلیلرك تملنی، عثمانلیلرك باباسنی، وطنك اوچنجی مؤسسلرینه کوسترمشدی.

بروسه اووالرینه ناظر تپه‌جکه معطوف انظار، اونی جسامت طبیعیه‌سندن داها جسیم اولان وجودیله کوردیلر! عصرلردن بری باشمزك اوستنه اوزانمقدن یورولمایان اوزون قوللری، بیاض کفننك اوستنه اوزانان بیاض صاقالی، اعماق آمیزه دالان درین،

سیاه کوزلریله کندیسنه ملاقی اولان ملتك روحنی سلاملایوردی.

بو سسده اوزون قهرلرمزك، قلبلرمزك بر کوشه‌سنده هزیمتی دائما محفوظ قالاجق ذلتلرك، شرف ملیمزی قرارتان سفالتلرك براقدیغی مبهم برحزن، پایدار اولان فضائل ایله مایالا- دیغی چوجقلرینك اعتلاسنه عائد قوی بر محظوظیت؛ استقبالك نهایتسز حدودینه اوزانان نظرنده زمان ایله، موقت موفقیتسز- لکلرله ازاله ایدیله‌مه‌یه‌جك بر امید وجسارت واردی.

بو سس بوتون آنا طوپراغمزی محیط اولان هوای نسیمیده منفرداً تیتره‌دی، یاییلدی. باشـنی قالدیرمق ایچون قان دوکن ملتلره، قارانلقدن چیقمق ایچون چیرپینان، قیورانان، ازیلن اوردولره قدر ایشیتیلدی.

بو سس دییوردی که:

«السلام! اوچنجی دفعه ملتمی اولومك پنچه‌سندن، بر آووج قالان ملکمی صوك پارچالانمقدن قورتاران عسکرلرم! السلام! کوشه‌لری ویران، داملری چوکوك معموره‌لری، ییقیق خرابه- لری اعماره کلن قهرمانلرم! اللرمله تأسیس ایتدیکم ملتمك مسا- وات وعدالت [*] اساسلرینی ییقان مخربلری ییقدیکز؛ تنزل ایده‌ن قومیتی، آلچالان اوصاف ملیه‌یی، ظلم وتعدی ایله مردلکنی غائب ایده‌ن عرقی یکی بر قان، یکی بر جسارتله جانلاندیردیکز.

[*] بر جمعه کونی کرمیان بکی علی شیرك تبعه‌سندن بر مسلمان ایله بیله‌جك تکفورینك تبعه‌سندن بر خرستیان آراسنده وقوع بولان اختلا- فده سلطان عثمان خرستیان لهنده حکم ویرمشدی: بو حال بر چوقلرینك عثمانلیلره التحاق ایتمه‌لرینه سبب اولدی.

السلام! مزارمه قدر چیگنه‌مکه کلن آیاقلری توقیف ایده‌ن یکی عنصر! السلام! طورونم شهزاده سلیمانك سزه آناختارینی بخش ایتدیکی بلاددن سزی سورمکه یوروین قوته قهرمان کوکسلریکزی سپر ایده‌رك اولومك تا کوزلرینك ایچنه باققدن چکینمه‌ین اوردو! طوزم، اکمکم سزه حلال اولسون! سزی آسیاچوللرینه‌یالین آیاق کونده‌رمکه‌چالیشان قوللره عصیان ایده‌رك آیاق دیره‌دیکز. ییقیلمق ایسته‌نیلن بومعظم ملت تملرینی یکیدن آتمغه تشبث ایتدیکز. أوه‌ت، حلال اولسون عسکرلرم، یالکز طوزم اکمکم دکل، نامم ده سزه حلال اولسون!

السلام! عثمانك الك موطلو، الك شجیع، الك سوکیلی یتیملری! عالمك خیرپالادیغی، بوینی بوکدوردیکی، هیچ بر تشبث مردانه‌سنه ال اوزاتوب یاردیم ایتمه‌دیکی چوجوقلر! روحم دائما سزك ایچون متأذی ایدی؛ طوپراغه قاریشان قوللرم سزی قالدیرمق ایچون دائما عجزندن صیزلاردی. عثمانك اسمنه لایق اولان بر ملت باتماز، باتاماز. چالیشیکز، اولادلرم! ملکمی اعمار، ملتمی بوتون علوم وفنون، بوتون خصائل عثمانیه ایله احیا ایدیکز! آرتق ویرمه‌ییکز، آقیتیلان قانلرك هنوز قورومادیغی معزز طوپراغك بر قاریشنی، بر ذره‌سنی بیله ویرمه‌ییکز!»

کونش دوغیور، سراب اوزاقلاشیور، او معظم صدا خفیفله‌شیوردی. صوك بر قوتله کشیشك بیاض شاهقه‌لرنده عکس صدا یاپان سسی مزارك بیله سوندوره‌میه‌جکی بر طور حکمرانیله علاوه ایتدی:

«اونوتمایکز، چیکنه‌مه‌ییکز، چوجوقلرمك الك کوچوك بر حقنی بیله. سزه، اولادم ـ یالکز اولاد دکل، مؤسسلکده‌همان هم مسلك دییه‌جکم ـ سزه بوکون طوپراغم، ده کیزلرم، الك معمور کوشه‌لرندن الك ویران خرابه‌لرینه‌قدر بوتون ملکم حلال اولسون!»

مربع

— نامق کمال —

دکیشمز فنمی واردر، مستقر اشیامی قالمشدر؟
دلیلی ثابت اولمش بیکده بردعوامی قالمشدر؟
دیمه انسانه معلوم اولمادق معنامی قالمشدر؛
اکر مجهول آرارسه‌ك هرایشك انجامی قالمشدر.

سپهرك بختی، اقبالنی هپ پایمال ایتدم؛
حمیت مسلکنده ترك اولاد وعیال ایتدم؛
حیاتمدن معززکن وطندن انفصال ایتدم؛
ثبات وعزمه حائل بر دنی دنیامی قالمشدر؟

مماتی کورمه‌دم عمرمده برانکار ایدر مذهب؛
فنادر، بر فنا دنیاده‌یز انتاج هر مطلب.
فراقی، حبس ونفیی، قدر وناموسمله کوردم هپ،
جهانك بر بلاسندن بکا پروامی قالمشدر؟

مصرم ، ثابتم تاجان ویرنجه خلقه خدمتده؛
فداکارك قالیر اذکاری دائم قلب ملتده،
دینیر بر کون کلیرده سایهٔ فیض حمیتده:
کمالك سنك قبری قالمادیسه نامی قالمشدر!

ای آنا طوپراغی!

— خالده ادیب —

چوجوقلرك، فلاکت صولرینك الك مظلم دەرینلکلرنده بوغولیور، روحلری، شرحەشرحەیورەکارندن قان صیزارق صوك دفعەسنك یوموشاق سینەکدە طوپلاندیلر!

آچ کوکسکی، ای قارا طوپراق، الك خردە طاشك ایچین لیمەلیمە یارالانارق ینە دشمنی سندن اوزاق طوتان شهداکك، قهرمان اجدادیمزك یاننده بزە یر حاضرلا!

آق صاقاللردن الك معصوم تورك یاوروسنە قدر بوتون چوجوقلریکك عمیق روحلرندن سوزولن آجی یاشلر سنك متروك، قوزاق، سنك منسی قایاجقلریکی ایصلاتمغە کافی دەکلمی؟

بزە دارغینمیسك، ای آنا طوپراغی؟ سنی چیکنەیوب کچن آیاقلرك، سنی یارالایوب، طیرناقلایوب تلویث ایدەن حیدودلرك، سنك کمیکلریکی کمیرەن خائنلرك سیئاتنی بومرد، بوبی کناه نسلدن صورما!

ای مائی دالغەلر ایچندە اویویان آناطوپراغی! جبالك نازلی خطوطی، مور کولکەلری، آفاقك رؤیامسی، تولمسی سیسلری، سماك پنبه، اینجی سحرلری، بولوطلریك دلبر، نازنین رنك بیغینلریله بزی یتیم براقوب هانکی یابانجی آرزولره دوغرو قاییورسك؟ یوموشاق، وفاكار سینەكك آلتی یوز سنەلك چوجوقلرینی نەلره فیرلاتیورسك ؟

سنی نه محتشم روما، نه فیلسوف یونان بزلر قدر آتشین، وفاكار، اولوملره قدر سومەمز وسومەمشدر؛ و هیچ بر ملت مستقبلده...!

تورکلكك اك وجد آور خشوع وتضرعی، تورکلكك اك منزه آمال واستغراقی سنك اوستکه تیترەر. تورکلك یاشار، ئولور، أزیلیر، ایکلر؛ هپ سنك اوزرکده!

کیم بیلیر نه درینلکلره قدر خمیرك تورك اولادکدن، قانلرینك اك قیمتدار دامله‌لرینی سینەکه آقیتان تورك شهداکدن، اك طاتلی آن وجانی ایاقلریكك دیبندە ویرەن تورك عسکرکدن مرکبدر. دها بیکلرجه سنه سنك کوکسکده اولمك ایچون هر غربتزدە تورك آوارە، یتیموارلغی، یورغون، سرسری کمیکلرینی سکا کوممکه سوروکلەنەجکدر.

بو خطرناك کوندەسنك ایچون ئولمش اولمق مکافات ابدیسیله قعرکدە دیکلەنن تورکلرك شانلی فاتحلری نرمین روزکارلرکدە، افقکی تهدید ایدەن قارە کولکەلردە دولاشیور! بر کتلۀ حس اولان صوك فدائیلریكك یوکسك جبهەلرینی ماضینك انکینلرندن کلن

صامت، وقور، معظم ارواح قنادلری اوقشایور! اگر یاشارسه‌ق، آرتق یالکز سنك ایچوندر، فقط یوره‌کلرمزك الڭ اینجه عبودیتلری دشمن الیله پارچالاناجقسه یاشامایالم.

ای آنا طوپراغی! بشیکده یوکسه‌لن معصوم باشلردن، مزاره تمایل ایده‌ن کهنه بلره قدر بوتون چوجوقلریکك هویتلری سنی تهدید ایده‌ن برکون ایچون قانلی صیزیلرله بری برندن آیریلیر، اولومك قدید یوزینی مونس کورورلر.

ای کمالك، مدحتك آناسی؛ فاتحك، سلیمك مزاری! سنك پاك کوشه‌لریکه، نزیه محرمیتکه حرمتسز آیاقلر باصاجقسه.... بز هپمز، بویوك انوریمز، بهادر نیازیمز، آرسلان اوردومزله، قادین ارککك، صاچی بیتمه‌دك یتیملرمزله الك سیاه، الك درین قعریکه کوچه‌لم! فقط یوموشاق کوکسکده دشمن طیرناقلری حس ایده‌مه‌یه‌جك قدر بزی کیزلی درینلکلریکه کوم! خایر، سن اگر آنامز اولمقدن قاچاجقسه‌ك، سن ده بزمله برابر کوچ؛ سرای طاقلرك، اولو قبه‌لرك، اسرارلی اورمانلرك، حتی مائی کولکه‌لرکله کوچ! قعرارضك الك قارانلق، الك اوزاق قویولرنده اویو! نه انسانلرك خاطره‌سنده، نه کتابلرك قاره یازیسنده نام ونشانك قالسین! سینه کده سنك ایچون روحلری بر لحظه دیدیکله‌ نمکدن قالمایاجق چوجوقلریکك قدیدلرندن صیزاجق الم قانلریله، کول اولان معموره‌لریکك خرابه‌لریله، هپمزله برابر یوقلغه قاریش!.

— برنجی جلدك سوکی —

فیئاتی ۷ بچق غروشدر